

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

PETRA KROMAR

Obravnava slovenske leksike s področja turizma

Magistrsko delo

Mentorica:

doc. dr. Saška Štumberger

Študijski program: Slovenistika D, P

Anglistika D, P

Ljubljana, 2015

Zahvala

Najprej se iskreno zahvaljujem svoji mentorici doc. dr. Saški Štumberger za pomoč pri izdelavi magistrskega dela, njeno odzivnost in strokovno usmerjanje. Najlepša hvala družini ter prijateljem za ljubeče spodbujanje in podporo v času študija, posebna zahvala pa velja mojima najljubšima študijskima kolegicama Ilarii Ciccone in Vesni Kastelic za nepreštene ure navdihujočega (ob)študijskega druženja.

Izvleček

Obraznava slovenske leksike s področja turizma

Infrastruktura, potrebna za pregleden in sistematičen vpogled v turistično terminologijo, se v Sloveniji šele vzpostavlja. (Pol)specializirani priročnik *Leksikon turizma* je izšel leta 2012, z vidika jezikoslovnega raziskovanja pa sta ključna zlasti *Turistični korpus TURK* (2006–2008) ter na njegovi osnovi ustvarjeni *Turistični terminološki slovar TURS* (2008–2011), oba produkta Znanstveno-raziskovalnega središča Univerze na Primorskem.

Magistrsko delo je razdeljena na dva dela. V začetnem delu opredelimo terminološko vedo – njen pojmovni in izrazni svet, njene uporabnike ter zakonitosti: lastnosti terminov na pomenski in izrazni ravni, razlikovanje med osnovnima enotama leksikologije (leksemom) ter terminologije (terminom), prikaz terminov v terminografskih in splošnih priročnikih, sodobno terminografsko situacijo pri nas in v svetu, vpliv sodobnih globalnih teženj na terminologijo.

V drugem delu turistično leksiko obravnavamo s treh vidikov – korpusnega, slovarskega in izraznega – posvetimo se predstavitvi terminov v terminološkem slovarju *TURS* ter *Leksikonu turizma*, istočasno pa osvetlimo tudi pogost prehod turistične terminologije v splošno rabo prek t. i. determinologizacije. Zanima nas, v kolikšni meri je taka determinologizirana leksika prisotna v različnih korpusih slovenskega jezika (*FidaPLUS*, *Gigafida*, *KRES*) ter (posledično) v slovarjih splošnega slovenskega jezika (*SSKJ*, slovar *SP*, *SNB*). Turistično leksiko analiziramo z vidika pripadnosti različnim turističnim področjem, različnih načinov generiranja, pomenskih prenosov itd.

Ključne besede: slovenščina, terminologija, determinologizacija, turizem, slovarji, korpusno jezikoslovje

Abstract

Slovenian tourism lexis

The infrastructure needed for a manageable and systematic insight into tourism terminology has only started developing in Slovenia. (Half-)specialized manual *Tourism Lexicon* was published in 2012. From the linguistic point of view, there are two key products in the field, both of them created by Science and Research Centre, University of Primorska: *Tourism Corpus TURK* (2006–2008) and *Tourism Terminology Dictionary TURS* (2008–2011), which was created on the basis of term extraction from *TURK*.

This master's degree thesis is divided into two parts. In the first part, we define the terminology science – its conceptual systems and their labels (terms), its users and rules: term characteristics in terms of both meaning and form, the differentiation between the basic items of lexicology (lexem) and terminology (term); we provide demonstration of terms in terminographic and general manuals, and analyse contemporary terminographic situation in Slovenia and around the world as well as the impact of contemporary global influences upon terminology.

In the second part of this thesis, we discuss the issues of tourism lexicon from three different perspectives: corpus, dictionary and form. We devote our attention to the presentation of terms in *TURS* and *Tourism Lexicon*. Meanwhile, we highlight a frequent passage of tourism terminology to the usage in general language through the so called determinologisation. We are interested in the extent of the presence of such lexicon in various corpuses of Slovenian language and (consequently) in dictionaries of general language. Tourism lexicon is analysed from various perspectives: according to different fields of tourism it belongs to, different ways of formation, semantic changes etc.

Key words: Slovenian, terminology, determinologisation, tourism, dictionaries, corpus linguistics

Kazalo

1. UVOD	7
1.1 Opredelitev teme.....	7
2. TERMINOLOŠKI SISTEM.....	7
2.1 Razmerje med splošnim in strokovnim jezikom	7
2.2 Terminologija	8
2.2.1 Uporabniki terminologije	9
2.2.2 Razmerje med pojmom in terminom.....	9
2.2.3 Lastnosti terminov	10
2.2.4 Nastanek terminov oz. terminotvorje	11
2.2.5 Razmerje med terminom in leksemom.....	12
2.2.6 Izrazna podoba terminov	13
2.2.7 Definicija	15
2.3 Terminografija – terminologija v praksi.....	15
2.3.1 Struktura terminološkega slovarja.....	16
3. SODOBNA TERMINOLOGIJA NA SLOVENSKEM.....	17
3.1 Terminologija v času globalizacije v Sloveniji in širše.....	17
3.2 Nova družbeno-politična realnost je prinesla tudi potrebe po spremembah na nekaterih terminoloških področjih	18
3.3 Problematika sodobne slovenske terminologije in terminografije	19
4. Je globalni jezik grožnja nacionalnim jezikom tudi na področju terminologije?	19
4.1 Ločevanje med pojmom svetovni in globalni jezik.....	20
4.2 Ločevanje med globalizmi in internacionalizmi	21
5. TERMINOLOGIZACIJA IN DETERMINOLOGIZACIJA	22
6. PRAKTIČNI DEL.....	22
6.1 Narava turistične stroke.....	23
6.2 Narava turistične leksike	23
6.3 Metodologija	24
7. PREDSTAVITEV UPORABLJENIH KORPUSOV	25
7.1 FidaPLUS.....	25
7.2 Gigafida	26
7.3 Kres.....	27
7.4 TURK	27
7.5 Odras časovnih in drugih sprememb v korpusih	29

8. SLOVARJI	31
8.1 Splošni slovarji	31
8.1.1 Slovar slovenskega knjižnega jezika	32
8.1.2 Slovar slovenskega pravopisa (SSP)	34
8.1.3 Slovar novejšega besedja	35
8.1.4 Presisov večjezični slovar	36
8.2 Terminološki slovarji	37
8.2.1 Turistični terminološki slovar	38
8.2.1.1 Osnovni podatki, predstavitev makro- in mikrostrukture	38
8.2.1.2 Nabor turistične terminologije	39
8.2.1.3 Normativnost TURS-a	41
8.3 Mikrostruktura v splošnem in terminološkem slovarju	42
8.4 Leksikoni in enciklopedije	44
8.4.1 Leksikon turizma	45
9. ANALIZA OBRAVNAVANE TURISTIČNE LEKSIKE	47
9.1 Izrazna podoba napaberkovane leksike	47
9.2 Zastopanost napaberkovane turistične leksike v TURS-u in LT	49
9.3 Poskus delitve obravnavane leksike	50
9.3.1 Delitev glede na stopnjo pripadnosti turistični stroki	50
9.3.2 Delitev glede na način tvorjenja novih terminov	51
9.4 Zunajjezikovno prevzemanje in internacionalizmi	54
9.5 Vizum – viza ter nizkocenovni letalski prevoznik – nizkocenovnik	55
9.6 Determinologizacija v splošnih in terminoloških slovarjih	56
10. ZAKLJUČEK	57
11. POVZETEK	59
12. LITERATURA IN VIRI	63
12.1 Literatura	63
12.2 Viri	67
13. PRILOGA 1: OBRAVNAVANA TURISTIČNA LEKSIKA	68

1. UVOD

1.1 Opredelitev teme

V pričujočem magistrskem delu bomo podrobneje obravnavali stanje slovenske leksike s področja turizma. Zanimala nas bo tako strokovna, terminologizirana turistična leksika kot tudi rezultat njene pogoste determinologizacije – prehod v splošno rabo in vpliv na splošni jezik.

Namen magistrskega dela je ugotoviti, kako so turistični termini obravnavani v specializiranem *Turističnem terminološkem slovarju* ter *Leksikonu turizma* na eni strani ter kako v slovarjih splošnega jezika na drugi. Pri tem bomo primerjali strokovne terminološke definicije z razlagami v splošnem slovarju. Ugotovljeno bomo povezali z izsledki sodobnega korpusnega jezikoslovja – kakšna, če sploh, je povezava med pogostnostjo pojavnosti termina v korpusih splošnega jezika (*FidaPLUS*, *Gigafida*, *KRES*) ter specializiranim *Terminološkim korpusu TURK* in slovarjih. Namen primerjave je ugotoviti, kakšno je stanje slovenske turistične terminologije; kakšne so razlike pri obravnavi le-te v posameznih terminoloških ter splošnih priročnikih; ali uspešno zadovoljujejo potrebe ciljnih uporabnikov: laične javnosti (splošni slovarji ter korpusi), turistične stroke ter jezikoslovja. Za konec se bomo posvetili še determinologizaciji, tj. prehajanju turističnih terminov v splošno leksiko, zlasti publicistični jezik, ter z njo povezani obravnavi v splošnih slovarjih.

Kot bomo videli v nadaljevanju, je leksika s področja turizma izjemno pestra in to z več vidikov; eden od razlogov za to tiči že v naravi turistične stroke, ki je sestavljena iz ogromno podpodročij in ved, ki se vključujejo vanjo, istočasno pa gre za precej mlado vedo, ki se šele razvija. Kot se bo pokazalo tudi na primeru praktične analize leksike s področja turizma, je meja med tem, ali nek leksem sodi v nabor turistične terminologije ali ne, zato precej zabrisana.

2. TERMINOLOŠKI SISTEM

2.1 Razmerje med splošnim in strokovnim jezikom

Kljub temu da večina jezikoslovcem meni, da je smiselno ločevati med splošnim in strokovnim jezikom, pa so njihove definicije, kaj označuje eden in kaj drugi, precej različne (prim. Vintar 2008: 14–15; Žagar Karer 2011: 128–131). Še najbolj se morda zdi smiseln vidik, ki splošni in strokovni jezik predstavlja kot množici s skupnim presekom, v katerem so

prvine, ki se uporabljajo v obeh jezikih (Žagar Karer 2011: 130). Tako splošni kot strokovni jezik sta nastala v isti jezikovni skupnosti, zato je težko natančno določiti mejo med njima. Velja, da strokovni jezik brez splošnega ne more obstajati, saj si z njim deli pisavo, oblikoslovni sistem ter skladenjska pravila, prav tako pa je strokovni jezik za splošnega pomemben vir novih poimenovanj in obratno.

Strokovni oz. specializirani diskurz se od splošnega že na prvi pogled najbolj razlikuje po izrazju. Nekateri drugi kriteriji so še (povzeto po Vintar 2008: 13): **komunikativna situacija**: te se ločijo glede na raven predznanja, ki ga izkazujejo ali predpostavljajo udeleženci v diskurzu – komunikacija je tem bolj specializirana, čim več strokovnega znanja delijo udeleženci, **razumljivost**: če smo v nekem strokovnem diskurzu udeleženi kot laiki, nam uporaba specializiranega izraza nedvomno otežuje razumevanje; tudi v npr. prevajalskih situacijah je kriterij za raven strokovnosti besedil njegova (ne)razumljivost, **besedilna vrsta**: pri določenih besedilnih vrstah intuitivno pričakujemo več specializiranega izrazja kot v drugih – v znanstvenem članku bomo gotovo našli več specializiranih terminov kot v publicističnem članku, ki obravnava isto temo.

Več avtorjev je pisalo o zanimivem fenomenu (povzema Cabré 1998 v Žagar Karer 2011: 130–131), ki naj bi potrjeval, da se strokovni jeziki bistveno razlikujejo od splošnega jezika. Piše o tem, da mnogi strokovnjaki lahko razumejo strokovno besedilo v tujem jeziku, medtem ko se v tem jeziku ne morejo pogovarjati o splošnih temah. Razlog tiči v poznavanju tematike ter specializiranem jeziku, ki ima bolj ali manj uveljavljene mednarodne termine. Velja, da bolj kot je jezik specializiran – bolj so mednarodni tudi njegovi termini. Po drugi strani pa nestrokovnjak veliko lažje razume besedila v splošnem kot v strokovnem jeziku – prav zaradi nepoznavanja specifične strokovne terminologije.

2.2 Terminologija

Terminologija¹ (tudi terminološka veda) je veda, ki se ukvarja z zbiranjem, urejanjem, s preučevanjem in z usklajevanjem izrazja posameznih strokovnih področij oz. **termini** – poimenovanji za specializirane pojme določenega strokovnega področja. Ob tem pa **pojmi** (prim. Vintar 2008: 18) niso zgolj predmetnosti določenega področja, ampak tudi procesi, lastnosti, dejavnosti ali načini.

¹ Pri tej definiciji je na mestu opomba, da termin terminologija ne označuje le vede, ampak tudi strokovno izrazje.

2.2.1 Uporabniki terminologije

Ločujemo dve temeljni vrsti uporabnikov terminologije – v prvi so področni strokovnjaki, ki terminologijo uporabljajo predvsem kot sredstvo za bodisi posredno ali neposredno sporazumevanje, v drugi pa terminologi, prevajalci strokovnih besedil, ki se z njo ukvarjajo z jezikovnega vidika – skrbijo za to, da to sporazumevanje poteka kar se da tekoče, usklajujejo terminologijo, sestavljajo terminološke slovarje, svetujejo. Pri tem terminologi poudarjajo (prim. Žagar Karer 2011: 17), da pomembno komponento njihove usposobljenosti predstavlja tudi obvladanje dela z računalniškimi orodji, predvsem pa dobro poznavanje strokovnega področja, s katerega terminologijo se ukvarjajo.

L. Bowker in J. Pearson (2002 v Žagar Karer 2011: 18) pa ločujeta med tremi skupinami uporabnikov strokovnega jezika: strokovnjaki, polstrokovnjaki in nestrokovnjaki. Strokovnjaki so tisti, ki dobro obvladajo stroko in imajo ustrezno znanje, med polstrokovnjake uvrščata strokovnjake s sorodnih področij ter študente, med nestrokovnjake pa prevajalce, terminologe, pa tudi čisto običajne uporabnike jezika, ki morajo iz takšnih in drugačnih razlogov razumeti terminologijo nekega področja. Primer takega uporabnika npr. predstavlja bolnik, ki nima medicinske izobrazbe, a vseeno pride v stik z medicinsko terminologijo (pri pregledu pri zdravniku, pri branju članka itd.).

Ko govorimo o manj specializiranih in bolj popular(izira)nih področjih (npr. šport, tudi turizem) se meja med splošnim uporabnikom in strokovnjakom pogosto precej zabriše. Kot bomo videli v nadaljevanju, je tudi turizem eno od področij, kjer je ta meja precej tanka.

2.2.2 Razmerje med pojmom in terminom

Razmerje med pojmom in terminom predstavlja eno osrednjih vprašanj terminološke vede. Z njim se je še posebej intenzivno ukvarjala dunajska šola terminologije, ki je uveljavila pravilo en pojem – en termin. V povezavi s tem odnosom ločimo dva pojma – **večpomenskost** ter **sopomenskost**. Še zlasti pri terminih, ki so nastali s terminologizacijo iz splošne leksike, se pogosto zgodi, da jih z isto izrazno podobo in različnim pomenom najdemo v različnih, nesorodnih strokah (npr. termin *morfologija* v biologiji označuje vedo o zgradbi in obliki organizmov, v jezikoslovju pa vedo o morfemih, če navedemo zgolj dva primera). Ta tip večpomenskosti za terminološko vedo ni sporen, težave se pojavijo, če en termin označuje več pojavov znotraj ene stroke, enega področja (Žagar Karer 2011: 36).

Drugi problem, ki je povezan z odnosom med pojmom in terminom pa je sopomenskost. Gre za pojav, ko za en pojem obstaja več terminov. A. Vidovič Muha (2000: 118) piše, da

sopomenke znotraj enega področja obstajajo kot dvojnice oz. dublete zlasti v smislu dvojnosti domače : tuje, ki je rezultat prizadevanja domače jezikovne politike po oblikovanju nacionalne terminologije, ali pa zaradi nepoznavanja ali nespoštovanja terminologije znotraj stroke.

2.2.3 Lastnosti terminov

Lastnosti, ki bistveno opredeljujejo terminologijo, so (Karer Žagar 2011: 34): **ustaljenost**, ki omogoča trdnost terminološkega sistema, **jezikovnosistemska ustreznost**, ki omogoča vključitev termina v sistem jezika kot celote, ter **gospodarnost**, ki daje prednost krajšim oz. enobesednim terminom. M. Karer Žagar izpostavlja še neodvisnost termina od besedilnih in pragmatičnih okoliščin, nezmožnost izražanja konotativnega pomena, mednarodnost, pomensko predvidljivost itd. Pri tem je potreben poudarek, da gre seveda za idealiziran opis, saj termini v praksi pogosto ne izkazujejo vseh omenjenih kriterijev.

O tem, kakšen naj bi bil strokovni jezik, piše tudi M. Kalin Golob (2000: 188, tudi v Humar 2004: 20). Navaja načela, ki bi jim morali ustrezati strokovni izrazi: enournost (znotraj je deluje zahteva po ujemanju med pojmovnim svetom in poimenovalnim sistemom stroke); knjižnost (tj. podrejanje pravilom knjižnega jezika); čustvena nezaznamovanost (neekspresivnost) in kratkost strokovnega izrazja (pri čemer je enobesednost zaželena, vendar je ni mogoče vedno uresničiti. Iz teh načel izhaja zahteva po ustaljenosti strokovnega izrazja – tj. zahteva, ki določa, da se termini spreminjajo redko, po temeljitem premisleku stroke (npr. v primeru, ko zaradi novih spoznanj stara beseda ne ustreza več in jo želi stroka nadomestiti z natančnejšo).

O težavah, s katerimi se srečujeta pri praktičnem terminološkem delu pišeta L. Hudeček in M. Mihajlević (v Žagar Karer 2011: prav tam). Navajata 9 splošnih terminoloških načel, ki naj bi se jih držali strokovnjaki: domači termini imajo prednost pred tujimi; termini latinsko-grškega izvora imajo prednost pred prevzetimi iz sodobnih jezikov; prednost ima v stroki bolj sprejet termin; termin mora biti jezikovnosistemsko ustrezen; krajši termin ima prednost pred daljšim; prednost ima tisti termin, iz katerega je mogoče delati tvorjenke; izogibati se je treba večpomenskosti termina; termina ni dovoljeno zamenjati brez dobrega razloga; prednost ima termin, ki ustreza pojmovnemu sistemu stroke. V praksi se velikokrat izkaže, da mora terminolog sam presoditi, kateremu načelu bo dal prednost – takšna odločitev pa je vsekakor subjektivne narave.

Terminološki sistemi so izjemno različni; eni bolj, drugi manj trdni. S. Machova (1995 v Žagar Karer 2011: 35) ločuje med dvema večjima skupinama. V prvi skupini je večina naravoslovnih in tehniških ved, za katere so značilni t. i. *preskriptivni termini*, v drugi skupini pa so zlasti humanistične vede, za katere so značilni *prevdopreskriptivni termini*. Med skupinama terminov obstaja občutna razlika – psevdoprekriptivni termini po mnenju avtorice pogosto niso enopomenski, ustaljeni, gospodarni, neodvisni od besedila itd., zato jih je potrebno obravnavati drugače, poleg tega pa jih je veliko težje tudi normirati.

2.2.4 Nastanek terminov oz. terminotvorje

Termini nastajajo na različne načine – lahko nastanejo kot **neologizmi**, ko poimenovalni manko v jeziku zapolni nov izraz, ki prej v jeziku ni obstajal; še pogosteje pa termini nastajajo z znotraj- in zunajjezikovnim prevzemanjem (Žagar Karer 2011: 38). Pri znotrajjezikovnem prevzemanju vir predstavljajo leksemi splošnega jezika – gre za pojav **terminologizacije**, ali termini drugih (običajno sorodnih) strok, ki se nato redefinirajo – pojav je znan kot **reterminologizacija**.

Pri zunajjezikovnem prevzemanju ločujemo med prevzemanjem iz sodobnih jezikov ter prevzemanjem iz klasičnih jezikov (latinščine in grščine). Za zadnja naj bi veljalo, da imata zaradi svojega prestižnega statusa ter zaradi dejstva, da gre za mrtva jezika, večjo možnost vključitve v sistem jezika prejemnika (Bokal 1998: 148).

Prevzemanje iz sodobnih jezikov je danes najbolj produktiven terminotvorni proces (Vintar 2008: 51). Pri prevzemanju nekega izraza iz enega v drug jezik gre, kot poudarja Š. Vintar (prav tam) skoraj vedno za neenakovredno razmerje med jezikom dajalcem in jezikom prejemnikom. Jezik dajalec je v današnjem svetu (tako zaradi ekonomskih in drugih privilegijev kot tudi zaradi statusa *lingue france* oz. sporazumevalnega jezika različnih svetovnih okolij) angleščina.

Pogost način prevzemanja izrazja predstavlja **kalkiranje**, pri katerem dobimo slovenski izraz tako, da dobesedno (po morfemih) prevedemo tujejezični termin (npr. *inter-net* v *med-mrežje*). V slovenskem jezikoslovju je neredko moč zaslediti odklonilen odnos do kalkiranja (gl. Vidovič Muha 2000: 11, 161; 2004: 80), saj naj bi šlo pri tem za vnos prvin tujega videnja sveta, po drugi strani pa drugi opozarjajo (npr. Gorjanc 1996: 52), da je ravno pri kalkiranju metaforičnega poimenovanja pogosto težko govoriti o jezikovnosistemski neustreznosti, saj prav metaforična poimenovalna pot zaradi skupne kulturne izkušnje lahko ustreza tudi jeziku prejemniku.

Razmerje med domačimi in tujimi termini je za nekatere najpomembnejša tema jezikovnega načrtovanja na terminološkem področju, za druge pa obrobno jezikoslovno vprašanje. Jasno je, da je vnaprejšnje zavračanje ali celo opuščanje že uveljavljenih terminov zgolj zaradi njihovega tujega izvora nesmiselno (Žagar Karer 2011: 39). Po drugi strani pa ima razvijanje domače terminologije lahko vsaj dvojno korist: slovenski bralec bo pojmovni sistem stroke sprejemal prek domačega jezika, kar bo nedvomno prispevalo k boljšemu razumevanju; stroka pa bo z razvijanjem domače terminologije pripevala ne le k razvijanju lastne stroke, ampak tudi knjižnega jezika (Kalin Golob 2008: 33).

Hkrati pa je jasno tudi, da domača terminologija ne more in ne sme biti samozadostna (konec koncev tudi angleščina kot vsak drug jezik vsebuje tuje izraze, tudi na področju terminologije). O tem piše tudi Korošec (1971: 12): »Prizadevanje za enotno terminologijo danes ne more potekati samo v mejah enega jezika. Zlasti znanstvene terminologije imajo znatno mednarodno odvisnost.«

2.2.5 Razmerje med terminom in leksemom

Lahko rečemo, da je leksem nadpomenka terminu. Bistvena razlika, ki ločuje termine od leksemov, je ta, da termini označujejo zgolj tiste pojme, ki se nanašajo na posebno strokovno področje. Uporabljajo jih predvsem strokovnjaki pri strokovnem sporazumevanju, hkrati pa lahko pod določenimi pogoji, npr. ob popularizaciji določenega pojava, preidejo tudi v splošno leksiko, zlasti preko rabe v publicističnih besedilih (v množičnih medijih). Pojav imenujemo determinologizacija (gl. dalje).

Besednovrstno lahko termin vsebuje vse besedne vrste, a različne sodobne statistične analize obstoječih terminoloških zbirk kažejo na močno prevlado samostalniških terminov (gl. Vintar 2008: 40). Pričakovana samostalniškost terminov pa je neredko povod, da neupravičeno spregledamo termine drugih besednih vrst, še posebej glagole. Glagoli so povsem netipična besedna vrsta za termine že zaradi svoje organizacijske vloge v povedih, poleg tega pa velja, da je večina potencialnih glagolskih terminov izimenskih (Žele 2004: 78). Ko so npr. v 80. letih 20. stoletja na Češkem analizirali tehniško terminologijo (Poštolková idr. 1983 v npr. Žele 2004: 78, Žagar Karer 2011: 33), so ugotovili, da samostalniki predstavljajo približno 92 %, glagoli pa 7 % vseh terminov. Domnevamo, da je to razmerje precej univerzalno in aktualno še danes.

A. Žele (2004) kot merilo terminološkosti glagola določa konkretno obravnavano besedilo. Ker so meje med terminološkostjo ter neterminološkostjo zabrisane, je smiselno govoriti o

prvotnem in drugotnem glagolskem terminu glede na konkretno izbrano in obravnavano strokovno besedilo. Velja, da lahko prvotni glagolski termini (sem A. Žele uvršča pomensko specializirane – npr. *analizirati stavek* (jezikosl.) ali *sinhronizirati film* (film.) – ter višje specializirane glagole) preko t. i. širše terminologizacije (tj. rabe v več strokah) in preko manj specializirane uporabe v splošnovsebinskih ali poljudnoznanstvenih besedilih prehajajo v determinologizacijo (*absorbirati vlago/plino/svetlobo/kisik* (fiz.) > *Tržišče ni absorbiralo vseh industrijskih proizvodov* (pren.)). Nasprotno pa se potencialni drugotni glagolski termini (pomenski primitivi in temeljni glagoli) s širokim pomenjem v konkretnih ozkostrokovnih besedilih terminologizirajo (npr. *dati dovoljenje, dati izvedensko mnenje, dobiti stavo*).

Glagolske termine sicer lahko v večji ali manjši meri najdemo skoraj na vseh področjih, bolj pogosti so npr. v vojaški in športni terminologiji, medtem ko npr. v glasbeni terminologiji najdemo tudi prislove (*allegro, forte*), v gledališki pa celo medmete (*Bis!, Bravo!*) (Žagar Karer 2011: 33).

2.2.6 Izrazna podoba terminov

Glede na izrazno podobo oz. obliko, kot sama to poimenuje Š. Vintar (2008: 39), termine deli v tri skupine: enobesedni, večbesedni termini ter krajšave. S spodnjim prikazom povzemam avtoričino delitev terminov:

- enobesedni²:

- enostavni: *celica, klon*,

- sestavljani: podstava + obrazila: (*aciklični, polisemija, nadzvočni*),

podstava + podstava + (obrazila): (*avtocesta, ogljikovodik, fotosinteza*),

- **večbesedni**: tvorjeni po različnih skladenjskih vzorcih:

S P³: *aromatična snov, človekove pravice*,

S S: *emisija snovi, vir podatkov*,

S S S: *odbor načelnikov štabov*,

² Pri navajanju vrst enobesednih terminov avtorica nekoliko posplošuje in zanemara slovensko terminologijo s področja besedotvorja, zato jo na tem mestu navajamo mi: enobesedne termine delimo na netvorjene (npr. *cunami*) in tvorjene, pri katerih ločujemo med različnimi vrstami tvorjenk (gl. Vidovič Muha 2011): In (navadne izpeljanke), npr. *nahrbtnikar*, Tpz (tvorjenke iz predložne zveze), npr. *brezdomec*, Mp (medponsko-priponske zloženke), npr. *glavobol*, Mo (medponskoobrazilne zloženke), npr. *zobozdravnik*, Im (modifikacijske izpeljanke), npr. *vinček*.

³ Poseben vidik oblike terminov je njihova besednovrstna oz. oblikoskladenjska sestava, Š. Vintar za besedne vrste uporablja naslednje krajšave: S za samostalnik, G za glagol, P za pridevnik, R za prislov, V za veznik, D za predlog. Večina terminov je samostalniških, kar pomeni, da so sestavljeni bodisi iz samostalnika ali iz besedne zveze, v kateri jedro predstavlja samostalnik.

P S S: človekove pravice žensk,
S P S: obdelava naravnega jezika,
S D S: prošnja za azil,
P P S: govorno podprta aplikacija,
S D S S: Odbor o gibanju blaga,
S P S S: določitev kemične sestave snovi;

- krajšave:

- kratice

- začetnice ali akronimi (*SAZU, ZDA, UNESCO*),
- krnjene besede (meter > *m*, liter > *l*),
- krnjene zloženke (binary digit > *bit*),

- simboli, formule: *NaCl, 5a + 3b*,

- okrajšave: *d. d., ekpr., pribl.*

O kraticah beremo v Slovenskem pravopisu (2001: 200), kjer so opredeljene kot »samostalnik, nastal iz začetnih delov večbesednega poimenovanja«, npr. *BiH* < *Bosna in Hercegovina*, *DDV* < *davek na dodano vrednost*. O njih piše tudi N. Logar (2006: 95), in sicer, da so se v slovenščini začele obširneje pojavljati v vseh zvrsteh, zlasti pa v strokovnem jeziku od 50. let 20. stoletja dalje. So del nepredvidljivega besedotvorja, saj nastajajo z združitvijo nepredvidljivo nastalih krnov, pri čemer je podstava kratice lahko enobesedna, stalna besedna zveza, stavčna poved itd. Podstavne besede so krnjene do naključnega obsega – bodisi do enega ali več glasov/črk, meje enega ali več morfemov, ne moremo pa kratičnih krnov enačiti z morfemi – kraticam torej ne moremo določati ne obrazila ne besedotvorne podstave. Največja je frekventnost inicialnih kratic, nastalih s krnjenjem do začetne črke/glasu predmetnopomenskih sestavin, npr. *CD* < *Cankarjev dom*. V precej manjši meri so zastopane kratice, nastale s kombinacijo inicialnih krnov in do prvih črk krnjenih besedotvornih morfemov obeh delov besedotvorne podstave zloženk, npr. *ZRC* < *Znanstvenoraziskovalni center* ter kratice nastale s krnjenjem predpanskega obrazila in besedotvorne podstave sestavljenk, npr. *MF* < *medfrekvenčni*.

N. Logar (prav tam: 96) pri definiranju okrnjenk navaja opredelitev Korošca (1993), in sicer da gre za najmanj tričrkovne govorno-pisne krajšave, ki nastanejo iz enobesedne podstave, in sicer z odzadnjo ali odsprednjo knitvijo. Avtorica navaja okrnjenke tipa *evro/euro* < *Europe*,

mobi < *mobile* in *demo* < *demonstration*. Vsi trije primeri niso nastali v slovenščini, ampak so bili kot okrnjenke že prevzeti. Velja, da so okrnjenke zlasti pogoste pri lastnih imenih, npr. *Mateja* > *Teja*, *Janez* > *Jan*).

2.2.7 Definicija

Eno glavnih in hkrati najtežjih opravil terminologov in terminografov predstavlja oblikovanje definicij. Zanje naj bi definiranje pomenilo opisati, razmejiti in razločiti pojme (de Bessé 1997 v Žagar Karer 2011: 40). Prav definicije so tiste, ki uporabnikom terminoloških slovarjev ali terminoloških podatkovnih zbirk največ povejo o posameznem pojmu, ki je predmet njihovega poizvedovanja. Na tem mestu M. Žagar Karer poudari razliko med definicijo in razlago. Medtem ko je prva natančnejša, saj mora v terminološkem slovarju uvrstiti pojem v pojmovni sistem stroke, kar se kaže v uporabi terminov, navajanju latinskega vrstnega imena, kvantitativnih opredelitvah, navajanju podiztočnic in izpostavljanju drugih vidikov, je druga praviloma precej bolj preprosta, saj zgolj opisuje pomen nekega leksema v splošnem slovarju. Vendar pa se to razločevanje v slovenskem prostoru ne uporablja dosledno – raziskovalci s področja prevajalstva uporabljajo izraz definicija, slovenisti pa razlaga.

Dunajska šola, začetnica znanstvene terminologije, ločuje med dvema vrstama definicij (Felber 1984: 160–164, Žagar Karer 2011: 40, Vintar 2008: 66): **intenzijske/intenzionalne** in **ekstenzijske/eksenzionalne definicije**. Intenzijske oz. intenzionalne definicije temeljijo na podrobnem opisu lastnosti pojma, ugotovi se nadredni pojem ter našteje razločevalne lastnosti. Na drugi strani so ekstenzijske/ekstenzionalne definicije sestavljene iz naštevanja vseh vrst, ki so na isti ravni abstrakcije oz. iz naštevanja vseh posameznih objektov, ki pripadajo pojmu. Drugi tip definicije v terminoloških slovarjih zasledimo bolj poredko, saj je ponavadi težko naštet vse objekte, ki pripadajo nekemu pojmu. Obstaja pa še tretji kombinirani tip, tj. intenzijsko-ekstenzijska definicija, ki združuje oba principa.

2.3 Terminografija – terminologija v praksi

Terminografija vključuje zbiranje, sistematiziranje in predstavljane terminov nekega strokovnega področja oz. človeške dejavnosti (Cabré 1998: 115). M. T. Cabré poudarja, da morajo terminografi zbrati potencialne termine iz dejanskih strokovnih besedil področja, s katerim se ukvarjajo, nikakor pa ne smejo biti le plod njihove domišljije.

Terminografi najprej izdelajo pojmovni sistem stroke, v katerem so pojmi medsebojno povezani, nato pa tem pojmom poiščejo izrazno obliko na jezikovni ravni. Kadar raba

izkazuje več oblik, običajno določijo za prednostno. Terminografi se pogosto ne zanimajo za diahrono raziskovanje jezika (čeprav bi bilo s stališča popolne informacije marsikdaj koristno), ampak jih zanima predvsem sinhroni vidik (Košmrlj-Levačič 2006: 73; Žagar Karer 2011: 46). Medtem ko so iztočnice v splošnih slovarjih pogosto opisane glede na sobesedilo, v terminoloških slovarjih to ponavadi ni potrebno, saj termini niso odvisni od konteksta.

B. Košmrlj-Levačič (2007: 584) glede na tip iztočnic ločuje med različnimi specialnimi slovarji, v katerih je prikazana terminologija določenih strok. Deli jih na terminološke slovarje v širšem pomenu, saj izkazujejo razen večinoma enobesednih terminov tudi posamezne dele večbesednih terminov, pri čemer se večbesedni termini največkrat nahajajo pri jedrni ali objedrni sestavini. Ker ti slovarji izkazujejo jezik stroke širše in ne le z vidika terminologije, predlaga, da bi jih lahko poimenovali strokovni slovarji. V terminoloških slovarjih v ožjem pomenu pa so kot iztočnice prikazani le terminologizirani leksemi, tj. termini, ne glede na to, ali so eno- ali večbesedni.

2.3.1 Struktura terminološkega slovarja

Glavno in osnovno vprašanje pred začetkom vsakega terminografskega projekta mora biti, komu je slovar namenjen. Šele na podlagi vedenja, kdo bodo njegovi ciljni uporabniki (bodisi specializirani strokovnjaki, študenti, strokovnjaki sorodnih področij ali morebiti prevajalci), lahko terminografi začnejo snovati slovar. Drugo vprašanje, ki je tesno povezano s prvim, pa je – katere funkcije bo slovar izpolnjeval – bo šlo za pomoč pri recepciji in produkciji besedil v domačem jeziku ali zlasti za pomoč pri prevajanju strokovnih besedil (Žagar Karer 2011: 46–47).

Ko govorimo o zgradbi terminoloških slovarjev, pogosto naletimo na termina makro- in mikrostruktura. Makrostruktura terminološkega slovarja obsega celoto vseh slovarskih sestavkov. Ti so, vsaj v slovenskem prostoru, ponavadi urejeni po abecednem redu, čeprav naj bi za terminologijo veljala tematska ureditev. Pri tem je iz čisto praktičnega vidika nujno vključiti abecedno urejeni seznam iztočnic z oznako mesta, kjer termin lahko najdemo, sicer bi uporabnik porabil preveč časa za lociranje posameznih gesel. Zadrego, kako urejati gesla – bodisi abecedno bodisi tematsko, pa so rešile sodobne terminološke podatkovne zbirke, ki na enem mestu ponujajo vse potrebne podatke. Enako velja za terminološke slovarje, ki so dostopni v elektronski obliki, ki omogoča napredno iskanje (Žagar Karer 2011: 48).

Mikrostrukturo terminološkega slovarja pa predstavlja zgradba slovarskega sestavka. Ta je ponovno odvisna od funkcije in ciljnih uporabnikov slovarja. Če je slovar namenjen zlasti

repciji in produkciji besedil v maternem jeziku, je v sestavek poleg termina in definicije smiselno vključiti še slovnične podatke, izgovorjavo, podatke o rabi, tujejezične ustreznice in potencialno enciklopedično informacijo (Žagar Karer 2011: 49). Če pa je po drugi strani slovar namenjen predvsem prevajalcem, mora sestavek vsebovati še tujejezično ustreznico, slovnične podatke, izgovorjavo, kolokacije, podatke o rabi in, če je možno, še stopnjo zanesljivosti ustreznic (Berhenholtz in Tarp 1995 v Žagar Karer 2011: prav tam).

Razlikujemo med splošnimi slovarji, ki vključujejo najbolj osnovne termine in osnovno specializirano terminologijo, poznano tudi splošni, laični javnosti; enciklopedijami, ki vključujejo precej terminologije, poleg tega pa pogosto predstavljajo pojmovne podatke s klasifikacijami, tabelami, ilustracijami ipd.; leksikoni, ki urejeno predstavljajo besedišče nekega področja, a brez definicij – informirajo nas o pojmovni strukturi določenega področja; terminološkimi zbirkami, ki so običajno najbolj popolne in najbolj ažurne, saj omogočajo nenehno dopolnjevanje (Cabré 1998: 119).

V slovenskem prostoru je vse bolj opazna potreba po dvo- ali večjezičnih slovarjih (Bajuk et al. 2003 v Gantar 2004: 170), saj je pretok znanja znotraj posameznih strok dinamičen in se ne zaustavlja ob jezikovnih ovirah. Namen dvo- in večjezičnih terminoloških slovarjev, še zlasti s slovenskim geselskim izhodiščem, ni v prvi vrsti tvorjenje tujejezičnega besedila, ampak predvsem sledenje aktualnemu dogajanju na področju strokovnega izrazja ter iskanje vzporednic s slovenskimi strokovnimi dognanji ter izraznimi zmožnostmi (Gantar 2004 : prav tam).

3. SODOBNA TERMINOLOGIJA NA SLOVENSKEM

3.1 Terminologija v času globalizacije v Sloveniji in širše

Če pogled najprej usmerimo širše, na globalno področje, vidimo, da je odnos do terminologije ambivalenten. OZN je npr. leto 2000 razglasila za leto terminologije in pozvala k ustanavljanju terminoloških centrov, EU pa je opredelila terminologa kot temeljno specialnost 21. stoletja. Po drugi strani pa je situacija taka, da terminologija še ni delovno področje slavistične organizacije (Humar 2004: 18).

Kot spodbudno piše ena od vodilnih raziskovalk slovenske terminologije M. Humar (2004: 17) Slovenci posvečamo terminologiji v lastnem jeziku vseskozi veliko skrb. S slovensko terminologijo in terminografijo se danes intenzivneje ukvarja Sekcija za terminološke slovarje

Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Slovenski inštitut za standarde, Urad za evropske zadeve ter nekatere druge ustanove, združenja in posamezniki.

Terminologija je nesporno pomemben del izrazja vsakega modernega jezika. Ena od avtoritet sodobne terminologije Dalibor Brozović izpostavlja, da bi danes morali govoriti o treh odnosih terminologije: terminologija in jezik, terminologija in narod ter terminologija in znanost (prav tam). Bistven naj bi bil odnos do narodnega jezika, saj terminologija vselej služi konkretni jezikovni skupnosti, hkrati pa je v stalnem stiku s tujimi jeziki, v sodobnem času zlasti z angleščino. Izrazit problem danes predstavljajo visokošolske in univerzitetne ustanove, ki ne razvijajo strokovnega slovenskega jezika; od tega jih še dodatno odvrča visokošolska politika, ki objavam v tujem jeziku namenja več točk od slovenskih (Humar 2004: 18).

3.2 Nova družbeno-politična realnost je prinesla tudi potrebe po spremembah na nekaterih terminoloških področjih

Slovenščina je v zadnjem desetletju prejšnjega tisočletja doživela bistveno spremembo svojega statusa – od tega, da je bila v Jugoslaviji eden od štirih uradnih jezikov (poleg hrvaščine, srbščine ter makedonščine), čeprav je bila njena raba že takrat omejena na slovensko ozemlje, do uradnega jezika v na novo osamosvojeni Republiki Sloveniji. Jugoslovanska izkušnja je terminološko gledano najbolj zaznamovala področji vojske ter diplomacije. Iz današnjega besednjaka so se tako umaknile ideološke domislice nekdanjega političnega aparata: *organizacija združenega dela*, *samoupravljanje*, *samoupravna sodišča* idr. Nadomestile so jih nove, tiste, ki opisujejo zahodno (neo)kapitalistično ekonomiko: *borza*, *bankir*, *dividenda*, *management*, *sindikat* idr (Humar 2004: 19).

Po prehodu od deželne v nacionalni in nato še državni jezik je danes slovenščina (kot npr. hrvaščina, makedonščina, ukrajinščina, beloruščina) danes pod močnim vplivom aktualnih evropskih oz. svetovnih družbeno-političnih tokov (Vidovič Muha 2001: 133).

Kot poudarjajo številni terminologi je danes za produkcijo dobrega terminološkega slovarja bistveno dobro sodelovanje med strokovnjakom določene stroke in jezikoslovcem . Vsaka veda naj bi praviloma poleg vsebine razvijala tudi lastno strokovno izrazje saj »skrb za urejenost izrazja štejemo za dokaz višje zavesti, praviloma sloneče na spoštovanju pomena nacionalnega jezika kot komunikacijske in aksiološke kategorije« (Korošec 1996: 257).

3.3 Problematika sodobne slovenske terminologije in terminografije

Eden večjih problemov slovenskega prostora, ki zadeva terminološko delo, je njegova nepovezanost (Gorjanc 2009: 304). Kljub temu da je na voljo veliko terminoloških slovarjev in glosarjev, so ti grajeni neenovito ter imajo pogosto še eno neljubo lastnost – javnosti so nedostopni. Velika večina terminoloških slovarjev in drugih terminoloških virov nastane v okviru Sekcije za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, a tudi v vrsti drugih institucij. Gorjanc (prav tam: 305) piše, da je po drugi strani spodbudno to, da v Sloveniji k terminološkemu delovanju vse bolj spodbujajo tudi neakadska okolja, npr. bančne institucije, mobilni operaterji idr., hkrati pa ne smemo prezreti niti velikega števila terminoloških virov, ki nastajajo v okviru univerzitetnega pedagoškega procesa kot del seminarских, diplomskih, magistrskih ter doktorskih del.

Pri oblikovanju slovenskega terminološkega prostora bi po avtorjevem mnenju morali pristojni slediti zlasti dvema premisama: poskrbeti za čim večjo dostopnost terminoloških virov v slovenskem jeziku (korak k temu predstavlja pobuda k ustanovitvi slovenskega terminološkega portala) ter hkrati težiti k čim večji enovitosti ter metodološki ustreznosti.

4. Je globalni jezik grožnja nacionalnim jezikom tudi na področju terminologije?

Živimo v čedalje hitreje razvijajočem se svetu, ki hkrati spodbuja odkrivanje posebnega, samosvojega, unikatnega, po drugi strani pa se zdi, vsaj na jezikovnem področju, da teži tudi k poenotenju, zlivanju, povezovanju. Tako se tudi na področju terminologije srečujemo z dvojno težnjo – s prizadevanjem narodov po vzpostavitvi terminologije v lastnem jeziku ter hkratno prilagoditvijo globalizaciji in z njo vplivu tujega izrazja na domačo leksiko. Stare ter po svoji naravi v slovenski prostor precej »ukoreninjene« stroke, kot je npr. čebelarstvo, se praviloma ne soočajo s tovrstno dilemo, saj večina izrazja, s katerim operirajo, izhaja iz narodnega jezika. Pod vplivom tujih jezikov je zlasti razvoj in oblikovanje besedja v novih strokah (ter novega v starih) (Šverko 2011: 132). Turizem je nedvomno ena izmed najhitreje razvijajočih se ter najbolj globalno prepletenih strok. Posledično je hitro razvijajoča tudi turistična terminologija.

O angleščini kot o globalnem jeziku oziroma jeziku *lingua franca* piše ena od sodobnih jezikovnih avtoritet – David Crystal (npr. 2000, 2003). Pomembna ugotovitev razmišljanja o angleščini kot globalnem jeziku je, da z globalizacijo materni govorniki angleščine izgubijo svoje »lastništvo« nad njim (Crystal 2003: 2–3). Vsakdo, ki se nauči angleščine, si jo malce prisvoji, pridobi svoj delež pri njenem preoblikovanju, spreminjanju. Status globalnega jezika

po Crystalu pridobi jezik, ki ustreza naslednjim kriterijem: pridobi status uradnega jezika v več državah, kjer ta jezik ni materni jezik večine prebivalcev (za angleščino to npr. velja v več kot 70 državah po svetu – od Gane, Nigerije, do Singapurja, Indije idr.; kot drug kriterij pa se kaže pridobljen status najpogosteje poučevanega/učenega tujega jezika v državi – trenutno se angleščina kot prvi/glavni tuj jezik (EFL) pojavlja v več kot 100 državah (Crystal 2003: 5). Statistične študije kažejo, da se kar četrtina svetovnega prebivalstva tekoče oz. zadovoljivo lahko sporazumeva v angleščini, pri čemer številke strmo naraščajo. V zgodnjih letih drugega tisočletja je to pomenilo 1,5 milijarde ljudi. Crystal (2003: 9–10) trdi, da ima pomembno vlogo pri prevzemanju vloge globalnega jezika zlasti politična in vojaška moč, ne pa npr. preprostost slovnice ali besedišča, kot trdijo nekateri.

Zanimiva je situacija v Franciji – francoski jezik, ki je, kot pravi Crystal (2003: 22–23), eden najbolj »zdravih« jezikov, se je odločil zakonsko poseči na področje vplivanja angleščine kot globalnega jezika – Francija je svojim državljanom v uradnih govornih položajih prepovedala uporabljati angleške izraze, v primeru, da že obstaja francoska beseda zanje (npr. v primeru besede *računalnik* dobi prednost francoski *ordinateur* v primerjavi z angleškim *computer*), kljub morebitni široki razširjenosti uporabe angleške besede. Podobne težnje se pojavljajo v številnih državah, zlasti s strani puristov, ki prevzemanje angleškega besedja preroško povezujejo z nevarnostjo izumrtja jezika prejemnika. Ob tem pozabljajo, da se je prav angleščina (kot praktično vsak jezik) oblikovala prav s prevzemanjem elementov drugih jezikov – tako je npr. prav beseda *computer* izposojenka iz latinščine, iz katere je izšla francoščina.

4.1 Ločevanje med pojmom svetovni in globalni jezik

Tako D. Crystal kot A. Vidovič Muha ločujeta med pojmom svetovni in globalni jezik. Svetovni jezik razumeta kot jezik z razširjeno komunikacijsko zmožnostjo, npr. zaradi velikega števila govorcev, velikega geografskega prostora (Muha 2001: 15), medtem ko je globalni jezik »jezik interesno globalne informacije« (prav tam). Avtorica poudarja, da je globalni jezik izraz aktualnega, predvsem ekonomsko-družbenega procesa, imenovanega globalizacija. Kot temeljno vlogo globalnega jezika prepoznava komunikacijsko, vendar že z močno identifikacijsko vlogo določenih družbenih skupin. Avtorica meni, da je prav pri mlajši generaciji mogoče govoriti o globalni komunikaciji, ki presega jezikovni okvir in oblikuje vsaj začasni življenjski interesni prostor.

4.2 Ločevanje med globalizmi in internacionalizmi

Poleg ločevanja pojmov svetovni ter globalni jezik A. V. Muha (2001: 11, 2004: 73–81) razločuje tudi med t. i. globalizmi ter internacionalizmi. Pojem globalizem se nanaša na globalni jezik, ta pa na novo pojmovanje sveta, ki izvira iz spoznanja o skorajšnji absolutni informacijski (komunikacijski) obvladljivosti sveta kot celote, kjer nam tehnološke danosti do te mere zminimalizirajo fizične razdalje med kraji ter približajo svet, da povzročijo »tako rekoč hkratne trke različnih kultur in civilizacij«. Avtorica meni, da bi bilo v tem trenutku smiselno govoriti o primarnosti, ki je vezana na različne variante svetovne angleščine, ter sekundarnosti, ki je vezana na jezike, ki prihajajo v globalnointeresni stik s to angleščino. Ti jeziki se lahko nanjo (tj. globalno angleščino) odzivajo s prevajanjem ali s prepuščanjem določenih tematskih področij globalni angleščini (Ammon 1994 v Vidovič Muha 2004: 80).

Na drugi strani gre pri internacionalizmih vsaj za en jezik dajalec ter več kot en jezik prejemnik; pri čemer velja, da jezik dajalec kasneje lahko postane tudi sekundarni, terciarni jezik prejemnik. Tovrsten proces je z jezikovnega vidika pogost zlasti na leksikalni ravni – govorimo o leksikalnih enotah, ki imajo nadnarodni značaj in s tem presegajo pojmovni svet posameznega jezika (Muha 2004: 75). Glede na izvor ločujemo dva tipa internacionalizmov – v prvo skupino prištevamo tiste, ki izhajajo iz klasičnih jezikov (latinščine in grščine), tip *linvistika*, *virus*, *demokracija*, *dekada*. Gre za zahtevnejše, abstraktnejše denotate, zato to leksiko uvrščamo med t. i. intelektualizme. V drugo skupino (za katero je značilna enaka logika: en jezik dajalec – več jezikov prejemnikov) pa se uvrščajo izrazi, ki evropski pojmovni in pomenski prostor širijo z lastno semiotiko, tu gre lahko za evropski jezik dajalec *balalajka* (ruščina) ali neevropski JD – *džungla* (indijski jeziki). Edina razlika, ki drugo skupino torej ločuje od prve je dejstvo, da gre v primeru druge skupine za aktualen, živ jezik.

Pri tem je potrebno omeniti različne izrazne stopnje prevzetosti določenega tujega izraza – pojmi, kot so **citatnost** (celotna izrazna podoba jezika dajalca ostaja v jeziku prejemniku nespremenjena), **polprevzetost** (v jeziku prejemniku se pojavijo lastni pregibalni vzorci) in **popolna prevzetost** (tudi glasovna in črkovna podoba se prilagodi jeziku prejemniku) označujejo stopnje izrazne prilagojenosti jeziku prejemniku. Oba tipa internacionalizmov se torej ločita po tem, da je pri prvi vrsti jezik dajalec neživ (grščina, latinščina) in zato nima rojenih govorcev; v drugi pa živ, bodisi evropski bodisi neevropski jezik z lastnimi rojenimi govorci. Pri drugem tipu tako lahko govorimo o izmenjavi specifičnih elementov pojmovnega sveta posameznih jezikov.

5. TERMINOLOGIZACIJA IN DETERMINOLOGIZACIJA

A. Vidovič Muha (2000: 116) pojava definira takole: pri terminologizaciji gre za poimenovanje posebnega, manj znanega z izrazom, ki je vsaj v svojem osnovnem pomenu del splošne zavesti, medtem ko je pri determinologizaciji postopek obrnjen – denotat je tisti, ki izstopa iz pojmovnega sveta posamezne znanosti in postaja splošen, ne več prepoznaven le v ozkem okviru določenega znanstvenega področja.

Pri determinologizaciji gre torej za prehod termina iz ozko specializirane terminologije v splošno leksiko, iz znanstvenih besedil, namenjenih ozki publiki strokovnjakov, v besedila, namenjena splošni javnosti (pogosto preko množičnih medijev, torej publicističnega jezika).

V slovenskem prostoru se s procesom determinologizacije intenzivneje ukvarjata A. Žele (npr. 2004a in b, 2009a in b) ter M. Žagar Karer. A. Žele (2004b: 140) npr. takole piše: »Glede na jezikovno rabo metonimične in metaforične zmožnosti in na razvojno širjenje funkcijskosti jezika [...] se zdi, da tako terminologizacija kot determinologizacija spodbujata širšo terminološko rabo – terminološka raba se navezuje predvsem na rabo v določenih strokovnih besedilih in tudi na širitev terminološke rabe že uveljavljenega termina na druga strokovna področja (širša terminologizacija).«

6. PRAKTIČNI DEL

V praktičnem delu magistrskega dela najprej predstavimo uporabljene korpuse ter slovarje, pri čemer se osredotočimo zlasti na zastopanost in obravnavo (turistične) terminologije. V nadaljevanju analiziramo leksiko s področja turizma. Iz različnih virov (spletne strani turističnih agencij, revije o turizmu, rubrike novinarskih portalov, namenjene člankom o turizmu) smo zbrali in kasneje izbrali 49 leksemov. Zanimala nas je predvsem njihova obravnava ter obravnava turistične terminologije na splošno v (normiranih) priročnikih splošnega jezika (SSKJ, slovar SP, SNB, *Presisov večjezični slovar*) in specializiranih priročnikih s področja turizma (zaenkrat obstajata v Sloveniji le *Turistični terminološki slovar* ter *Leksikon turizma*) ter razmerje med pojavnostjo določenega termina v normiranih priročnikih (tj. slovarjih) splošnega slovenskega jezika (SSKJ, SP, SNB) ter v korpusih (*Gigafida*, *FidaPLUS*, *KRES*, *TURK*). V prvem delu predstavimo uporabljene korpuse *Gigafida*, *FidaPLUS*, *KRES* ter *Turistični korpus TURK* in slovarje (zlasti njihov terminološki del): *SSKJ*, *SP*, *SNB*, *Presisov večjezični slovar* ter *Turistični terminološki slovar TURS* in *Leksikon turizma*. Pri slovarjih in leksikonu že vzporedno z njihovo predstavitvijo osvetlimo nekatere poudarke naše analize. Izhajamo iz gradiva, kjer za vsak (de)terminologiziran leksem

posebej navajamo vir, od koder ga izpisujemo, in primer iz besedila. Vsakemu leksemu posebej pripisujemo tudi število zadetkov v korpusih ter pomensko razlago iz različnih slovarjev (SSKJ, SP, *Slovar novejšega besedja*, *Presisov večjezični slovar*, *Turistični terminološki slovar* idr.). Pri Leksikonu turizma geselskih člankov povečini ne navajamo v celoti, ker se nam zaradi njihove obširnosti to ni zdelo smiselno; navajamo del, za katerega sklepamo, da predstavlja osrednjo razlago oz. deffinicijo. Pri raziskovanju je nedvomno bil v veliko pomoč jezikovni portal ZRS SAZU-ja Fran (<http://www.fran.si/>), ki zajema tudi nekatere terminološke slovarje; v našem primeru smo največkrat naleteli na primere iz *Geografskega terminološkega slovarja* ZRC SAZU.

6.1 Narava turistične stroke

Dejstvo je, da je turizem trenutno največja industrija na svetu (Beaver 2006) in da je hkrati tudi ena od najhitreje razvijajočih se industrij. Gre za izrazito sestavljena dejavnost, ki jo poleg turistične industrije kot turistične dejavnosti v ožjem pomenu besede sestavljajo še dejavnosti na praktično vseh družbenih področjih, kot so: ekonomija, pravo, geografija, zgodovina, umetnost, umetnostna zgodovina, arhitektura, urbanistično in regionalno planiranje, antropologija, sociologija, komunikologija, jezikoslovje, psihologija, etnologija, kemija, medicina, botanika, ekologija, agronomija, gozdarstvo, veterinarstvo, lovstvo, ribištvo, kulinarika, šport, alpinizem, jamarstvo, javna uprava, zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, javna varnost in policija, promet, logistika, zaposlovanje, vzgoja in izobraževanje, prostočasne dejavnosti, publicistika. Seznam je povzet po V. Mikolič 2009: 258. Preglednost tovrstnega gradiva je zaradi njegove narave zato izjemno otežena. Naše razumevanje terminov kot terminov s področja turizma je bilo zato naslednje: vse besede ali besedne zveze, ki imajo specializirano referenco, je treba ne glede na strokovno področje, ki so mu pripadale kot prvotnemu, takrat ko postanejo del slovarja drugega področja, razumeti kot del terminologije tega drugega strokovnega področja (Pearson 1998 v Logar Berginc in Vintar 2008: 7).

6.2 Narava turistične leksike

Kot ugotavlja V. Mikolič (2013: 8) se večdisciplinarna narava turizma in turistične vede odraža tudi v turistični terminologiji. In čeprav je večdisciplinarnost do neke mere prisotna v vseh strokah – je turizem tu še nekoliko bolj specifičen od ostalih ved. V. Mikolič tu npr. izpostavlja področje prava, ki se tako kot turizem povezuje s celotno družbo, a hkrati njegov

status ni čisto enak – evropsko pravo ima za seboj večstoletno tradicijo, medtem ko je turizem mlada in izjemno dinamična stroka.

Prav obširnost gradiva turistične stroke zahteva od avtorjev turističnih terminoloških slovarjev, da sklenejo nemalo (subjektivnih) odločitev o tem, kaj vključiti in česa ne. A. Beaver (2005, tudi v Mikolič 2013: 9) tako v uvodu v angleški turistični terminološki slovar *A Dictionary of Travel and Tourism Terminology* navaja področja, ki jih slovar vključuje: gostinstvo, turistično posredništvo, zunanje zadeve (ukvarjanje s potnimi listi ipd.), promet, zdravstvo, zavarovalništvo, komunikacija in informatika, ekologija, meteorologija idr., ter obenem pojasni, zakaj je izpustil nekatera druga področja (geografijo, destinacije, kulturo, šport, prostčasne dejavnosti). Ob tem ugotavlja, da je izbira področij vselej v rokah avtorjev ali založnika, pogosto pa zgolj posledica prostorskih omejitev. Dodaja, da seveda tudi pri obravnavi terminov sorodnih strok ne vključuje celotnega pojmovnega sveta te stroke, ampak le del, ki je relevanten za področje turizma.

6.3 Metodologija

Preglednost tovrstnega gradiva je zaradi njegove narave zato izjemno otežena. To se je pokazalo tudi pri naboru terminov, izbranih za namene pričujoče magistrskega dela: že v prvi fazi je bilo nekoliko težavno določanje determinologizirane leksike, ki naj bi jo uvrščali na področje turizma. Po pregledu večjega števila zlasti publicističnih besedil – rubrik novičarskih portalov, posvečenih turizmu, nekaterih turističnih revij, spletnih strani turističnih agencij sem s paberkovalno metodo zbrala 49 terminov, ki bi se pomensko lahko uvrščali v polje turizma. Ker pa je turistična leksika tako raznovrstna, med izbrano leksiko zasledimo elemente s številnih področij: poleg primarnega področja turizma kot turistične dejavnosti (*ekoturizem*, *kongresni turizem*, *igralniški turizem*, *turistična destinacija*, *all inclusive*, *first minute*, *last minute*, *turistična taksa* idr.) obravnavani leksemi pripadajo še področjem umetnosti (*fado*, *flamenko*), arhitekture (*favela*, *suita*, *bungalov*), geografije (teh je največ; *naravna in kulturna dediščina*, *aborigin*, *tretji svet*, *igralni turizem* idr.), prometa (*nizkocenovni letalski prevoznik*), javne varnosti (*vizum*, *viza*, *potni list*), kulinarike (*paelja/paella*), agronomije (*ekoturizem*, *turistična kmetija*), antropologije (*aborigin*) idr. Že znotraj nabora omenjenih terminov bi lahko nekatere izmed njih uvrstili v več skupin – leksem *naravna dediščina* lahko gotovo zasledimo tako na področju geografije kot botanike (in še česa) – omenjena prekrivnost je precej dobro opazna v preglednem prikazu obravnave turistične leksike – precej terminov zasledimo v več različnih terminoloških slovarjih (gl. Prilogo).

Prav zaradi obširnosti turistične stroke ter njene aktualnosti in popularnosti v splošni javnosti je meja med terminologizirano in determinologizirano leksiko s področja turizma, tj. med terminologijo in leksikologijo, izjemno tanka. Analiza je pokazala, da v primeru turistične terminologije pogosto govorimo o t. i. psevdopreskriptivnih terminih, ki v primerjavi s preskriptivnimi niso toliko usklajeni, gospodarni, neodvisni od konteksta.

7. PREDSTAVITEV UPORABLJENIH KORPUSOV

Korpusi so pripomočki za opis jezikovne zgradbe in rabe, njihova velika prednost je v računalniškem formatu, ki omogoča natančne meritve zelo različnih lastnosti jezika. Prelomni dogodek na področju korpusnega jezikoslovja predstavlja izid prvega korpusnega slovarja – *English Language Dictionary* založbe Collins-Cobuild leta 1987 (Logar 2014: 1).

Prihod korpusov v jezikoslovje je omogočil več kakovostnih podatkov o jezikovni realnosti kot kdaj koli prej. Ti so postali osnova za nove celovite opise jezika, ki so sposobni odgovoriti na izzive družbene stvarnosti (Gorjanc 2005: 173).

Na slovenskem področju so se prvi poskusi oblikovanja korpusa sodobne slovenščine začeli leta 1997, ko se je oblikovala skupina strokovnjakov s Filozofske fakultete, Instituta »Jožef Stefan«, iz podjetja Amebis ter Založbe DZS. V dobrem letu jim je uspelo ustvariti korpus FIDA. Sledila je njegova nadgradnja – povečanje obsega besed s 100 milijonov besed na 620 milijonov besed, novi korpus je dobil ime FidaPLUS (Logar 2014: 2).

Ena od glavni omejitev korpusa FIDA je bila njegova (ne)dostopnost – korpus je bil brez plačila dostopen le za projektne partnerje, medtem ko so ostali morali za dostop plačati financerjema projekta (Arhar Holdt in Gorjanc 2006: 96). Ta omejitev je bila presežena z novim korpusom – FidaPLUS.

7.1 FidaPLUS

V primerjavi s korpusom Fida je korpus FidaPLUS tako predstavljal napredek že zaradi njegove proste dostopnosti. Po navedbah ustvarjalcev (Arhar Holdt in Gorjanc 2006: 96) gre za referenčni⁴ korpus slovenskega pisnega jezika, ki obsega približno 621.150.000 besed iz različnih virov jezika vsakdanje rabe, predvsem časopisov, revij, strokovne ter leposlovne

⁴ Status referenčnosti naj bi mu zagotavljala obsežnost elektronskega gradiva.

literature, interneta ter t. i. besedilnega drobiža⁵. Poleg »novozbranega«⁶ gradiva, ki vsebuje predvsem besedila, ki so v slovenskem prostoru izšla med letoma 1996 ter 2006, je v korpus FidaPLUS zajeto tudi celotno gradivo Fide. (Arhar Holdt in Gorjanc 2006: 96). To pomeni, da vključuje besedila, ki so bila objavljena v letih od 1990 do 2006.

Za našo študijo je gotovo zanimiv besedilnozvrstni pregled gradiva, vključenega v FidoPLUS. Če se najprej osredotočimo na opozicijo umetnostna : neumetnostna besedila, ugotovimo, da je tehcnica močno na strani drugih – 96,41 % proti 3,48 % za umetnostna⁷. Neumetnostna besedila predstavljajo predvsem nestrokovna besedila (89,55 %), strokovnih tekstov je le 10,36 %. Glede na tip besedil močno prevladujejo besedila iz časopisa (65,26 %) ter revij (23,26 %), precej manj je knjižnega gradiva (8,74 %), še manj (za današnje razmere skoraj nič) gradiva z interneta (1,24 %). Gradivo torej vsekakor ni uravnoteženo, ampak kaže predvsem jezikovno situacijo v publicistiki in še to v razmeroma dolgem časovnem obdobju.

7.2 Gigafida

Besedilnozvrstne neuravnoteženosti ni presegel niti naslednji v vrsti korpusov slovenskega knjižnega jezika – korpus Gigafida. Kot lahko preberemo v spletni predstavitvi⁸, je Gigafida obsežna zbirka slovenskih besedil najrazličnejših zvrsti, od dnevnih časopisov, revij do knjižnih publikacij vseh vrst (leposlovje, učbeniki, stvarna literatura), spletnih besedil, prepisov parlamentarnih govorov in podobno, vsebuje pa skoraj **1,2 milijarde** besed oz. natančneje **1.187.002.502** besed

Gigafida vsebuje besedila, ki so izšla med letoma 1990 in 2011 (največ med 2007 in 2010), tudi besedila, ki so že bila vključena v FIDO in FidoPLUS. Gre za tiskana besedila in za besedila, pridobljena s spletnih strani. Tiskana besedila so izšla bodisi kot knjige z leposlovno ali stvarno vsebino bodisi v periodični obliki kot revije ali časopisi. Besedila s spleta so pridobivali z novičarskih portalov ter predstavitev strani večjih slovenskih podjetij in pomembnejših državnih, pedagoških, raziskovalnih, kulturnih ipd. ustanov. Delež pridobljenih besedil po številu besed v posamezni kategoriji je procentualno takšen: časopisi (56 %), revije (21 %), internet (16 %), stvarna besedila (4 %), leposlovje zgolj 2 % ter drugo

⁵ Besedilni drobiž je skupna oznaka za besedilne vrste krajšega formata in kratke dobe uporabnosti, s katerimi se dnevno srečujemo v vsakdanjem življenju, npr. vozovnice, vstopnice, oglasi, sporedi prireditev itd.

⁶ Pogojno novozbranega – novega za tisti čas, poleg tega pa je vseboval tudi celotno gradivo Fide.

⁷ Za 0,11 % gradiva ni podatka o zvrstnosti (http://www.fidaplus.net/Info/Info_index.html).

⁸ Dostopna je na spletni strani: <http://www.gigafida.net/Support/About>, 27. 6. 2015.

1 %. Čas je torej občutnejše spremembe v razmerju prinesel le pri spletnem gradivu – tega je za skoraj 15 % več v primerjavi s predhodnico FidoPLUS.

7.3 Kres⁹

Kres je iz Gigafide vzorčni podkorpus. Za korpuse, ki predstavljajo celovito podobo nekega jezika, je ključno, da so veliki in besedilnovrstno pestri. Kot Gigafidin uravnoteženi podkorpus so zato že predhodno načrtovali 100-milijonski Kres, katerega sestava je precej bolj besedilnovrstno pestra: časopisi, revije ter internet prispevajo po 20 % gradiva, sledijo stvarna besedila (18 %) in leposlovje (17 %) ter 5 % materiala iz drugih virov. Kres ponovno (kot korpusi slovenskega knjižnega jezika, ki so nastali pred njimi) vsebuje besedila, ki so izšla med letoma 1990 in 2011, daleč največ je tistih iz leta 2010 (ok. 17.000.000.). Razlog za večje število besed, označenih z letnico 2010, je spletni del korpusa (20 %), ki je bil v celoti zbran in izdelan v tem letu.

Izbiri besedil za KRES, v smislu kaj in koliko, sta poleg vnaprej dogovorjenih deležev po taksonomiji usmerjala dva vira podatkov: Nacionalna raziskava branosti, v kateri so podatki o recepciji časopisov in revij, ter Merjenje obiskanosti spletnih strani MOSS, na podlagi katerega so določili obseg besed s treh najbolj obiskanih novičarskih portalov (24ur.com, rtvslo.si, siol.net). Pri vseh drugih taksonomskih kategorijah so sledili razmerjem v Gigafidi: iz leposlovja so v KRES zajeli 71 % celote, iz stvarnih besedil 36 %, iz kategorije drugo 96 % zapisov sej Državnega zbora RS in besedil z RTV Slovenija, v okviru spletnih besedil pa še 12,5 % besed s strani podjetij ter 87,5 % besed s strani ustanov.

Ustvarjalci poudarjajo (in tu jim pritrujem), da je Kres bolj kot Gigafida namenjen kakršnimkoli jeziko(slov)nim poizvedovanjem, ki imajo težnjo po merodajnosti, kolikor pač ta izhaja iz vzorca (korpusa), ki ima vnaprej premišljeno in znano ter utemeljeno uravnoteženo zgradbo. Rezultati poizvedb po tem korpusu so zaradi drugačne besedilnovrstne sestave seveda drugačni kot rezultati iskanja po Gigafidi.

7.4 TURK¹⁰

Turistični korpus TURK je specializirani (edini med uporabljenimi v tej nalogi) jezikovni korpus s področja turizma. Obsega turistična besedila različnih besedilnih vrst in zvrsti z

⁹ Podatke o korpusu Kres povzemam po predstavitvi na spletni strani <http://www.korpus-kres.net/Support/About>.

¹⁰ Podatke o korpusu TURK najdemo na spletni strani <http://turk.upr.si/okorpusu.html>.

različnih področij, povezanih s turizmom. Številčno sestoji iz 30.000.000 besed v slovenskem, italijanskem ter angleškem jeziku. Nastal je v okviru raziskovalnega projekta Večjezični korpus turističnih besedil – informacijski vir in analitična baza slovenske naravne in kulturne dediščine pri UP ZRS, s finančno pomočjo ARRS, tj. Javne agencije za raziskovalno dejavnost, pod vodstvom nosilke projekta dr. Vesne Mikolič.

Gradivno je daleč največ besedil, iz katerih je korpus ustvarjen, napisanih v slovenščini (7.159), sledijo besedila v angleščini (259), italijanščini (215), nemščini (27). Nekoliko presenetljivo visoko je število besedil, napisanih v več različnih jezikih (6.935). Potrebno je poudariti, da so tujejezična besedila največkrat prevodi slovenskih izvirnikov.

V *TURK-u* naj bi tako bila zbrana besedila vseh ključnih institucij, ki se ukvarjajo s turizmom v Sloveniji in tujini od osamosvojitve dalje (Mikolič 2013: 13). Ustvarjalci besedila uvrščajo v tri skupine. Prvo sestavljajo strokovne organizacije, ki se ukvarjajo s turizmom kot dejavnostjo, skrbijo za turistično promocijo in/ali tržijo turistično ponudbo (npr. Slovenska turistična organizacija, Skupnost slovenskih naravnih zdravilišč, Urad za turizem Furlanije Julijske krajine, Agencija Kompas). V drugi so »strokovne ali raziskovalne organizacije, ki proučujejo turizem ali skrbijo za razvoj turistične stroke in vede, turistične ponudbe pa ne promovirajo in tržijo neposredno (UP Turistica – Fakulteta za turistične študije, Znanstveno-raziskovalno središče Univerze na Primorskem, Visoka šola za gostinstvo in turizem Bled)«. V tretjo skupino pa uvrščajo medije in založbe, ki pišejo o turizmu ali predstavljajo turistično ponudbo (npr. nekateri večji slovenski časopisi, kot sta Delo in Dnevnik, ter specializirane revije za turizem, kot je Horizont).

Korpus je oblikoslovno označen in lematiziran z orodjem TOTALE, prav tako so besedila označena metabesedilno, in sicer glede na prenosnik, funkcijsko zvrstnost, zvrstnost turizma, lektoriranost in jezik.

Prenosnika sta dva – pisni in elektronski, po zastopanosti sta številčno precej izenačena – pisni obsega 54 %, elektronski pa 46 % besedil. Pri pisnem prenosniku prednjačijo monografske publikacije (74 %), ostalo pokriva periodika (26 %). Od besedilnih zvrsti najdemo največ strokovnih (39 %) ter večzvrstnih besedil (36 %), 14 % novinarskih besedil, 9 % besedil v postopku označevanje (tu pravzaprav ni jasno, za kakšna beseda gre) ter po en odstotek pravnih in oglaševalskih besedil. Glede na področje turizma, v katerega spadajo,

ustvarjalci največ izrazov uvrščajo v kulturni (31 %) ter kulinarčni turizem (19 %), sledijo športni in podeželski turizem ter turizem na splošno s po 9 %, turizem bližnjih destinacij (6 %), naravni (5 %), zdraviliški (5 %), izobraževalni (4 %), gorniški/planinski (1 %) ter podzemni (1 %) turizem.

7.5 Odras časovnih in drugih sprememb v korpusih

Zanimiva je primerjava pogostosti odsotnosti/pojavnosti leksike med korpusoma FidaPLUS in Gigafida. Tako se npr. iztočnica *podnebne spremembe* v FidiPLUS pojavi »le« 1.266-krat, v Gigifidi pa, pričakovano, glede na porast zanimanja za tematiko v letih njenega nastajanja, kar za 10-krat večkrat (12.024). Medtem ko je omenjena stalna besedna zveza *podnebne spremembe* v slovenskem jezikovnem okolju našla pot (do splošnih priročnikov) le v *Presisov večjezični slovar*, jo npr. v angleškem okolju najdemo v vseh pomembnejših enojezičnih angleško-angleških slovarjih (v Cambridgeovem,¹¹ v Oxfordovem,¹² Macmillanovem¹³ ter Collins Cobuildovem¹⁴ spletnem slovarju). V specializiranem *Leksikonu turizma* pa so, zanimivo (morda ravno zaradi tujega izvora), že prepoznali aktualnost izraza in so ga zato vključili v svoj geslovnik (gl. iztočnico *podnebne spremembe* v Prilogi). Prav tako so vključili tudi v zadnjem času za turizem bolj aktualen termin *cunami*, ki je postal relevanten za turistično stroko po tem, ko je potresni val prizadel JV Azijo decembra 2004, in tako zaznamoval turizem tistega prostora.

Če primerjamo pojavnost determinologizirane turistične leksike v korpusih *Gigafida* in *KRES*, se kaj hitro pokaže pomembna, verjetno tudi pričakovana razlika: prisotnost determinologizirane leksike je precej večja v Gigafidi, kar ni presenetljivo – Gigafida je v primerjavi s KRES-om besedilnozvrstno neuravnotežena, kar 77 % njenega gradiva predstavlja publicistika (časopisi, revije), če temu dodamo še 16 % internetnega gradiva in vemo, da tovrstna leksika najprej in najhitreje najde svojo pot na splet ter v publicistična besedila, je jasno, da tu številke niso naključne. V KRES-u, nasprotno, časopisi, revije ter spletni viri predstavljajo le 20 % vsega gradiva. Pričakovano novejša determinologizirana leksika težje in precej počasneje najde svojo pot v leposlovje in stvarna besedila.

¹¹ <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/climate-change>

¹² <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/climate-change?q=climate+change>

¹³ <http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/climate-change>

¹⁴ <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/climate-change?showCookiePolicy=true>

Korpusi so bili zlasti uporabni pri ugotavljanju, katera izmed dublet oz. dvojnic se je skozi čas bolj uveljavila v slovenskem jeziku. Pogosto gre za preplet vpliva zunajjezikovnih dejavnikov in normativnosti slovarjev (gl. poglavji 9.3.2 in 9.4).

Pri analizi najnovejšega leksema iz nabora napaberkovane leksike – leksema *glamping* smo opazili zanimiv pojav – izraz se je najprej pojavil v splošnem publicističnem jeziku (Gigafida beleži 21 pojavitev). Pričakujemo, da se bomo prav s popularizacijo glampinga izraz terminologiziral na področje turizma in geografije. V nadaljevanju izpisujemo nekaj primerov rabe iz korpusa:

*Kamp Bled od začetka avgusta svojim gostom poleg običajnega kampiranja nudi tudi tako imenovano glamurozno kampiranje oziroma **glamping**.*

*Doslej je bil Sloveniji najbližji **glamping** mogoč v okolici Benetk, medtem ko je ta ponudba najbolj razširjena v Veliki Britaniji in Franciji.*

*In da vnuki uživajo z nami, v šotoru ob našem "**glampingu**"¹⁵, njihovi starši, naši otroci, pa v "5 minut svobode"?*

***Glamping** pomeni novodobni način kampiranja, namenjen gostom, ki radi kampirajo, a ne marajo mokrih spalnih vreč in postavljanja šotorov, temveč imajo raje že pripravljeno hišico ter udobno posteljo.*

Zanimiva primerjava se ponuja v primerih poenobesedenja termina; predvidevamo, da je do poenobesedenja prišlo po tem, ko je termin prišel v splošno rabo – pojav dokumentirajo tudi korpusi: tako v korpusih splošnega jezika kot v *TURK-u* je termin *nizkocenovni letalski prevoznik* zastopan precej pogosteje od poenobesedene različice *nizkocenovnik*. Predvidevamo, da se je poenobesedena varianta iz splošne rabe razširila še v uporabo v stroki (*TURK* kaže na 42 pojavitev nasproti 180 za večbesedno varianto). Našemu sklepanju nekoliko pritrjujejo tudi rezultati v časovno najstarejšem obravnavanem korpusu *FidaPLUS*, ki beleži 143 pojavitev večbesedne različice, za poenobesedeno pa zgolj 2, medtem ko se v *Gigafidi* ta številka povzpne na 175 konkordanc, kar dokazuje, da se je poenobesedenje uveljavilo, a še vedno manj v primerjavi z izvirnim večbesednim terminom (433 pojavitev). Podoben vzorec se kaže pri dvojnici *mladinski hotel* – *hostel*. Začetki v *FidiPLUS* kažejo na prevlado večbesednega termina (875 pojavitev) nad enobesedno pogovorno varianto (440 pojavitev), medtem ko se je sčasoma to razmerje v splošnem jeziku obrnilo, prevladala je bolj gospodarna oblika (Gigafida: 1.780 pojavitev za mladinski hotel, 2.596 za hostel; Kres: 89 pojavitev za mladinski hotel, 201 za hostel). Po drugi strani pa je pričakovano v strokovnem

¹⁵ Neredko novejšo prevzeto besedo s citatnim zapisom zasledimo zapisano v narekovajih ali kurzivnem tisku.

in znanstvenem jeziku še vedno prevladujoča raba večbesednega termina (715 pojavitev), čeprav niti 298 konkordanc za *hostel* ni zanemarljivih in kaže na zanimiv pojav terminologizacije leksema splošnega jezika v stroko turizma. Specializirana priročnika kljub temu normativno dajeta prednost večbesednemu terminu, SNB pa pričakovano pogostejšemu hostlu, ki pa ga označuje s kvalifikatorjem pog.

Število zadetkov je potrebno z rezervo jemati tako pri homonimih kot pri polisemičnih izrazih. Dejansko rabo lahko pri tovrstnih reterminologiziranih leksemih preverimo šele v *TURK-u*, saj zadetki v splošnih korpusih vključujejo tudi izraze, ki pomensko sodijo na druga področja.

8. SLOVARJI

V pričujočem magistrskem delu bomo primerjali obravnavo turistične leksike v različnih slovarjih – tako v slovarjih splošnega jezika (*SSKJ*, *SNB*, tudi v *Presisovem večjezičnem slovarju*, slovarju v *SP*) kot tudi v specializiranem *Turističnem terminološkem slovarju* ter *Leksikonu turizma*. Ker obravnavana turistična leksika pokriva številna področja, se pojavlja v več različnih terminoloških slovarjih – zlasti *Geografskem terminološkem slovarju* ter *Botaničnem terminološkem slovarju* ZRC SAZU, zato v nadaljevanju predstavljamo tudi ta specializirana priročnika. V nadaljevanju najprej predstavljamo bistvene značilnosti, ki so ključne za vzporednice in primerjave, ki jih bomo skušali narediti v nadaljevanju, hkrati pa skušamo že v tem delu pregledno predstaviti, kako so se ustvarjalci lotili prikaza (turistične) terminologije v obravnavanih priročnikih.

8.1 Splošni slovarji

Raziskovalci ugotavljajo, da se število terminov, rabljenih v splošnem jeziku, povečuje (Bokal idr. 2003: 15). Posledično tej ugotovitvi sledijo tudi ustvarjalci splošnih slovarjev, ki vanje vključujejo veliko število terminov z različnih strokovnih področij. Pri tem poudarjajo, da je termine potrebno izbirati s stališča splošne rabe jezika, ne posameznega področja (prav tam).

V splošnem gre za osnovne termine, tj. termine, ki označujejo v posameznih strokah najpomembnejše pojme, ali pa za tiste izraze, ki so se determinologizirali s posameznih

strokovnih področij (Žagar Karer 2011: 119). Pri tem se pojavlja problem, kako prikazati termine, ki imajo v pojmovnem sistemu svoje stroke natančno določeno mesto, v splošnem slovarju, ki termine obravnava kot ostale lekseme.

8.1.1 Slovar slovenskega knjižnega jezika

Čeprav je SSKJ slovar splošnega tipa, njegovi avtorji (gl. Jakopin 1991) poudarjajo, da je v njem veljala posebna skrb strokovnemu izrazju – »pomembni plasti slovenskega knjižnega besedišča«. Redakcija SSKJ je tako imela posebno spodbujevalno vlogo pri tistih terminoloških področjih, kjer je bilo vprašanje strokovnega izrazja do tedaj premalo v zavesti; obenem pa poudarjajo, da se je moral SSKJ seveda omejiti na izbor, ki ga narekuje širša splošna raba, »tako da glavna naloga še vedno ostaja specializiranim terminološkim slovarjem«.

Termini so v SSKJ-ju prikazani kot pomeni, podpomeni ali pa v okviru terminoloških gesel. Kot piše M. Humar (2009: 63) terminologija v SSKJ zajema okoli 100 področij, pri čemer so bila le-ta označena z ustreznimi kvalifikatorji, ki omogočajo hitrejšo iskanje. Največ je terminov s področja medicine (1793), botanike (1641) in tehnike (1513). Turističnih terminov, označenih s kvalifikatorjem *tur.* (= turizem) je izjemno malo – zgolj 65¹⁶ (prav tam: 65). Spletna elektronska različica SSKJ nam omogoča precej enostavno iskanje turistične terminologije, ponudi nam naslednje termine: *avtodom, kravji bal, beneška noč, blejska regata, brunarica, počitniška ali stanovanjska prikolica, čipkarski dan, flosarski bal, folder, itinerar, jahting, kmečka ohcet, kopališki mojster, podkovani krap, krožno potovanje, mednarodno vozniško dovoljenje, moreška, navtični turizem, nočevanje, nočitev, nočitven, nočnina, turistični paket, penzion, pešpot Baltik-Jadran, planinsko zavetišče, polni penzion, polovični penzion, polpenzion, prebukirati, prehodni turizem, turistična prepustnica, ribniški pušelj, rokovnjaški tabor, ruta, safari, skok čez kožo, zasebna turistična soba, solarij, stacionarni turizem, šušarski dan, transfer, transversala, treking, knjiga tujcev, tunelnina, turistični paket, prehodni turizem, vavčer, vinska cesta, zavetišče, zunajpenzijski.*

Analiza torej pokaže, da so ustvarjalci SSKJ-ja z označevalnikom *tur.* v slovar vključili zlasti različne tipe turističnih prireditev (*kravji bal, beneška noč, kmečka noč, flosarski bal* idr.), nekatere osnovne termine turistične industrije (*nočitev, turistični paket, penzion*) ter različne vrste turizma (*navtični turizem, prehodni turizem, stacionarni turizem*).

¹⁶ V nadaljevanju je navedenih nekaj manj terminov, ker se zlasti večbesedni termini pojavljajo večkrat, kar pa smo pri naštevanju spregledali in jih navedli le enkrat.

V SSKJ je tudi precej turističnih terminov, ki niso označeni s strokovnim označevalnikom, saj gre večinoma za termine, ki so že postali del splošne leksike (npr. *hotel* in celo *hotelir*, *hotelirka*, *hotelirski*, *hotelirstvo*, *hotelski*, *garni hotel*, *grand hotel*). Praviloma so v terminoloških slovarjih taki termini še vedno natančno definirani, tudi če so v splošnem jeziku že izgubili nekatere razločevalne lastnosti, na podlagi katerih so dobili svoje mesto v pojmovnem mestu te stroke. Ponujam primerjavo slovarskih člankov v SSKJ in *Turističnem terminološkem slovarju*. Kot je razvidno iz primera – obravnave termina *hotel* – specializirani terminološki slovar ponuja natančnejšo definicijo v primerjavi s splošnim slovarjem SSKJ.

hotel¹⁷ samostalnik

gostinstvo

Nastanitveni obrat, ki nudi storitve namestitve in prehrane za popotnike in druge goste; ima najmanj 10 nastanitvenih enot (sobe, apartmaji), najmanj 30% sob s kopalnico, sobe z 1 ali 2 posteljama, recepcijo, zajtrkovalnico, skupni dnevni prostor za goste, parkirni prostor za goste, neobvezno tudi hotelske apartmaje in prostore za pripravo ter strežbo jedi in pijač.

- *hotel s petimi zvezdicami*
- *luksuzni hotel*
- *družinski hotel*
- *V sklopu dodatne ponudbe, ki jo hotel nudi, je prirejanje poslovnih srečanj, sindikalnih in poročnih zabav, novoletnih in pustnih plesov.*

GL. garni hotel, gostinski obrat, hostel, kongresni hotel, mladinski hotel, nastanitveni obrat

Angleški prevod: **hotel**

hotél¹⁸ -a m (ê) večji gostinski obrat, v katerem se dobi prenočišče in hrana: hotel je za ta teden zaseden; luksuzen, moderno urejen hotel; planinski hotel; hotel ob morju; restavracija hotela; najeti sobo v hotelu / garni hotel; grand hotel; hotel A kategorije zelo udobno urejen, z apartmaji, restavracijo, kavarno // poslopje tega obrata: zidati hotel

Ker so, kot rečeno, v nasprotju s terminološkimi slovarji iztočnice v SSKJ praviloma enobesedne, večbesedne termine pogosto najdemo v terminološkem geslu ali v ilustrativnem gradivu pod črto (Žagar Karer 2011: 122). Tako je tudi z večino terminov, ki označujejo turistične dogodke.

¹⁷ Iztočnica v *Turističnem terminološkem slovarju*.

¹⁸ Iztočnica v SSKJ.

Primer obravnave termina v terminološkem geslu:

flosarski -a -o prid. (ô) pog. *splavarski*: pripovedoval je iz svojega flosarskega življenja / flosarski običaji
♦ tur. flosarski bal *tradicionalna zabavna prireditev s splavarskim sporedom v Ljubnem ob Savinji*

Primer obravnave termina v ilustrativnem gradivu:

zavetišče -a s (î) **1. kraj ali stavba, ki daje komu zavetje**: imeti zavetišče v grmu, jami; narediti, zgraditi si zavetišče / pastirsko zavetišče; zavetišče za živino / knjiž. dobiti politično zavetišče *azil*; pren. zavetišče njegovega duha je poezija // tur. *manjša stavba v gorah za zavetje planincev*: planinci so prespali v zavetišču / zavetišče je oskrbovano ob koncu tedna / planinsko zavetišče **2. ustanova, ki daje komu zavetje in navadno tudi določeno oskrbo**: živeti v zavetišču; upravnik zavetišča / otroško zavetišče; zavetišče za potepuhe

Ker se ogromno terminov turizma prekriva s terminologijo drugih strok, so turistični izrazi označeni tudi z označevalniki drugih strok, v naslednjem primeru npr. gastronomije.

prekmúrski -a -o prid. (û) *nanašajoč se na Prekmurce ali Prekmurje*: prekmurska pokrajina / prekmursko narečje

♦ gastr. prekmurska gibanica

8.1.2 Slovar slovenskega pravopisa (SSP)

Slovenski pravopis (SP, 1990) je svojo nadgradnjo doživel leta 2001, ko je izšel še slovar SP (SSP), in sicer v okviru ZRC SAZU-ja pod vodstvom predsednika uredniškega odbora J. Toporišiča. SSP je že takoj ob izidu doživel ostre strokovne kritike (prim. Vidovič Muha 2003: 117–122). A. Vidovič Muha (2003: 117) piše: »Kljub temu da je ustrezno gradivo za kritično razčlenitev aktualnega (knjižnega) jezika v relevantnih računalniških besedilnih zbirkah tako rekoč na dosegu roke, se nam ponuja v glavnem »popravljen« SSKJ in brušena slovenščina iz srede 20. stoletja.«

Z vidika terminologije ponudi kritičen vpogled v SSP N. Logar (2003: 135–138), ki izraža začudenje nad dejstvom, da pri pisanju novega slovarja ni sodeloval noben terminološki svetovalec, že zlasti na področju računalništva, kjer je prišlo do občutnih sprememb s pojavitvijo številnih novih leksemov in terminov.

Poglejmo, kaj to pomeni z vidika vključenosti turistične terminologije. S terminološkim kvalifikatorjem *tur.* je v SSP označenih še manj terminov kot v SSKJ, in sicer vsega skupaj zgolj 5: *penzion, polpenzion, prebukirati, transfer, vavčer*, ki so se s tem kvalifikatorjem že pojavili v SSKJ. V primerjavi s področjem računalništva, ki je zaradi občutnih sprememb nedvomno zahtevalo podrobno obravnavo, zaradi specifične in pogosto preobširne narave

turizma lažje razumemo nedoslednost in skoraj ničelno zastopanost turistične determinologizirane leksike.

Seveda so v slovar, tako kot pri *SSKJ*, vključeni tudi številni termini, ki so že do te mere postali del splošne leksike, da jih avtorji ne označujejo več s terminološkim kvalifikatorjem.

Tak je npr. leksem *hotel*, ki pa je v primerjavi s *SSKJ* tu obdelan površneje (za primerjavo gl. prejšnji točko).

hotél¹⁹ -a m (ê) najeti sobo v ~u; ~ A-kategorije

8.1.3 Slovar novejšega besedja

Slovar novejšega besedja (SNB) po besedah avtorjev predstavlja osnovno novejšo leksikalno dopolnilo *SSKJ*-ju. Zajema 6399 besed ali besednih zvez, ki so se v slovenščini pojavile ali uveljavile po letu 1991, ob tem pa tudi novejšo pomene že normiranega besedja.

Bokal idr. (2003: 18) so v *SNB* posebno pozornost z vidika terminologije (v primerjavi s *SSKJ*) posvetili temeljnim novim besedam strok, ki zlasti v zadnjem času širijo svoje predmetno področje (zlasti naravoslovne vede: kemija, biologija, medicina, farmacija; računalniški veji informatika in kibernetika; komunikologija idr.). Hkrati pa so vključili tudi strokovne izraze s področij, ki niso strogo terminološko zamejena, med drugim tudi besede, ki jih slovenščina preko sodobnih globalizacijskih teženj prevzema iz tujih kultur. Pomensko se te poimenovalne prvine navezujejo na zelo raznovrstna področja: prehrane (*pomelo*, *čili*, *karpačo*), gospodarstva (*franšizing*), na splošno javno življenje (*babysitter*, *paparazzo*). Vprašanje, ki se mi tu zastavlja, je, v kolikšni meri razumeti tuje izrazje, ki se pomensko pojavlja tudi na področju turizma, v smislu turistične terminologije. Sodi termin *karpačo* le v stroko gastronomije ali tudi turizma?

Poseben prikaz je v *SNB* namenjen stalnim terminološkim zvezam, ki se naslanjajo na izhodiščem pomen v *SSKJ* (npr. *bralnik slike* – *skener*), glagolom, ki širijo svoj pomenski obseg v terminologijo (npr. *brati* – *brati datoteke*) ali pridevnikov, ki širijo svoj pomen v terminološko rabo (*prijazen* kot človeška lastnost – *okolju prijazne snovi*) (prav tam).

Kar se tiče uporabe terminoloških kvalifikatorjev, naj bi veljalo, da ti ostajajo enaki kot v *SSKJ*, razen v primerih tipa *jur.* → *pravn.*, ko gre za spremembo terminološkega kvalifikatorja iz prevzete v podomačeno različico v primeru velike uveljavljenosti domače

¹⁹ Geslo v *SSP*.

različice. A podrobnejši pregled razkrije, da kvalifikator *tur.* ni več terminološki, ampak etimološki kvalifikator, ki osvetljuje prevzemanje iz turščine.

V *SNB* se torej turistična terminologija pojavlja brez kvalifikatorja, in to tista, ki se še ni pojavila v *SSKJ* ali pa je vmes pridobila nov pomen. S tega vidika *SNB* ažurno vključuje splošnoturistične termine tipa *all inclusive*, *last minute*, *nahrbtnikar*, *nizkocenovnik* ali pa npr. *cvetenje*, ki je po metonimični poti pridobilo nov pomen v primerjavi s pomensko razlago, navedeno v *SSKJ*:

cvetênje ²⁰ SSKJ -a s (é) zlasti v zvezi z morje, jezero
pojav množične namnožitve planktonskih alg v morski ali sladki vodi, ki se kaže kot rdeče, zeleno, rjavo
obarvanje vode: *cvetenje morja*; *Fosfati onesnažujejo vodotoke in povzročajo škodljivo cvetenje alg v jezerih* E
↑cvetėti

8.1.4 Presisov večjezični slovar

O Presisovem večjezičnem slovarju najdemo le skope podatke (<http://www.termania.net/slovarji/70/presisov-vecjezicni-slovar>) – gre za splošni zgolj spletno dostopni slovar, ki ga uporablja strojni prevajalnik Presis podjetja Amebis d. o. o. iz Kamnika. Od jezikov sta najbolj zastopani slovenščina in angleščina, precej tudi nemščina, le pri majhnem številu gesel pa testno tudi albanščina. Vsebuje 261.435 gesel, ki so bila zadnjič dodana/spremenjena 18. 10. 2013.

Na ravni mikrostrukture geselski članki vsebujejo poleg iztočnice še oznako za jezik, oznako besedne vrste, spola, navedbo oblike v neimenovalniških sklonih slovenščine (od rodilnika do orodnika), razlago pomena ter angleško in nemško ustreznico. Glavna pomanjkljivost omenjenega slovarja je navajanje razlag – te so popolnoma preširoke, saj navajajo premalo razločevalnih lastnosti (o njih npr. Žagar Karer 2011: 92). Kot lahko vidite v naslednjih dveh geselskih člankih, v primeru termina *rezident* manjkajo značilnosti, ki rezidenta ločijo od drugih oseb; v primeru termina *bungalov* pa manjkajo značilnosti bungalova, ki ga ločijo od drugih vrst stavb.

rezident²¹ (slovensko) samostalnik, m. sp.

Oblike: rezidenta, rezidente, rezidenti, rezidentih, rezidentom, rezidentoma, rezidentov, rezidentu

Pomen: oseba

Angleški prevod: resident

Nemški prevod: Resident, Gebietsansässige

²⁰ Geselski članek je iz *SNB*.

²¹ Geselski članek je iz *Presisovega večjezičnega slovarja*.

bungalov²² (slovensko) samostalnik, m. sp.

Oblike: bungalova, bungalove, bungalovi, bungalovih, bungalovom, bungalovoma, bungalovov, bungalovu

Pomen: stavba

Angleški prevod: bungalow

Nemški prevod: Bungalow

Za *Presisov večjezični slovar* lahko generalno rečemo, da ponuja moderen, dokaj sproten, a velikokrat žal tudi površen vpogled v slovensko leksiko. Primeren je morda zlasti za prevajalce oz. tiste, ki iščejo bodisi angleško bodisi nemško ustreznico neke besede, ali pa tiste, ki jih zanima pregibanje določenega slovenskega leksema.

8.2 Terminološki slovarji

Definicijo terminoloških slovarjev je podal V. Gjurin, ki piše: »Izrazijski (=terminološki) slovarji se od drugih ločijo po tem, da obravnavajo strokovno izrazje (têrmine), zaradi česar kažejo nekaj samosvojih značilnosti ne le v izboru gesel, ampak tudi v drugih pogledih; toda teoretična spoznanja, ki veljajo za slovarje na sploh, veljajo tudi zanje« (Gjurin 1986: 151). Pri tem obstaja pomembna ločnica, ki razločuje med delom avtorjev terminoloških slovarjev (terminografov) in avtorjev splošnih slovarjev (leksikografov): prvi morajo svojo osnovno slovarsko enoto, tj. termin, šele prepoznati oz. jo najti (Logar in Vintar 2008: 4). Medtem ko se terminološka veda in terminografija ukvarjata predvsem s pojmi, je poimenovanje pojma s terminom – t. i. izrazna podoba termina zanju sekundarnega pomena. Najprej je obstajal pojem, šele nato termin. Nasprotno s tem leksikografi vedno izhajajo iz besede (iztočnice), ki ji pripišejo pomen. S praktičnega vidika to pomeni, da leksikografi izhajajo iz seznama besed oz. t. i. geslovnika, ki predstavlja iztočnice slovarja, in jim potem pripišejo pomenski opis. Terminografi pa najprej izdelajo pojmovni sistem stroke, v katerem so pojmi medsebojno povezani, šele nato pojmom pripišejo izrazno podobo, ki jih določa na jezikovni ravni; če se za en pojem pojavlja več različnih izrazov, se določi prednostno (Žagar Karer 2011: 46).

Kot pišeta N. Logar in Š. Vintar (2008: 3), slovenski terminološki slovarji danes nastajajo brez korpusov, razen izjem (npr. *Islovar* in *Večjezični vojaški slovar*). Taka izjema je torej tudi *Turistični terminološki slovar TURS*, ki je nastal na podlagi zbranega gradiva v *Turističnem terminološkem korpusu TURK*.

²² Geselski članek je iz *Presisovega večjezičnega slovarja*.

8.2.1 *Turistični terminološki slovar*²³

8.2.1.1 Osnovni podatki, predstavitev makro- in mikrostrukture

Gre za projekt, ki je med letoma 2008 in 2011 nastajal v okviru Znanstveno-raziskovalnega središča Univerze na Primorskem s projektnim partnerjem STO in ob finančni podpori ARRS. Projektni vodja je bila dr. Vesna Mikolič.

Ustvarjalci ga definirajo kot »slovenski razlagalni turistični terminološki slovar z ustreznici v angleškem jeziku«. Vsebuje približno 1000 gesel²⁴ in je namenjen izjemno široki publiki potencialnih uporabnikov: »nosilec turistične ponudbe in turističnim delavcem, novinarjem, prevajalcem, raziskovalcem in udeležencem v vzgojno-izobraževalnem procesu, dijakom, študentom in učiteljem, občasnim organizatorjem turistične dejavnosti in turistom«. Dostopen je na dveh spletnih platformah – prek programa ASPplus podjetja Amebis (<http://www.amebis.si/aspplus>) ter na spletnem portalu Termania (<http://www.termania.net/slovarji/78/turisticni-terminoloski-slovar>).

Z vidika makrostrukture naj bi slovar sicer bil, tako kot je običajno v slovenskem prostoru, urejen po abecednem vrstnem redu (to je mogoče videti le na Amebisovem portalu, do katerega mi ni uspelo dostopati), medtem ko portal Termania omogoča le brskanje po posameznih geslih in ne ponuja vpogleda v celoten geslovnik, kar je z vidika jezikoslovne analize nedvomno slabost tega pristopa. Po drugi strani pa je ravno široka (in brezplačna) dostopnost tega slovarja preko portala Termania dobrodošla lastnost, sploh zaradi široke namembnosti ter nemajhnega nabora potencialnih uporabnikov.

Dodatne razloge za uporabo portala Termania navajajo tudi ustvarjalci slovarja (prav tam). Prvi je ta, da v primerjavi s prvotnim ciljem, tj. knjižno izdajo, ta opcija omogoča sprotno dopolnjevanje (sicer bi se v primeru izdaje knjižne različice morali zaradi časovne omejitve dveh, treh let omejiti na katero izmed turističnih področij v ožjem pomenu besede). Drugi je povezan z luščenjem terminologije na podlagi korpusa TURK – ta bo še naprej omogočala dopolnjevanje. Kot tretji razlog navajajo, da je spletna platforma najbolj primerna prav za tovrstna široka področja z najširšim krogom uporabnikov. Četrty razlog pa smo pravzaprav že navedli – prosti dostop široki skupini uporabnikov.

²³ Podatke o slovarju povzemamo iz elaborata (Mikolič 2013).

²⁴ Spletna stran navaja, da jih je po zadnji spremembi, ki se je zgodila 19. 2. 2015, 987. (<http://www.termania.net/slovarji/78/turisticni-terminoloski-slovar>)

Na ravni mikrostrukture so ustvarjalci v slovarski sestavek vključili naslednja obvezna polja: iztočnico, slovnični kvalifikator z oznako besedne vrste ter njene morebitne množinske oblike, definicijo oz. več oštevilčenih definicij, ponazarjalno oz. ilustrativno gradivo ter prevodno ustreznico v angleškem jeziku. Med dodatna polja pa: normativni kvalifikator, kvalifikator za vrsto turizma²⁵, kvalifikator za (pod)področje turizma, kazalko »sopomenka« (=) v primeru sopomenskega razmerja ter vodilko »glej tudi« (GL.) za lekseme, med katerimi obstaja skoraj sopomenskost oz. navidezna sopomenskost, ter za druga pomensko, besedotvorno ali pojmovno sorodna gesla (Mikolič 2013: 22).

hotel²⁶ samostalnik

gostinstvo

Nastanitveni obrat, ki nudi storitve namestitve in prehrane za popotnike in druge goste; ima najmanj 10 nastanitvenih enot (sobe, apartmaji), najmanj 30% sob s kopalnico, sobe z 1 ali 2 posteljama, recepcijo, zajtrkovalnico, skupni dnevni prostor za goste, parkirni prostor za goste, neobvezno tudi hotelske apartmaje in prostore za pripravo ter strežbo jedi in pijač.

○ *hotel s petimi zvezdicami*

○ *luksuzni hotel*

○ *družinski hotel*

○ *V sklopu dodatne ponudbe, ki jo hotel nudi, je prirejanje poslovnih srečanj, sindikalnih in poročnih zabav, novoletnih in pustnih plesov.*

GL. garni hotel, gostinski obrat, hostel, kongresni hotel, mladinski hotel, nastanitveni obrat

Angleški prevod: **hotel**

8.2.1.2 Nabor turistične terminologije

Hoffmann (1985 v Vintar 2008: 38) kandidate za termine razvršča v tri kategorije: strokovno specifično izrazje, splošno strokovno izrazje ter splošno izrazje. V prvo skupino sodijo termini, ki sodijo v stroko, ki jo besedilo obravnava, v drugo izrazi, ki jih sicer zaznavamo kot strokovne, vendar si jih delijo številne stroke, v zadnjo pa izraze splošnega, nestrokovnega jezika. Mikolič (2013: 18) predlaga, da se zaradi specifične narave turizma (njegove večpodročnosti, meddisciplinarnosti ter široke in mobilne diskurzivne skupnosti) pri

²⁵ Obstaja ogromno različnih klasifikacij, ustvarjalci so upoštevali naslednjih 43 vrst turizma, s katerimi so označili termine: adrenalinski turizem, avtodomni turizem, ekoturizem, festivalski turizem, gorski turizem, igralniški, izletni, izobraževalni turizem, jamski turizem, kulinarčni turizem, kulturni turizem, lovski turizem, luksuzni turizem, mladinski turizem, morski turizem, naravni turizem, navtični turizem, obmorski turizem, planinski/gorniški turizem, počitniški turizem, podeželski turizem, podzemni turizem, poslovni turizem, potovalni turizem, prireditveni turizem, pustolovski turizem, rečni turizem, rekreacijski turizem, religiozni turizem, romarski turizem, sejamski turizem, seksualni turizem, socialni turizem, športni turizem, turizem dobrega počutja / velneški turizem, turizem na kmetiji, turizem za osebe s posebnimi potrebami, urbani turizem, vinski turizem, zabaviški turizem, zdraviliški turizem, zdravstveni turizem, zimski turizem.

²⁶ Geselski članek iz *TURS-a*.

določanju nabora izrazov za turistični terminološki slovar upošteva prvi dve kategoriji. V prvo npr. uvrščajo termin *turistična ponudba*, v drugega *zmajarstvo*, v tretjega pa npr. izraza *nahrbtnik*, *potica*. V. Mikolič nas opozarja, da je definicija terminov iz prve skupine vedno specifična, medtem ko je možno, da pri terminih druge in tretje skupine opazimo večpomenskost bodisi z besedami iz drugih strokovnih jezikov ali iz splošnega jezika, zato »se pomenske razlage iz druge in tretje skupine pogosto ne razlikujejo veliko od referenčnih slovarjev ustreznih strok ali splošnega slovarja, čeprav večinoma tudi pri teh prihaja vsaj do delnega pomenskega premika, nianse« (Mikolič 2014: 259).

Ustvarjalci slovarja (Mikolič 2013: 17–18) tako ločijo med t. i. **splošnoturističnimi termini**, ki se uporabljajo izključno v turizmu in jih ne moremo uvrstiti v nobeno drugo podpodročje (npr. *turistična dejavnost*, *turistična sezona*) ter **termini z ožjih turističnih področij** (to so področja, ki so v večjem delu vključena v turistično dejavnost oz. so zanjo ključna: turistično posredništvo, gostinstvo, promet, ekonomija oz. turistično trženje, sem npr. uvrščajo termin *celovit turističen proizvod*). Nato navajajo še **termine drugega strokovnega/družbenega (pod)področja** (npr. *regeneracija*, *sankališče*) ter **termine iz splošne leksike** (*edinstvenost*, *obiskovalec*).

Kot lahko vidimo že v zgornji opombi, se turizem deli na zares ogromno število vrst. Morda bi bilo smiselno ta področja nekoliko redefinirati ali celo združiti (npr. romarski in religiozni turizem). V praksi se je pokazalo, da so nekateri termini relevantni za več vrst turizma (npr. *aromatični* lahko sodi na področje kulinaričnega ali pa zdraviliškega turizma). Glede na vrsto turizma so podane tudi definicije (in temu primerno oštevilčene). Tako npr. termin *cvetenje* sodi tako v naravni kot vinski in morski turizem, hkrati pa lahko ob spodnjem slovarskem sestavku vidimo, da je definicija, ki definira pojma s področja naravnega ter vinskega turizma, enaka, medtem ko pri morskem turizmu opazimo pomensko razliko. V primeru, da je definicija relevantna za turizem na splošno (in ne zgolj za posamezno vrsto), ta ni oštevilčena.

cvetenje²⁷ samostalnik

naravni turizem (1), vinski turizem (1), morski turizem (2) / botanika, ekologija

1. Proces, pri katerem rastlina razvije cvet.

2. V pomenski zvezi "cvetenje voda": cvetenje vode povzroča hitra rast populacije alg, ki se lahko pojavi tako v

²⁷ Geslo v TURS-u vsebuje: iztočnico, oznako za besedno vrsto (ne pa tudi spol pri samostalnikih, kot je navada v splošnih slovarjih), prav tako iztočnica ni naglašena, sledi kvalifikatorska navedba vrst ter pod(področij) turizma, v/na katerih se termin pojavlja, definicije/definicij (oštevilčenih, glede na vrsto turizma, v katerem so aktualne), ilustrativno gradivo, v katerem najdemo primere iz TURK-a, ter morebitne kazalke na sopomenko ali vodilko na skoraj sopomenko.

slanih kot tudi v sladkih vodah; do hitre rasti mikroskopskih fotosinteznih organizmov (alg) pride zaradi kopičenja soli na vodni površini (slani ali sladki) ter sončne svetlobe, ki omogoča proces fotosinteze.

○ čas cvetenja (1, 2)

○ *Meni se v imenu te rastline zdi nezdržljiva krutost gladiatorskih izidov in izpiljene nežnosti, ki jo kaže ta plemenita rastlina v času cvetenja. (1)*

○ *Razvoj grozdja se začne z oploditvijo med cvetenjem. (1)*

○ *Zadnji dokaz so odškodnine za lansko cvetenje morja. (2)*

Angleški prevod: **blooming (1), algal bloom (2)**

A razvejanost ni vidna samo v členitvi na različne vrste turizma, ampak tudi v številnih področjih in vedah, ki se vključujejo v turizem kot sestavljeno dejavnost. V. Mikolič (2013: 27–28) tako piše, da so za potrebe terminoloških oznak za področje turizma upoštevali seznam, povzet po Goeldner in Richie (2003) ter ga dopolnili z nekaterimi pomenskimi področji, navedenimi v *Tezavru turizma in pristočasnih dejavnosti* Svetovne turistične organizacije (WTO) ter nekaterimi drugimi področji, ki so se ustvarjalcem še zdela relevantna ob pregledu področij dela vseh ministrstev vlade RS. Ob tem se je izkristaliziralo kar 81 področij, od tega 6 ožjih: ekonomija, gostinstvo, nastanitvena dejavnost, promet, turistično posredništvo ter turistično trženje. Nad 40 iztočnic/terminov prihaja iz naslednjih strok: kulinarike, športa, gostinstva, ekonomije, medicine, umetnosti in prometa. Med 20 in 40 terminov so prispevale stroke: geografija, nastanitvena dejavnost, (turistično) posredništvo, (turistično) trženje, umetnostna zgodovina, psihologija, sociologija, arhitektura, enologija, etnologija, kmetijstvo, poslovanje, pristočasne dejavnosti, vinarstvo, zabava, zgodovina (prav tam: 28). Ostala področja so prispevala po manj kot 20 terminov, zato jih tu ne bom navajala.

8.2.1.3 Normativnost *TURS-a*

Avtorji *TURS-a* se zavedajo, da s svojim delom šele postavljajo temelje jasne opredelitve turistične terminologije. Ker gre šele za poskus opredelitev terminov in pomenov, ki bi lahko bili relevantni za področje turizma v Sloveniji, poudarjajo, da bi prehitra predpisovalnost lahko imela celo škodljive posledice (Mikolič 2013: 24). Slovar je tako v prvi vrsti deskriptivne narave, v želji po zagotavljanju pomensko jasne in normativne terminologije pa skušajo normativnost prikazati zlasti z rabo nekaterih označevalnikov (*redko, raba peša*) in pa kazalke za sopomenko (=). Glavna kriterija pri tem sta pogostost rabe in slovenski izvor termina. Pri sopomenkah v največ primerih slovarski sestavek najdemo le pri ustreznih in pogosto rabljenih terminih (npr. *letališče* in *aerodrom*), medtem ko pri manj ustrezni sopomenki (npr. *aeroport*) navajajo le iztočnico ter njeno slovnično oznako, potem pa s kazalko uporabnika usmerijo na ustreznjšo sopomenko/sopomenke. V primeru dublet

domača – tuja ustreznica povečini navajajo le tiste domače ustreznice, ki so z rabo izpričane v korpusu *TURK*, le izjemoma ustvarjalci sami preskriptivno predlagajo varianto, ki se (še) ni potrdila v praksi, a le kot sopomenko in le v primeru, da se pomenske sestavine poslovenjene ustreznice zelo ujemajo s sestavinami prevzetega termina.

8.3 Mikrostruktura v splošnem in terminološkem slovarju

Načeloma pričakujemo, da se bosta razlagi v splošnem ter terminološkem slovarju precej razlikovali – medtem ko naj bi bila razlaga v splošnem slovarju splošno razumljiva ter brez vsebnosti ozkostrokovnih besed, naj bi bila v strokovnem slovarju predstavljena s stališča stroke, saj je prav tej – stroki in njenim strokovnjakom – tudi namenjena.

Za primerjavo smo izbrali termin *ekoturizem*, ki je v splošno leksiko prišel prek geografije, zato ga poleg *TURS*-a najdemo tudi v Geografskem terminološkem slovarju (GTS). V GTS najprej opazimo kvalifikator *geogr. turizma* (geografija turizma), ki termin uvršča v ožje področje znotraj geografije. M. Žagar (2007: 601–602) navaja, da je razlaga termina v terminoloških slovarjih primerjavi z razlago leksema v splošnih slovarjih praviloma daljša in natančnejša, vsebujoč tudi opis nastanka pojava, kar se potrdi tudi v našem primeru – a ne pri iztočnici *ekoturizem*, ampak pri dubletu *sonaravni turizem*, do katere pridemo s pomočjo kazalke, ki je normativne narave – njena funkcija je usmeriti uporabnika k po mnenju ustvarjalcev slovarja bolj ustrezni različici. Pri iztočnici *ekoturizem* tako poleg slovničnih lastnosti slovar navaja le kvalifikator ter dvojnico obravnavanega leksema. Šele pri dvojnici nato dobimo podatke o pomenu, ki pa je res nekoliko bolj izčrpen od tistega v SNB-ju. Kljub enaki normativni politiki dublet v *TURS*-u ne zasledimo termina *sonaravni turizem*, tako da je definicija podana že pri iztočnici *ekoturizem*. Primerjalno lahko rečemo, da je definicija natančnejša, saj ustrezno prikazuje termin z vidika strokovnjaka, navaja strokovno izrazje (*množično potovanje*), od tiste v splošnem slovarju (SNB), katere namen je na enostaven in razumljiv način determinologizirani leksem predstaviti nestrokovnjaku, splošni javnosti.

ékoturízem²⁸ -zma m geogr. turizma → sònarávni turízem

sònarávni turízem²⁹ -ega -zma m

geogr. turizma turizem, skladen z obiskano naravo, pokrajino, njuno zmogljivostjo, pri katerem individualni gostje spoštujejo značilnosti okolja in se jim prilagajajo

ekoturizem³⁰ samostalnik

Vrsta turizma, ki sloni na konceptu omejenega (ne množičnega) potovanja v naravna, občutljiva, pristna,

²⁸ Geselski članek v Geografskem terminološkem slovarju.

²⁹ Dvojnica izraza *ekoturizem*, na katero nas preusmeri Geografski terminološki slovar.

umaknjena in varovana območja; na ta način odgovorno varuje naravo in spodbuja blaginjo lokalnega prebivalstva ter neguje spoštovanje do različnih kultur in človeških pravic.

○ razvoj ekoturizma

○ Mednarodno leto ekoturizma

○ Danes je po svetu ekoturizem nova usmeritev, zdravilo za ogroženo okolje, pomoč revnim in odrešitev slabe vesti bogatih.

= ekološki turizem

GL. ekoturist, ekoturistični, trajnostni turizem

Angleški prevod: **ecotourism, ecological tourism**

ékoturízem³¹ -zma in éko turízem -- -zma m (ê-î)

turizem, za katerega je značilno prizadevanje za varovanje, ohranjanje narave, življenjskega okolja: razvoj ekoturizma; Zagovorniki trajnostnega turizma trdijo, da ekoturizem pripomore k ohranjanju ekosistemov in zaščiti lokalnih skupnosti E ↑éko... + (↑)turízem

Primerjajmo še obravnavo termina *aranžma*, in sicer v splošnem slovarju *SSKJ* ter *Turističnem terminološkem slovarju*. Kot lahko vidimo, so tako v *SSKJ* kot v *TURS* prikazani trije različni pomeni obravnavane iztočnice. To seveda ni presenetljivo v primeru splošnega slovarja, ki praviloma obravnava »celotno« leksiko nekega jezika, nas pa vsekakor preseneča, da dodatne pomene (2., 3.) najdemo v *TURS-u*. Kljub široki razvejanosti turistične stroke se zastavlja dilema, kaj ima z njo opraviti cvetličarstvo oz. aranžma v smislu glasbene priredbe. Je smiselno navajanje opisov pomenov polisemičnih leksemov/terminov v terminoloških slovarjih, kljub temu da nimajo svojega mesta v pojmovnem polju te stroke?

aranžmá³² -ja m (â)

1. **1. dogovor, sporazum, zlasti v gospodarskem poslovanju ali turizmu:** podpisati, skleniti aranžma; kreditni aranžma; aranžma potovalnih agencij; aranžma s Francijo o kreditu 150 milijonov dolarjev
2. **2. estetska, skladna ureditev, okrasitev:** arhitekt je z okusnim aranžmajem pričaral toplo razpoloženje; izložbeni aranžma
3. **3. muz. priredba skladbe za drugačno instrumentalno ali vokalno zasedbo:** napisati aranžma za skladbo; pesem v aranžmaju našega znanega skladatelja
♦ gled. *razporeditev igralcev v prostoru in določitev gibanja*

aranžma³³ samostalnik

turistično posredništvo (1), cvetličarstvo (2), oblikovanje (2), umetnost (3), glasba (3)

1. Vnaprej pripravljen turistični proizvod, ki ga organizator potovanja sestavi iz vsaj dveh delnih turističnih

³⁰ Geselski članek v *Turističnem terminološkem slovarju*.

³¹ Geselski članek v Slovarju novejšega besedja slovenskega jezika (SNB).

³² Geselski članek iz *SSKJ*.

³³ Geselski članek iz *Turističnega terminološkega slovarja* (Mikolič idr. 2013).

produktov za neznanega kupca. Najbolj pogosti turistični aranžmaji so počitnice, potovanja in izleti.

2. Na estetski način urejeno cvetje za dekoracijo.

3. Priredba nekega umetniškega dela (skladbe, dramskega dela ipd.) za določeno zasedbo oziroma izvedbo.

○ *letalski aranžma* (1)

○ *potovalni aranžma* (1)

○ *Če stranka ne more plačati akontacije ob prijavi, se vseeno lahko sprejme rezervacija aranžmaja, vendar mora stranka plačati akontacijo v roku 24 ur.* (1)

○ *Prinesemo naš pisni idejni načrt ter se dogovorimo o cvetličnih aranžmajih ter ostalem okrasju, kot so povezovalni trakovi in majhni aranžmaji za gumbnice.* (2)

○ *Besedila pesmi je do sedaj pisala Anja, vendar smo v zadnjem času tudi ostali člani prijeli za svinčnike, aranžmaje delamo skupaj kot dobro utečena ekipa.* (3)

= (1) paketni aranžma, (1) pavšalni proizvod, (1) turistični aranžma, (1) turistični paket, (3) priredba

GL. paket

Angleški prevod: **tour package (1), flower arrangement (2), arrangement (3)**

Za primerjavo tu prikazujemo še obravnavo termina *aranžma* v *Gledališkem terminološkem slovarju* ZRC SAZU. Kot lahko vidimo, tu avtorji kljub večpomenskosti termina (znotraj različnih strok) navajajo definicijo zgolj za pomen, relevanten za gledališko stroko, ne pa tudi vseh ostalih.

aranžmá³⁴ -ja m → aranžiranje

aranžiranje -a s

razporejanje nastopajočih v igralnem prostoru in določanje njihovih premikov

S: aranžma

PRIM.: mizanscéna

ang.: blocking

nem.: Arrangement n, Arrangierung f

ita.: messa in scena m.

fr.: la mise en place f

8.4 Leksikoni in enciklopedije

Med prvimi je na Slovenskem o leksikonih in enciklopedijah pisal Suhadolnik (1974: 340–352), in sicer v okviru kritike dveh leksikografskih del, ki sta izšli leto poprej: *Leksikon Cankarjeve založbe* ter *Mala splošna enciklopedija*. Suhadolnik (1974: 341) piše, da je enciklopedijo na podlagi obravnavanih del mogoče razumeti kot popis realij (ljudi, krajev, predmetov, pojmov, terminov), leksikon pa kot splošni slovar z elementi enciklopedije. Že površno branje obeh del pa po njegovem mnenju razkrije, da nobeno od obeh del ni to, kar kaže njun naslov. Po funkciji in zgradbi naj bi bila enaka, drugačen naj bi bil le njun obseg.

³⁴ Geslo v *Gledališkem terminološkem slovarju* ZRC SAZU.

Oba pa naj bi bila kljub navidezni različnosti po tipu t. i. enciklopedična slovarja. Nekoliko natančneje razmerje med enciklopedijo in leksikonom opredeli Ž. Vidmar (1993: 433–439), ki poudarja, da razlika med omenjenima tipoma priročnikov ni le v obsegu (čeprav je enciklopedija obsežnejša od leksikona, ni nujno, da vsebuje tudi več iztočnic), ampak zlasti v tipu razlage. Medtem ko je za enciklopedijo značilna zgodovinska organiziranost razlage (pri čemer je pojem najprej razložen oz. definiran, kasneje pa je njegova zgodovina natančneje popisana od nastanka do sedanjosti oz. njegovega zatona), je za leksikon značilno, da vsebuje slovarske razlage. V primeru, da ima leksikon enciklopedične dodatke, govorimo o enciklopedičnem leksikonu. Če oba priročnika – leksikon in enciklopedijo – primerjamo s splošnimi in terminološkimi slovarji, ugotovimo, da se od njih razlikujeta predvsem po izboru iztočnic – te namreč v veliki meri vključujejo tudi lastna imena.

Ž. Vidmar (1993: 437) piše, da se je ustalilo razlikovanje med slovarjem in leksikonom, čeprav med njima ni smiselne razlike, saj leksikon pravzaprav predstavlja slovar oz. besednjak. Odločitev, ali bo določen besednjak leksikon ali slovar, je v rokah ustvarjalcev – če ti prihajajo iz jezikoslovja, potem bo šlo za slovar, v primeru katerekoli druge stroke pa za leksikon. Skupna osnova tako slovarja kot leksikona je izčrpna razlaga gesla/besede, ki lahko poimenujejo stvari, pojme, pojave, osebnosti itd. Če je slovar lahko večjezičen, pa je leksikon praviloma enojezičen, prav tako pa naj bi ga odlikovala še priročnost (zato ponavadi zaseda obseg ene knjige).

M. Žagar Karer (2011: 102) izpostavlja pomembno vprašanje – kako v leksikonih in enciklopedijah, ki v nasprotju s terminološkimi slovarji niso primarno namenjeni strokovnjakom, prikazati termine.

8.4.1 Leksikon turizma³⁵

Leksikon turizma (LT) je izšel januarja 2012, in sicer v okviru Multidisciplinarnega raziskovalnega instituta Maribor pod vodstvom urednice dr. Sonje Sibila Lebe. Gre za prvi slovenski leksikon turizma, ki pa je pravzaprav slovenskim potrebam prilagojeni prevod nemškega izvirnika. Avtorji pišejo, da so se za prevod odločili zato, ker »tako uspešen sektor, kot je turizem, potrebuje takšno delo takoj, sestavljanje originala pa bi trajalo več let«. Urednica se je tako odločila poskrbeti za prevod po njenem mnenju »zelo kakovostnega

³⁵ Lastnosti in ozadje nastajanja *Leksikona turizma* povzemamo po predgovoru urednice slovenske izdaje (Sibila Lebe 2012: VII).

leksikona turizma« ter ga dopolniti s slovenskimi gesli. Ustvarjalci poudarjajo, da so najtežji del predstavljal jezikovne zagate – prevajalci so pogosto ugotavljali, da za mnogo strokovno specifičnih izrazov nimamo slovenskih ustreznice. Ob mnogih pojmi se je tako razvila poglobljena razprava, v kateri je sodelovalo kar nekaj strokovnjakov z različnih področij.

Ustvarjalci se zavedajo pomembnosti prispevka na jezikovni ravni: »V teku nastajanja *Leksikona turizma* je zato delno nastajala vzporedno tudi terminologija za področje turizma v domačem jeziku, za katero upamo, da bo uspešno nadomestila uporabo tujk. S tem, ko razvijamo svoj, »turistični« strokovni jezik v materinščini, dajemo turizmu v Sloveniji dodatno težo in pomembnost, saj dokazujemo, da smo »resen« sektor, ki je ob izjemni vpletenosti v mednarodno dogajanje sposoben razvijati in negovati lasten strokovni jezik. S tem prispevamo k ohranjanju materinščine kot »polnovrednega« jezika, ki suvereno pokriva vsa področja razmišljanja in delovanja človeka 21. stoletja.«

Ponovno beremo o specifični naravi turizma, ki je »izjemno dinamičen pojav« in je zato na obravnavani leksikon potrebno gledati kot na jezikovni pripomoček, le če ga razumemo kot »rastočo knjigo«. Na prvo izdajo leksikona gledajo kot na osnovo, na kateri bodo gradili – zavedajo se minljivosti relevantnosti določenega termina za turistično stroko – ob morebitni drugi izdaji bo gotovo kar nekaj izrazov, ki ne bodo več relevantni za objavo, se bo pa zato pojavila kopica novih pojmov, ki jih bo potrebno uvrstiti v pojmovni in nato terminološki sistem stroke.

Poleg uvodnih predgovorov v leksikonu ne najdemo konkretnjših informacij o njegovem nastajanju, številu gesel, ciljnih uporabnikov, zasnovi geselskih člankov idr.³⁶

Glede na tipologijo Ž. Vidmar obravnavani *Leksikon turizma* uvrščam med enciklopedične leksikone – ne vsebuje namreč zgolj slovarskih definicij, kar naj bi bila lastnost leksikonov, ampak pogosto še številne enciklopedične dodatke (zgodovina, razvoj, aktualna raba).³⁷ Poleg tega vsebuje tudi navedek avtorja (njegove začetnice, ki jih lahko dešifriramo na koncu *LT*)

³⁶ Na spletni strani Gore-ljudje smo zasledili pogovor z avtorico, ki navaja ciljne uporabnike *LT*: "Leksikon je namenjen tako strokovnjakom iz prakse, ki bodo lahko v njem preverili svoje razumevanje določenih pojmov ali pridobili znanje o novih področjih, kakor vsem, ki so na poti, da postanejo strokovnjaki v tem najuspešnejšem delu svetovnega gospodarstva: učencem v turističnih krožkih, dijakom in študentom turizma.«

³⁷ Prav zaradi enciklopedične razsežnosti slovarskih člankov iz *Leksikona turizma* tudi iz čisto praktičnih razlogov (zaradi dolžine) v večini ne izpisujem v celoti. Navajam povečini predvsem definicije, ki pa se pogosto izgubijo v kopici drugih podatkov.

ter neredko še bibliografijo, uporabljeno pri pisanju slovarskega članka – še zlasti pri geslih, ki naj bi bila pomembnejša za stroko in imajo zato obširnejše članke. Ob pregledu geselskih člankov je opazna nedoslednost in nasploh uporaba različnih pristopov k razlagi terminov. Čeprav bi v leksikonu pričakovali, vsaj uvodoma, slovarsko razlago, se ta pogosto izgubi v navajanju ostalih, bolj ali manj relevantnih informacij. Ponekod geselski članki v slogu enciklopedij obsegajo več strani (npr. geslo *ekoturizem*). Besedilo je ponekod pospremljeno s slikami, grafi ter tabelami. Prav tako je izjemni pogosta uporaba informativnih in deloma tudi normativnih kazalk →, ki uporabnika napotijo na drugo mesto v leksikonu, kjer je s puščico označen pojem obdelan v samostojni iztočnici. Ob pregledovanju gradiva smo opazili, da uporaba puščic ni le informativna, ampak ponekod pravzaprav že normativna – zlasti v primeru dublet domače – tuje: pri iztočnici *all inclusive* tako ne zasledimo definicije, ampak zgolj kazalko na preskriptivno in po mnenju avtorjev ustrežnejšo domačo ustreznico vse vključeno.

Z jezikovnega vidika je (presenetljivo) precej pozornosti posvečene slovenjenju tujih izrazov in precej pogosti uporabi normativnih kazalk, ki iz tujejezične variante usmerjajo k rabi domače ustreznice – taka sta npr. primera terminov *cunami/tsunami* ter *all inclusive*, ko nas geslo *cunami* usmeri na geslo *potresni val*, iztočnica *all inclusive* pa na *vse vključeno*. Takega preskriptivnega posega ne zasledimo niti v splošnih jezikovnih priročnikih.

Leksikon turizma se torej od ostalih priročnikov, obravnavanih v tem magistrskem delu, poleg že naštetih posebnosti razlikuje še po nečem – v geslovnik vključuje kar precejšnje število lastnih imen. Prevladujejo lastna zemljepisna imena, ki jih je vključila slovenska redakcija, npr. *Portorož*, *Koper*, *Rogaška Slatina*, poleg tega najdemo tudi ogromno lastnih stvarnih imen: *Slovenska turistična organizacija*, *STO*, *Turistična zveza Slovenija*, *TZO*, *Vinorodne dežele Slovenije*, *Kobilarna Lipica*, *Adria Airways*, *Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije (OZS)*, *Skupnost slovenskih naravnih zdravilišč*, *SSNZ*, celo *SAZAS* in *Facebook* in celo lastna imena bitij (npr. *Thomas Cook*).

9. ANALIZA OBRAVNAVANE TURISTIČNE LEKSIKE

9.1 Izrazna podoba napaberkovane leksike

Napaberkovano turistično leksiko z vidika izrazne podobe v grobem delimo v dve skupini: na eno- in večbesedne lekseme. Med večbesedne lekseme sodijo naslednji izrazi *adrenalinski*

park, all inclusive, first minute, igralniški turizem, kongresni turizem, koralni greben, kulturna dediščina, last minute, množični turizem, naravna dediščina, podeželski turizem, podnebne spremembe, potni list, prekmurska gibanica, trajnostni razvoj, turistična destinacija, turistična kmetija, turistična taksa, zabaviščni park. Enobesedne lekseme pa še naprej delimo na prevzete ter tvorjene. Med naključno izbranimi enobesednimi leksemi močno prevladujejo prevzeti: *aborigin/aboridžin, aranžma, airbus, backpacker, bungalov, casino, cunami/tsunami, cvetenje, fado, favela, flamenko, glamping, hostel, siesta, jacuzzi/džakuzi, kamp, offroad/off-road, paella/paelja, rezident, skener, suita, viza, vizum.* Enobesednih tvorjenih leksemov je zgolj sedem: *deskanje, ekoturizem, kavčanje, križarjenje, nahrbtnikar, nizkocenovnik, nočitev.* Izmed tvorjenk³⁸ daleč prevladujejo In (navadne izpeljanke): *deskanje, kavčanje, križarjenje, nahrbtnikar, nočitev.*

deskanje ← [to, da se] deska [-0], [] → -nje, deska-

kavčanje ← [to, da se] kavča [-0], [] → -nje, kavča-

križarjenje ← [to, da se] križari [-0], [] → -enje, križarj-

nahrbtnikar ← [tisti, ki] nosi [-0] nahrbtnik, [] → -ar, nahrbtnik-

nizkocenovnik ← [tisti, ki je] nizkocenov[-en], [] → -ik, nizkocenovn-

nočitev ← [to, kar je povezano z] noč [-jo], [] → -itev, noč-

Poleg navadnih izpeljank (In) pa zasledimo še zloženko tipa eko-, ki je v zadnjem času precej produktivna: *ekoturizem.*

Besednovrstno večina napaberkovanih leksemov pripada samostalniški besedi (gre za samostalnike in samostalniške besedne zveze), le nekaj prevzetih izrazov se uporablja v pridevniški rabi (*all inclusive, first minute, last minute, offroad/off-road*).

Enopomenskost je pravzaprav definicijska lastnost terminov (prim. Vidovič Muha 2013: 127), saj so termini tisti, ki temeljijo na simetričnem jezikovnem znaku, »znotraj posameznih strokovnih področij je to njihova definicijska lastnost«. Kot dodaja avtorica, s semaziološkega vidika ustreza izrazu ena sama opomenjena vsebina, z onomaziološkega gledišča pa ima opomenjena vsebina nedvoumni samostojni jezikovni izraz. In če enopomenskost povečini še velja znotraj ene stroke, se zlasti pri terminih, ki so nastali po metaforični ali metonimični poti

³⁸ Vrste tvorjenk povzemamo po A. Vidovič Muha (2011).

iz splošnih neterminoloških pomenov, dogaja, da se pojavljajo v različnih, nesorodnih strokah, kar je v turizmu zaradi njegove široke razvejanosti izjemno pogost pojav. Tak je npr. primer leksema *cveteti (morje)*, ki je nastal po metonimični poti. Kot poudarja A. Žele (2009b: 129), se metonimično bližinsko razmerje z glagolom *cveti* ohranja v terminoloških zvezah *morje cveti* nasproti metaforični rabi, ki glede na priložnostno besedilo aktualizira/poudari določeno vsebinsko lastnost, npr. »razvijati, širiti se« v *korpuacija cveti* ali »biti načet, poškodovan« v *asfalt cveti*.

9.2 Zastopanost napaberkovane turistične leksike v *TURS-u* in *LT*

Za začetek si poglejmo, v kolikšni meri so se napaberkovani termini pojavili v dveh trenutno (edinih) najbolj relevantnih priročnikih s področja turizma – *TURS-u* ter *Leksikonu turizma*. Naslednji leksemi se pojavijo v vsaj enem izmed dveh priročnikov: *all inclusive*, *aranžma*, *casino*, *cunami*, *cvetenje*, *ekoturizem*, *hostel*, *igralniški turizem*, *kamp*, *couchsurfing*, *kongresni turizem*, *križarjenje*, *kulturna dediščina*, *last minute*, *množični turizem*, *nahrbtnikar*, *naravna dediščina*, *nizkocenovni letalski prevoznik*, *nočitev*, *podeželski turizem*, *podnebne spremembe*, *potni list*, *prekmurska gibanica*, *suita*, *trajnostni razvoj*, *turistična destinacija*, *turistična taksa*, *turistična kmetija*, *vizum*, *velnes*, *zabaviščni park*. Zlati pri večbesednih terminih je potrebna previdnost pri ločevanju med stalnimi besednimi zvezami (ki so terminološke) ter kolokacijami. V povezavi s tem Š. Vintar in N. Logar (2008: 13) opozarjata: »Terminološkost besedne zveze je izrazito subjektiven pojem, ki je močno odvisen od uporabnika terminologije. Kar je za terminologa oz. dokumentalista zgolj kolokacija, je za prevajalca ali tehničnega pisca termin prav na podlagi kriterija, da gre za edini ustaljeni in sprejemljivi način opisa določenega strokovnega dejstva.« Avtorji *TURS-a* so samostalniško besedno zvezo prepoznali kot termin ter jo uvrstili med iztočnice, če so jo »prepoznali kot stalno besedno zvezo z nadbesednim in stalnim pomenom in obliko« (Mikolič 2013: 22). Take so v našem primeru npr. strokovne besedne zveze *turistična taksa*, *turistična kmetija*, *turistična destinacija* idr. A bodisi da gre za SBZ (na mestu iztočnice) ali kolokacijo (ki jih navajajo v ponazarjalnem gradivu, npr. *adrenalinski park*), v obeh primerih je doprinos luščenja terminologije iz korpusa izjemno produktiven in predstavlja eno pomembnejših prednosti slovarja.

V nobenem od specializiranih priročnikov ni naslednjih leksemov: *aborigin*, *adrenalinski park*, *airbus*, *bungalov*, *deskanje*, *fado*, *favela*, *first minute*, *flamenko*, *glamping*, *siesta*, *jacuzzi*, *koralni greben*, *offroad*, *paelja*, *rezident*, *skener*, *tretji svet*, *viza*. Za kar nekaj izmed teh leksemov je popolnoma razumljivo, da jih ni najti v *TURS-u* ali *LT-ju*. Zlasti gre tu za t. i.

internacionalizme različnega izvora / jezika dajalca, ki poimenujejo različne posebnosti določene države – bodisi kulinarične (*paelja*), umetniške/glasbeno-plesne (*fado*, *flamenko*), arhitekturne (*favela*) idr. Pojavitev tovrstnih leksemov v specializiranih priročnikih je odvisna od vsakokratne presoje avtorjev – pogosto pretehta zlasti njihova potencialna aktualnost za domači (slovenski) prostor – tako se npr. *prekmurska gibanica* pojavi v *TURS-u*, tujejezična in tujekulturna *paelja* pa npr. ne. Številni termini so manj ustaljeni kot v drugih strokah, ki so manj vezane na hitro spreminjajočo se dejavnost, kot je turizem (o tem tudi V. Mikolič 2013: 21). Precej tovrstnih leksemov je moč najti v *Geografskem terminološkem slovarju* (*favela*, *tretji svet*, *koralni greben*, *aborigin*), kar je ponovno pričakovano, saj je eno od pomembnih področij geografije (turizma) predstavljanje specifik posameznih držav, področij. Nekoliko manj je morda samoumeven manko pojavitev terminov z ožjih turističnih področij (*bungalov*, *first minute*, *airbus*, *skener*, *glamping*). Na to opozarjajo tudi avtorji sami (Mikolič in Beguš 2010: 236), ko pišejo, da so sezname terminoloških kandidatov skrajšali tako, da so jih prečesali s tujimi leksikoni ter se s tako odločitvijo »zavestno odpovedali iskanju določenih tujk, predvsem v angleškem jeziku, ki so v slovenskem turističnem diskurzu precej pogoste, nekatere pa celo nimajo prevodne ustreznice v slovenščini (npr. *last minute*, *all-inclusive*)«. Ob tem se zavedajo, da je odločitev, katere leksikalne enote vključiti v slovar, »mehka oz. v določeni meri subjektivna« (prav tam).

9.3 Poskus delitve obravnavane leksike

Nabor s paberkovalno metodo izbranih leksemov je vsekakor raznovrsten, in to v več pogledih, še zlasti pa z vidika področij turizma, ki jim pripadajo, časa generiranja itd. V nadaljevanju skušam napaberkovane termine razdeliti glede na različne klasifikacije. V prvi delitvi upoštevam klasifikacijo V. Mikolič (2013), uporabljeno v *TURS-u*. V nadaljevanju pa se posvetim klasifikaciji, ki upošteva različne načine nastajanja novih terminov.

9.3.1 Delitev glede na stopnjo pripadnosti turistični stroki

Če torej sledimo klasifikaciji V. Mikolič (Mikolič 2013: 17–18), ki termine, vključene v slovar, deli v štiri skupine, bi napaberkovane termine s področja turizma razdelila v naslednje skupine. Med t. i. **splošnoturistične termine**, ki se uporabljajo izključno v turizmu in jih ne moremo uvrstiti v nobeno drugo podpodročje, bi uvrstila *turistični aranžma*, *backpacker*, *ekoturizem*, *all inclusive*, *first minute*, *last minute*, *glamping*, *kamp*, *kavčanje*, *nahrbtnikar*, *nočitev*, *suita*, *igralniški turizem*, *kongresni turizem*, *množični turizem*, *podeželski turizem*, *turistična destinacija*, *turistična taksa*, *potni list*, *vizum*. V skupino **terminov z ožjih turističnih področij** (to so področja, ki so v večjem delu vključena v turistično dejavnost oz.

so zanje ključna: turistično posredništvo, gostinstvo, promet, ekonomija oz. turistično trženje, sem bi npr. uvrstila termine *airbus*, *casino*, *bungalov*, *nizkocenovni letalski prevoznik*, *trajnostni razvoj*, *križarjenje*, *skener*. Nato navajajo še **termine drugega strokovnega/družbenega (pod)področja** (npr. *adrenalinski park*, *zabaviščni park*, *jaccuzi*, *naravna dediščina*, *kulturna dediščina*) ter **termine iz splošne leksike** (*aborigin*, *deskanje*, *fado*, *favela*, *flamenko*, *siesta*, *offroad*, *paelja*, *koralni greben*, *podnebne spremembe*, *prekmurska gibanica*).

9.3.2 Delitev glede na način tvorjenja novih terminov

V teoretičnem delu smo pojasnili različne načine nastajanja novih terminov – z **neologizmi**, **znotraj-** ter **zunajjezikovnim prevzemanjem**. Kot neologizme, torej izraze, ki so v jeziku zapolnili poimenovalno praznino (v smislu nov izraz za nov pomen), bi iz nabora turistične leksike lahko uvrstili kar nekaj izrazov. V nadaljevanju jih delimo v nekaj skupin, in sicer na podlagi klasifikacije A. Žele, ki v fond t. i. novejših slovenske leksike uvršča leksiko, ki se je v slovenščini pojavila oz. uveljavila v zadnjih 20 letih (Žele 2009: 460). Tovrstna delitev je smiselna z dveh vidikov: prvi razlog je družbene narave, navezuje se zlasti na družbene spremembe, pogojene z osamosvojitvijo – te so s svojo kompleksnostjo nedvomno pomembno vplivale tudi na jezikovno dogajanje, hkrati pa so sovpadale z izidom zadnje, pete knjige SSKJ, kot temeljnega slovarja slovenskega besedja, uveljavljenega do konca 80. let. (Gložančev, Jakopin, Žele 2009: 12)

K staremu besedju prištevamo besede / stalne besedne zveze, ki so že bile obravnavane v SSKJ-ju (*križarjenje*, *airbus*, *bungalov*, *kamp*, *vizum*, *viza*, *siesta*, *potni list*, *koralni greben*, *kulturna dediščina*, *kongresni turizem*, *množični turizem*, *nočitev*, *prekmurska gibanica*, *turistična taksa*, *zabaviščni park*). S tovrstnega vidika razvrščanja so nedvomno zanimivi leksemi, ki jih ni moč najti v SSKJ-ju, se pa pojavijo v SSP-ju (*ekoturizem*, *favela*, *flamenko*, *cunami*, *aborigin*, *casino*, *nahrbtnikar*). Lahko rečemo, da je bil SSP pravzaprav prvi jezikovni priročnik, ki je vključil tudi novejša slovenska besedja (tj. tisto, ki se pojavlja in uporablja v zadnjih 20 let), čeprav se ponavadi poudarja, da je SNB tisti, ki predstavlja »osnovno novo leksikalno dopolnilo«³⁹. Kasnejši pomembnejši publikaciji sta *Novejša slovenska leksika* ter *SNB (Slovar novejšega besedja slovenskega jezika)*.

³⁹ Tako je npr. predstavljen na spletni strani ZRC SAZU: (<http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/publikacije/slovar-novejsega-besedja-slovenskega-jezika-prvi-natis#v>). Predvidevamo, da se je to zgodilo zaradi izjemno ostrih strokovnih kritik, ki so se pojavile že takoj ob izidu (gl. predstavitev SSP).

Pojavitev v *SNB*-ju še ne nakazuje, da je obravnavana beseda neologizem; morda je tam preprosto zato, ker je ustvarjalci *SSKJ*-ja niso uvrstili v izbor (npr. *naravna dediščina*). Po drugi strani pa smo naleteli na še čisto »sveže« izraze, kot je npr. *glamping*, ki ga zasledimo le v *SSSJ*⁴⁰. Gre za *Slovar sodobnega slovenskega jezika*, ki je zaenkrat dostopen le kot poskus oz. kot pravijo njegovi avtorji, kot predlog na iz že 90. let obstoječo potrebo po priročniku, ki bi odražal sodobno stanje jezika tako glede upoštevanja jezikovnih sprememb kot sodobnih leksikografskih metod pri izdelavi. Njegovega ustvarjanja so se lotili trije neodvisni jezikoslovci dr. Simon Krek, dr. Iztok Kosem in dr. Polona Gantar. Tako pobudo je potrebno nedvomno pozdraviti, saj bo, kot se je pokazalo tudi v pričujoči magistrski nalogi, nedvomno dobrodošla novost na slovenskem leksikološkem in leksikografskem področju.

Novejša slovenska leksika je, gledano z vidika njenega generiranja, nastala iz naslednjih skupin (Žele 2009: 460):

- a) Iz novega eno- ali večbesednega izraza oz. neologizma za novo predmetnost oz. nov predmetni ali pojmovni denotat, npr. *internet*, *blog*, *blogati*, *evro*, *klonirati*, *ekotržnica*, *pametna hiša*, *bolonjska reforma*.

Med našimi leksemi bi v to skupino uvrstili: *ekoturizem*, *adrenalinski park*, *igralniški turizem*, *nizkocenovnik*, *podeželski turizem*, *podnebne spremembe*, *tretji svet*, *turistična destinacija*, *turistična kmetija*, *deskanje*, *zabaviščni park*, *trajnostni razvoj*, *deskanje*, *igralniški turizem*.

- b) Kot posledica globalizacijskih teženj in medkulturnih povezav beležimo precejšnji delež tujejezičnih, zlasti angleških besed, prevzetih bodisi citatno (*brainwashing*, *deadline*) bodisi v dvojnični obliki citatno/podomačeno (*bodybuilder/bodibilder*, *catering/katering*) ali le v podomačeni obliki (*heker*, *dejt*).

Iz nabora izbranih leksemov s področja turizma bi v skupino citatnih besed uvrstila naslednje: *first minute*, *last minute*, *all inclusive*, *casino*, *siesta*, *hostel*, *fado*, *favela*, *glamping*, *offroad*. V dvojnični obliki se pojavljajo naslednji izrazi⁴¹: ***wellness***/*velnes*, *flamenco*/***flamenko***, *tsunami*/***cunami***, ***aborigin***/*aboridžin*, *jacuzzi*/*džakuzi*, ***couchsurfing***/*kavčanje*, *backpacker*/***nahrbtnikar***, ***paella***/*paelja*. Lahko rečemo, da ni pravila, po katerem bi lahko napovedali, katera različica se bo bolj uveljavila – v nekaterih primerih je to domač zapis (*cunami*, *flamenko*), v drugih se obdrži izvorni tuj

⁴⁰ SSSJ se nahaja na spletnem naslovu: <http://www.sssj.si/>.

⁴¹ Tisti, ki smo jih označili s krepkim tiskom, so se v rabi izkazali za pogostejše.

zapis (*wellness, aborigin, paella, couchsurfing*). Obstaja možnost, da na uveljavitev domačega (tj. slovenskega) zapisa vpliva pojavitev v normativnem priročniku splošnega jezika – sklepamo, da se je na tak način s pojavitvijo v SSP bolj uveljavil izraz *nahrbtnikar* v primerjavi z izrazom *backpacker*. Razmerje v pogostnosti pojavnosti neke variante je v večini primerov enako, razen npr. pri dvojnicah *jacuzzi* – *džakuzi*, kjer je sprva v FidiPLUS prevladovala raba slovenskega zapisa, nato pa se je razmerje obrnilo – danes v splošnem jeziku prevladuje tuja ustreznica, medtem ko je, zanimivo, v turističnih besedilih še vedno več pojavitev termina z domačim zapisom.

- c) Izjemno specifična glede na motivacijo ter hkrati produktivna skupina so primeri, nastali s poobčnobesedenjem lastnoimenskega izhodišča (*barbika* > *Barbika*, *patria* > *Patria*).

V to skupino uvrščam termina *airbus*⁴² (*airbus* > *Airbus*), ter *jakuzzi/džakuzi* (*jacuzzi* > *Jacuzzi*).

- d) S širjenjem pomenja glede na SSKJ pa lahko dobimo »zgolj« novoopomenjeni izraz oz. neosemantem – izraz ostaja nespremenjen, pridobi pa nov pomen, npr. *kolesarke* (hlače), *kresnik* (literarna nagrada).

Sem uvrščam neosemanteme oz. novopomenke *rezident, aranžma, cvetenje* in *skener*. Naj na tem mestu poudarimo razliko med dvema pogosto zamenjanima pojmom – **homonimijo oz. enakoizraznostjo** ter **polisemijo ali večpomenskostjo**. Kot piše D. Fišer (2009: 11), se oba nanašata na pojav več pomenov enega samega izraza, a hkrati obstaja med njima razlika. Kadar gre za dvoumnost, pri kateri so različni pomeni besede med seboj povezani, govorimo o polisemiji ali večpomenskosti (npr. miška kot glodalec ali pa del računalniške opreme). Po drugi strani pa pojav naključnih pomenov dvoumnih besed imenujemo homonimija ali enakoizraznost (npr. *prst* kot del roke ali pa sopomenka za zemljo). Primer homonima zasledimo tudi v našem naboru leksemov – tj. leksem *suita*.

A. Vidovič Muha (2013: 199) opozarja na potencialno nevarnost: »Ker je enakoizraznost v jeziku moteča ne glede na zvrst, v kateri se pojavlja, je seveda motnja še toliko večja v okviru terminologije, se pravi znanstvenega oz. strokovnega jezika.«

⁴² Leksem *airbus* sem uvrščam izjemoma – zgolj zato, ker skušam prikazati način njegovega generiranja – kljub temu da ni primer leksema novejšje leksike, saj ga zasledimo že v SSKJ.

Pri **znotrajjezikovnem prevzemanju** so vir bodisi leksemi splošnega jezika (tu govorimo o terminologizaciji) ali pa termini drugih, ponavadi sorodnih področij (pojav je znan kot reterminologizacija). V prvo skupino uvrščam leksem *rezident*, v drugo pa termin *suita*. Leksem *rezident* je sprva v slovenščini označeval diplomatskega predstavnika, postopoma pa je ta že obstoječi izraz dobil še en pomen – se na novo opomenil – danes s tem izrazom poimenujmo osebo s stalnim bivališčem v državi. Izraz *suita* pa je v preteklosti bil prepoznaven zlasti kot termin s področja glasbe (zato je tudi v *SSKJ* označen s kvalifikatorjem *muz.* ter v *SSP* s kvalifikatorjem *glasb.*), potem pa se je reterminologiziral – izraz je prevzela še turistična stroka in mu pripisala nov pomen »hotelski apartma, ki ga odlikuje izbrana oprema in prostornost«.

Izjemno produktiven način tvorjenja terminov pa je v zadnjem času, kot sem že zapisala, **zunajjezikovno prevzemanje**, pri katerem ločujemo med prevzemanjem iz klasičnih jezikov ter sodobnih jezikov. Velja, da klasična jezika, tj. latinščina in grščina, ki imata poleg prestižnosti tudi status mrtvih jezikov, ne delujeta tako ogrožujoče v odnosu do jezika prejemnika kot sodobni jeziki, zlasti angleščina (za zunajjezikovno prevzemanje gl. nadaljevanje, zlasti poglavje 9.5 Internacionalizmi).

9.4 Zunajjezikovno prevzemanje in internacionalizmi

Med naborom turistične (de)terminologizirane leksike je izjemno tvorna skupina t. i. internacionalizmov. Gre za jezikovne prvine, ki imajo nadnarodni značaj (Vidovič Muha 2009: 75). Glede na izvor je z evrocentričnega vidika mogoče ločiti dva tipa: internacionalizmi, ki izhajajo iz klasičnih jezikov (latinščine, grščine), tip *lingvistika*; ter drugi, danes precej pogostejši tip internacionalizmov, ki pomenski prostor evropskih jezikov širijo z lastno semiotiko – zlasti z geografskega, zgodovinskega in nasploh izkušenskega področja. Prav področje turizma je za tovrstno leksiko izjemno dovzetno, zato najdemo takih leksemov v našem naboru kar nekaj; prihajajo npr. iz kulinaričnega pomenskega polja (*paelja/paella*), geografskih (*favela*, *cunami/tsunami*, *backpacker*, *couchsurfing*), glasbenih ter kulturno-umetniških področij (*fado*, *flamenko*) itd. Omenjeni termini prihajajo iz različnih jezikovnih okolij – s strani različnih jezikov dajalcev: španščine (*paella/paelja*, *flamenko*), portugalsščine (*fado*), brazilske portugalsščine (*favela*), japonščine (*tsunami/cunami*), angleščine (*velnes/wellness*, *backpacker* idr.).

Zanimiv pojav v jezikoslovju zadnjih desetletij, zaznamovanem prav s prevzemanjem leksike različnega porekla, je pojav terminoloških dvojnic oz. dublet. Te so predvsem posledica teženj slovenskega jezikoslovja zadnjih desetletij po oblikovanju nacionalne terminologije (Žele

2009b: 130–131). V našem naboru so take: *aborigin/aboridžin*, *cunami/tsunami*, *jacuzzi/džakuzi*, *paella/paelja*, *kavčanje/couchsurfing*, *wellness/velnes*. Zanimivo je primerjati njihovo zastopanost v korpusih. V nekaterih primerih močno prevladuje ena različica – včasih je to podomačena varianta (*cunami*), v večini naših primerov pa citatna oblika (*aborigin*, *paella*, *wellness*, *couchsurfing*). Pri iztočnici *jacuzzi/džakuzi* rezultati variirajo glede na korpus. Zlasti pri *wellnessu* je razlika v uporabi tako močno na strani citatne besede, da se zdi, da je vključitev podomačene oblike v slovarje ne deskriptivne, ampak preskriptivne narave. Po drugi strani pa nekateri opozarjajo, da ravno z ustrezno in dovolj hitro ponujeno slovensko ustreznico omogočimo, da se ta uveljavi v jeziku in celo prevlada nad prevzeto besedo. Tak trend je ob opazovanju *Korpusa slovenskega jezika FIDA* zasledil V. Gorjanc (2005: 189) ob opazovanju vstopanja leksikalnega elementa (*svetovni*) *splet* v slovenski diskurzivni univerzum: l. 1994 in 1995 je opazna popolna prevlada izraza *world wide web*, ki pa se v naslednjih letih popolnoma zamenja s slovensko ustreznico. Morda lahko podoben razvoj pričakujemo tudi pri terminih oz. leksemih *velnes/wellness*, *couchsurfing/kavčanje* idr. Zdi se, da je podoben trend že opazen pri leksemu *nahrbtnikar* oz. *backpacker* – če *FidaPLUS* beleži podobno število zadetkov (82, 75), pa se je razmerje že v *Gigafidi* precej spremenilo (160, 83, torej skoraj 2:1) v prid slovenski ustreznici. Posledično tudi vsi priročniki (tako splošni kot specializirani) kot iztočnico navajajo zgolj slovensko različico *nahrbtnikar*. Medtem ko to iztočnico *SSP* označuje še kot priložnostnico, danes te oznake zato ne zasledimo več.

9.5 Vizum – viza ter nizkocenovni letalski prevoznik – nizkocenovnik

Dvojnice pa se ne pojavljajo le v opoziciji citatna – podomačena oblika, ampak včasih izkazujejo izrazno raznolikost tudi zaradi teženj po gospodarnosti v jeziku. Tako je eden od procesov, ki smo jih opazili znotraj determinologizacije turistične terminologije tudi poenobesedenje oz. univerbizacija. Kot piše A. Žele (2009b: 132) je proces poenobesedenja običajno tak, da se jedro zveze preprosto opusti, v najboljšem primeru pa morfemizira (npr. *daljinski upravljalec* – *daljinec*). V našem primeru se je turistični termin *nizkocenovni letalski prevoznik* v procesu determinologizacije, tj. prehoda iz strokovnega jezika turizma (letalstva, zračnega prometa in še česa) v splošni jezik, še poenobesedil, in sicer tako, da je popolnoma opustil vmesno besedo *letalski*, medtem ko se je jedro *prevoznik* morfemiziralo (*-ik*), tako da smo dobili determinologiziran leksem *nizkocenovnik*, ki se pojavlja v splošnem, zlasti publicističnem jeziku (glej primer zgoraj) in ga posledično seveda najdemo tudi v splošnem slovarju *SNB*. A. Žele (prav tam) še dodaja: »Poenobesedenje naj bi v leksiko vnašalo

pogovarjalnost, če načeloma drži trditev, da se poenobesedenja najprej uporabljajo v žargonu in nato šele prehajajo v terminologijo.«

Včasih pa termin v procesu determinologizacije prevzame tudi popolnoma drugo obliko – kar se je npr. zgodilo terminu *vizum*, ki je v pogovornem jeziku prevzel izrazno obliko *viza*. Spremembo gre morda pripisati vplivu angleščine (v angl. *visa*), v nasprotju z nemškim vplivom na nastanek termina *vizum* (nem. *Visum*). Rezultate smo skušali potrditi tudi s pregledom pojavnosti obeh leksemov v *Korpusu govornjene slovenščine GOS* – iskanje sicer pokaže razliko (3 : 1) v korist *vize*, a je žal številčnost pojavitev (4) premajhna, da bi lahko služila kot verodostojen dokaz. Podoben je razvoj termina *mladinski hotel*. Medtem ko je še pred leti prevladovala raba termina *mladinski hotel* (gl. FidaPLUS), se danes termin verjetno tudi zaradi vpliva angleščine uporablja zlasti v determinologizirani obliki *hostel* (gl. rezultate v korpusih Gigafida ter KRES). Istočasno pa v strokovnih in znanstvenih besedilih, torej v tekstih strokovnega jezika prevladuje raba termina *mladinski hotel* (gl. korpus *TURK*).

9.6 Determinologizacija v splošnih in terminoloških slovarjih

Velik del novejšega besedja danes predstavljajo determinologizirani leksemi – to so termini, ki so iz terminološke rabe prešli v splošno rabo; če smo jih nekoč našli zgolj ali pa predvsem v znanstvenih besedilih, so danes del besedil, namenjenih širši javnosti (Žagar 2007: 599). Tako je npr. termin *favela* nekoč našel pot le v ozko specializirani terminološki slovar arhitekture ali morda geografski terminološki slovar, medtem ko danes pod vplivom globalizacije in brisanja meja, zlahka pričakujemo, da bomo ta in podobne lekseme (ki so hkrati tudi termini) našli tudi v splošnih slovarjih. Iztočnice *favela* tako npr. še ni najti v *SSKJ-ju*, se pa (poleg iztočnice v ozko specializiranem *Geografskem terminološkem slovarju* ZRC SAZU) že pojavi najprej v *SSP* in nato tudi v *SNB*. Pri tem je vredno opozoriti, da se v tem primeru geselski članki za isto iztočnico praviloma razlikujejo glede na naslovnika. Tisti v splošnih jezikovnih priročnikih tako ponujajo enostavnejše definicije od tistih bolj specializiranih. Žagar (2007: 600) poudarja tudi, da nekatere stroke premorejo več determinologiziranih terminov kot druge. Eden od vzrokov je gotovo aktualnost določene stroke – tu lahko dodamo, da turizem gotovo sodi med aktualnejše in zato bolj dovzetne za determinologizacijo.

Determinologizirajo se predvsem termini tistih strok, ki so v določenem trenutku v središču zanimanja javnosti ali pa so kako drugače atraktivne (Žagar 2005: 39). M. Žagar še dodaja, da so danes take stroke zlasti tehnične, naravoslovne in ekonomske vede, medtem ko so bile včasih v ospredju humanistične vede. Za turizem lahko nedvomno zatrdimo, da je ena od

strok, ki prejmejo precej javne pozornosti, kar posledično vodi k široki zastopanosti determinologiziranih terminov v splošnem, zlasti publicističnem jeziku. Povod za determinologizacijo pogosto predstavljajo zunajjezikovni dogodki – tak je bil npr. cunami, ki je nepričakovano prizadel jugovzhodno Azijo 26. 12. 2004, v času, ko so tam letovali številni turisti. Termin *cunami/tsunami* je tako najprej prešel iz ozkospecializiranega strokovnega jezika geografije v splošno rabo prek publicistike (ob objavi člankov o naravno katastrofi v JV Aziji), nato pa se je zaradi neposrednega vpliva na turizem tistega območja že determinologizirani leksem ponovno terminologiziral – tokrat v drugo stroko – tj. turistično stroko. Danes posledično leksem/termin najdemo ne le v *Geografskem terminološkem slovarju*, ampak tudi v splošnih slovarjih (tako v slovarju *SP* kot v *SNB*) ter v *Leksikonu turizma* (v *TURS*-u (še) ne), precej pogosta je tudi njegova pojavnost v *TURK*-u: beležimo 65 pojavitev.

Opažamo zanimiv pojav, ki se zdi posebnost turistične stroke, in sicer povečano terminologizacijo oz. prehajanje terminov iz splošnega v turistični strokovni jezik. Ta proces je očiten zlasti na primerih novejših leksemov/terminov, tvorjenih v zadnjih letih; tako so se izrazi *kavčanje/couchsurfing*, *glamping* najprej pojavili v splošnem jeziku, šele kasneje jih je turistična stroka prepoznala za svoje (*couchsurfing* se pojavi v *LT*, *glamping* pa najdemo zgolj v *SSKJ*, saj je nastal prepozno, da bi bil vključen v redakcijo ostalih slovarjev).

10. ZAKLJUČEK

V pričujočem magistrskem delu smo slovensko turistično leksiko obravnavali z različnih vidikov. V teoretičnem delu smo se posvetili zlasti splošni teoriji o terminologiji – njenemu osnovnemu gradniku terminu, njegovemu odnosu do pojma in leksema, načinom terminotvorja, lastnostim terminov, različnim vrstam uporabnikom terminologije in z njimi povezanimi različnimi zahtevami, sodobni terminografski situaciji ter vplivom globalnih teženj, zlasti angleščine kot globalnega jezika na slovensko terminologijo. V nadaljevanju smo skušali prikazati obravnavo terminologije v priročnikih splošnega jezika (*SSKJ*, *SSP*, *SNB*), pri čemer smo poseben poudarek namenili obsegu prisotnosti turistične determinologizirane leksike ter načinu njene obravnave (analizirali smo mikrostrukturo oz. geselske članke, iskali terminologijo s pomočjo terminološkega kvalifikatorja *tur.* ter prikazali tudi druge načine prikaza turistične leksike v splošnih slovarjih – v okviru pomenov, podpomenov, v terminoloških geslih in ilustrativnem gradivu. Ker je turizem veda, ki je izjemno popular(izira)na, besedje nenehno prehaja iz terminologije v splošno leksiko (gre za t. i. determinologizacijo) ali obratno, iz splošne leksike v terminologijo (gre za t. i.)

terminologizacijo, v nekaterih primerih pa se terminologizirajo že obstoječi izrazi sorodnih področij, v tem primeru govorimo o t. i. reterminologizaciji. Velika večina turistične determinologizirane leksike v splošnih slovarjih tako sploh ni označena s kvalifikatorjem *tur.*, ampak je bodisi brez terminološkega kvalifikatorja (jo zaznavamo kot del splošne leksike) ali pa nosi terminološki kvalifikator katere izmed neštetihi strok, sorodnih turizmu. Ob pregledu prikaza determinologizirane leksike s področja turizma v slovarjih smo vzporednice vlekli še s prikazom tovrstne leksike v korpusih splošnega jezika ter specializiranim *Turističnem terminološkem korpusu TURK*. Pri tem je bilo zanimivo zlasti opazovanje razmerja med pojavnostjo dvojnic oz. dublet domače – tuje v jezikovni rabi ter načinom prikaza v slovarjih. Ponekod so slovarji sledili jezikovni rabi, mestoma pa je zaslediti preskriptivni odnos, ki navkljub izkazani rabi preferira uporabo domače ustreznice. Kot se je izkazalo, to v nekaterih primerih doseže svoj namen – od pojavitve izraza *nahrbtnikar* v SSP je v korpusih porasla pojavnost slovenske ustreznice nasproti izvorno angleški *backpacker*. Prav tako je bilo s pomočjo korpusov zanimivo opazovati prehajanje terminologije v splošno leksiko in obratno. Turizem je ena od ved, za katero bi morda lahko rekli, da je terminologizacija leskemov splošnega jezika pogostejši pojav kot v drugih strokah – tako npr. leksem *glamping* zaenkrat lahko najdemo zlasti v splošnem jeziku, je pa pričakovati, da si bo s popularizacijo utrl pot tudi v turistično terminologijo ter nato še njene strokovne priročnike.

Poleg prikaza turistične leksike v splošnih slovarjih nas je zanimal način obravnave turistične terminologije v *Turističnem terminološkem slovarju TURS* (v povezavi s Turističnim korpusom *TURK*, na podlagi katerega je nastal) in *Leksikonu turizma*. Ob tem smo še naprej vlekli vzporednice s splošnimi slovarji, primerjali geselske članke v enem in drugem tipu slovarja. Oba specializirana priročnika predstavljata začetne korake k vzpostavitvi preglednega in urejenega pojmovnega ter terminološkega sistema turizma. Ker gre za mlado in izjemno dinamično vedo, ki se povezuje z nešteto drugimi področji, pogosto deluje neobvladljivo. Tega se zavedajo tudi avtorji omenjenih specializiranih priročnikov. Avtorji *TURS-a* so tako turistične termine razdelili na naslednja področja: splošnoturistične termine, terminov z ožjih turističnih področij, termine drugega strokovnega/družbenega (pod)področja, termine iz splošne leksike. Ob tem se zdi smiselno, da se vsaj v začetni fazi vzpostavljanja slovenske turistične terminologije zbere, uredi in preuči zlasti termine, ki sodijo v prvi dve skupini, saj so ravno ti najbolj strogo zamejeni v turistično terminologijo, medtem ko gre pri vključevanju ostalih pogosto za stvar subjektivne presoje, morebitne aktualnosti za slovenski prostor (v *TURS-u* tako najdemo iztočnico *prekmurska gibanica*, *paelja/paella* pa ne) in

drugih dejavnikov. Oba specializirana priročnika sta namenjena izjemno široki populaciji uporabnikov, zato se tudi s tega vidika zdi smiselna odločitev avtorjev *TURS-a*, da se namesto za knjižni format že v začetku odločijo za elektronsko platformo, ki hkrati omogoča še sprotno nadgradnjo, kar je primeru tako dinamične in mlade vede, kot je turizem, vsekakor smiselno. *Leksikon turizma* zlasti z vidika vključitve kratic in lastnih imen pa tudi nekaterih drugih iztočnic, ki jih ni moč najti v *TURK-u* (zlasti prevzete termine z izvornim tujim zapisom), predstavlja koristno dopolnilo *TURK-u*, bi si pa ob morebitnih prihodnjih izdajah želeli izčrpnije dokumentacije njegovega nastajanja: predstavitev makro- in mikrostrukture, kriterijev pri vključevanju iztočnic, ki so specifične za slovenski prostor; večje doslednosti pri strukturi slovarskih člankov. Kljub temu da so geselski članki v leksikonu avtorski, bi bilo dobro oblikovati jasnejše kriterije o zgradbi, sicer hitro pride do nejasnosti, pogosto je težko v kopici drugih podatkov identificirati definicijo, glede na to, da jo avtorji navedejo vsak po svoje – nekateri na začetku, spet drugi vmes, med predstavljanjem zgodovine itd.

V tretjem delu pa se posvetimo analizi napaberkovane turistične leksike. Leksiko razdelimo naprej na podlagi izrazne podobe – na eno- in večbesedne lekseme, enobesedne lekseme pa še na prevzete in tvorjene. Med tvorjenkami so prevladovale navadne izpeljanke. V nadaljevanju zbrano leksiko delimo na podlagi stopnje pripadnosti turistični terminologiji, nato pa še glede na način tvorjenja – z neologizmi, znotraj- ter zunajjezikovnim prevzemanjem. Posvetimo se pojavom, ki so se nam ob analizi zdeli še posebej zanimivi – determinologizaciji, različnim pomenskim prenosom, gospodarnosti v jeziku, izraženi preko univerbizacije, in njenemu vplivu ne le na splošni jezik, ampak tudi na terminološkega.

11. POVZETEK

Turistično terminologijo smo obravnavali z različnih vidikov – s slovarskega, korpusnega, z izraznega vidika, z vidika (de)terminologizacije v splošnih, povečini publicističnih besedilih. V začetnem delu magistrskega dela smo opredelili terminološko stroko – njen pojmovni in izrazni svet, njene uporabnike ter zakonitosti: lastnosti terminov na pomenski in izrazni ravni, razlikovanje med osnovnima enotama leksikologije (leksemom) ter terminologije (terminom), prikaz terminov v terminografskih priročnikih, sodobno terminografsko situacijo pri nas in v svetu, vpliv sodobnih globalnih teženj na terminologijo.

V drugem delu magistrskega dela se najprej posvetimo predstavitvi turizma kot pomembnega področja sodobnega gospodarstva ter naravi turistične leksike. V nadaljevanju predstavimo priročnike, v katerih smo pozneje analizirali turistično leksiko – korpusne (splošne ter

specializirani korpus *TURK*), slovarje (splošne ter *TURS*) ter *Leksikon turizma*. Sledi analiza napaberkovanega nabora turistične leksike, pregleden prikaz (v obliki tabele) pojavnosti v slovarjih in korpusih pa najdemo v Prilogi.

Zanimale so nas razlike pri obravnavanju turističnih terminov v splošnih in terminoloških slovarjih.⁴³ Če je bila prva in najbolj opazna razlika, tj. eno- oz. večbesednost gesla, некоč vidna že v iztočnici,⁴⁴ danes to ni več pravilo – za splošne slovarje je veljalo, da so praviloma vsebovali le enobesedne iztočnice, terminološki pa oboje. *SSKJ* kot tip starejšega slovarja tako vsebuje le enobesedne iztočnice, *SNB* pa že tudi večbesedne. To seveda ne pomeni, da v *SSKJ* ni večbesednih turističnih leksemov – nahajajo se bodisi v terminološkem gnezdu ali pa ilustrativnem gradivu. V vseh obravnavanih terminoloških slovarjih (poleg *TURS-a*, še v *Geografskem* ter *Botaničnem*) najdemo tako eno- kot večbesedne iztočnice. V splošnih normativnih slovarjih (*SSKJ*, *SSP*, *SNB*) so iztočnice naglašene ter pospremljene s slovničnimi podatki, medtem ko pri terminoloških slovarjih to ni praksa. V *TURS-u* od slovničnih podatkov navajajo le besedno vrsto, medtem ko slovarji ZRC SAZU (*Geografski* ter *Botanični*) navajajo tudi naglas, poleg oznake besedne vrste pa pri samostalniki še spol ter drugosklonsko končnico. Za definicije v terminoloških slovarjih velja, da so praviloma natančnejše od tistih v splošnih slovarjih, saj vsebujejo ozkostrokovno besedje. V splošnih slovarjih skušajo avtorji nek determinologiziran leksem predstaviti zlasti z vidika splošnega uporabnika, ki določenega termina ne pozna. Turizem je tudi s tega vidika nekoliko specifična stroka, saj je prav zaradi svoje popularnosti in aktualnosti izjemno prisoten v splošnem jeziku. Meje med terminološko in splošno leksiko so tako pogosto precej zabrisane, kar se je pokazalo že npr. v *SSKJ* in *SSP*, kjer so s kvalifikatorjem *tur.* označeni le redki termini, medtem ko je ogromno turistične leksike bodisi označene s kvalifikatorji drugih strok ali pa so pojmovane kot del splošnega besedja in tako niso označene s kvalifikatorjem. V *SNB* pa kvalifikatorja za turistično stroko več ni, označevalnik *tur.* označuje etimološko ozadje prevzemanja iz turščine.

Nedvomno je potrebno pozdraviti začetne korake k vzpostavitvi sistematičnega zbiranja, urejanja in razvrščanja turističnega strokovnega izrazja: produkcijo *Leksikona turizma*, *TURK-a* in *TURS-a*. Pozdravljamo odločitev avtorjev *TURS-a*, da gradivo naberejo z

⁴³ Turistična leksika se zaradi prekrivnosti s številnimi drugimi področji in strokami pojavlja tudi v drugih specializiranih terminoloških slovarjih, zlasti *Geografskem terminološkem slovarju*, ki v slovarskih sestavkih navaja tudi področje *geografija turizma*. Ob tem dodajam, da je na geografiji (bila?) smer turizem, tako da gre vsekakor za povezani področji.

⁴⁴ Tu izhajamo izključno z vidika slovenske terminografije, ki je v *SSKJ* vključila le enobesedne iztočnice.

luščenjem terminologije iz specializiranega korpusa *TURK*. Kot namreč pišeta Š. Vintar in N. Logar (2008: 5): »/.../ je zajemanje in opisovanje besedišča s pomočjo računalniških konkordanc neprimerno lažje in hitrejšo kot na osnovi listkovnega gradiva«, poleg tega pa: »Izpis konkordanc in njihovo urejanje po levih in desnih kolokatorjih nam pokaže kolokabilno (tj. povezovalno) in frazno (tj. besednozvezno) obnašanje iztočnice, različni sobesedilni vzorci pa nam pomagajo razbrati njene pomene in rabo.« Tako so tudi v primeru dvojnic domače – tuje sledili domačim in tujim težnjam dajanja prednosti variantam, ki so izpričane v jezikovni rabi. Nedvomno je potrebno pozdraviti začetne korake k vzpostavitvi sistematične obravnave turistične terminologije, kar ob njeni razsežnosti in prekrivnosti s številnimi drugimi strokami ni preprosta naloga. Pozitiven prispevek *TURS-a* tako vidimo zlasti v prepoznavanju ne le terminov, ampak tudi terminoloških stalnih besednih zvez ter kolokacij (navedenih v ponazarjalnem gradivu) ter zlasti za prevajalce pa tudi strokovnjake dragocenih navedkov tujejezičnih (angleških) ustreznikov. Zaradi obsežnosti področja bi bilo morda smiselno še več pozornosti posvetiti »turizmu v ožjem smislu besede« – kar je sicer bila odločitev projektne skupine (Mikolič in Beguš 2010: 238), a se morda tudi zaradi manjšega nabora terminov zdi nekoliko spregledana. Pod vprašaj bi postavili še odločitev o izločanju terminov z izvornim zapisom tipa *all inclusive* in *last minute*, ki se poleg široke pojavnosti v splošnem jeziku (gl. Prilogo) pojavljajo tudi v *TURK-u* v ne tako zanemarljivi meri (*all inclusive*: 66 pojavitev, *last minute*: 87 pojavitev). Ob analiziranju mikrostrukture nas je presenetila še ena podrobnost – medtem ko običajno v terminoloških slovarjih tudi pri terminih, ki so polisemični, zasledimo le definicijo/definicije pomena, ki je relevanten za obravnavano stroko, *TURS* navaja razlage vseh pomenov. To z vidika enournosti, ki je ena od bistvenih lastnosti terminov, saj zagotavlja ujemanje med pojmovnim in poimenovalnim svetom, ni priporočljivo, saj vnaša zmedo v sistem, ki bi sicer moral biti urejen.

Posvetili smo se tudi obravnavi turističnih terminov v *Leksikonu turizma*. Običajno so leksikoni ter enciklopedije namenjeni zlasti nestrokovnjakom, ki bi se iz takšnih in drugačnih razlogov radi poučili o nekem terminu. *LT* sicer po zgradbi zaradi dolgih enciklopedičnih slovarskih sestavkov uvrščam med enciklopedične leksikone, a vseeno lahko rečemo, da predstavlja dragocen ne le strokovni, ampak tudi jezikovni priročnik na področju turizma, ki dobro dopolnjuje *TURS* – zlasti z lastnimi imeni ter kraticami, ter se trudi tudi z jezik(slov)ovnega vidika oblikovati trden terminološki sistem, temelječ zlasti na domači terminologiji, kjer je to mogoče, tj. kjer se tuja ustreznica še ni ustalila do te mere, da bi jo bilo težko zamenjati. Tako kot v *TURS-u* tudi tu zasledimo navajanje tujejezičnih ustreznikov

(poleg angleških še nemške), kar glede na tuj izvor in tip priročnika vsekakor ni nenavadno. Ob morebitnih ponovnih izdajah bi si želeli boljšo dokumentiranost nastajanja leksikona – kaj je bil kriterij pri dodajanju slovenskih iztočnic, komu je leksikon v prvi vrsti namenjen; podatke o makrostrukturi (vsekakor bi bilo koristno navesti vsaj število iztočnic) ter mikrostrukturi – zasnova geselskega članka bi lahko bila bolj poenotena, tudi če ponovno uberejo enciklopedični pristop, bi bilo dobro, da je definicija ločena od ostalih informacij o zgodovini, razvoju itd.

Poleg obravnave turistične leksike v različnih priročnikih smo se posvetili tudi analizi napaberkovane leksike same. Tako smo jo najprej razdelili z vidika izrazne podobe – na več- in enobesedne lekseme, enobesedne pa še na prevzete ter tvorjene. Med naključno izbrano leksiko so prevladovali prevzeti leksemi različnega izvora, t. i. internacionalizmi (angleški izrazi: *backpacker*, *couchsurfing* idr., španski: *paella*, portugalski: *fado*, japonski: *cunami/tsunami* idr.), med tvorjenkami pa In (navadne izpeljanke), npr. *križarjenje*, *nahrbtnikar*, *kavčanje*. Besednovrstno prednjačijo samostalniki in samostalniške besedne zveze, le redki prevzeti izrazi so rabljeni v pridevniški rabi. Leksiko smo skušali razdeliti na podlagi različnih kriterijev in klasifikacij. V prvi delitvi smo leksiko poskušali razdeliti glede na področje turizma, v katero sodi: bodisi med splošnoturistične termine (*turistična destinacija*, *turistična taksa*), terminov z ožjih turističnih področij (*bungalov*), termine drugega strokovnega/družbenega (pod)področja (*naravna dediščina*), termine iz splošne leksike (*fado*, *flamenko*). V drugi delitvi pa nas je zanimal način tvorjenja novih terminov – z neologizmi, z zunaj- in znotrajjezikovnim prevzemanjem. Leksiko smo tako razdelili glede na čas generiranja oz. pojavitve v določenih splošnih priročnih slovenskega jezika. V nabor starejše leksike smo uvrstili lekseme, ki jih je bilo moč najti že v SSKJ, v nabor novejše leksike pa leksiko zadnjih 20, 25 let, torej tisto, ki se pojavlja v SSP, SNB ali pa jo je zaenkrat moč zaslediti le v korpusih in *Presisovem večjezičnem slovarju*. Pri delitvi smo upoštevali kriterije A. Žele (2009: 460): v našem naboru je kar nekaj neologizmov (npr. *ekoturizem*), citatnih besed, ki se pojavljajo bodisi v citatni bodisi v podomačeni obliki ali pa kar v obeh (*tsunami*, *cunami*), nekaj terminov oz. leksemov je nastalo s poobčnobesedenjem lastnega imena (npr. *airbus*, *jacuzzi*), nekaj pa je takih, kjer je star izraz pridobil nov pomen, bodisi v smislu pomenske sorodnosti (pojav imenujemo večpomenskost ali polisemija, npr. *skener*, *rezident*) ali pa v popolni pomenski nepovezanosti (gre za enakoizraznost ali homonimijo, npr. *suita*). V obeh primerih gre za primer terminotvorja z znotrajjezikovnim prevzemanjem – v enem primeru s terminologizacijo (*rezident*), v drugem z reterminologizacijo (*suita*). Glavna

dilema, ki jo odpira področje zunajjezikovnega prevzemanja, je normativnost zapisa (običajno favoriziranje domače ustreznice pred tujo); analiza v obravnavanih priročnikih je pokazala, da so nejezikoslovni priročniki ubrali precej bolj preskriptiven pristop od splošnih (zlasti *Leksikon turizma*), medtem ko se avtorji *TURS-a* zavedajo, da bi pretirana normativnost v začetku lahko bila škodljiva, zato se je poslužijo le z rabo nekaterih označevalnikov (*redko*, *raba peša*) in pa kazalke za sopomenko (=), vendar pri tem temeljijo na rabi, izkazani v korpusu *TURK*. Poleg pregleda terminotvornih načinov smo se posvetili tudi drugim procesom, značilnim za turistično leksiko, zlasti terminologizaciji in determinologizaciji, in smerem, ki jih ubirata. V nekaterih primerih tako prihaja do terminologizacije, omenjamo npr. *cunami*, kjer je zunajjezikovni dogodek spodbudil, da se je termin s področja geografije najprej pojavil v splošnem jeziku, nato pa (re)terminologiziral v turistično stroko. Na drugi strani pa je zlasti zaradi popularnosti in aktualnosti turistične stroke ogromno terminov, ki se s področja turizma determinologizirajo v splošni, zlasti publicistični jezik. Pri tem je zanimivo opazovati, kako se težnje po ekonomičnosti v splošnem jeziku prenašajo tudi v strokovni jezik (npr. *nizkocenovni letalski prenosnik* – *nizkocenovnik*, *mladinski hotel* – *hostel*).

12. LITERATURA IN VIRI

12.1 Literatura

ARHAR HOLDT, Špela, GORJANC, Vojko, 2007. Korpus FidaPLUS: nova generacija slovenskega referenčnega korpusa. *Jezik in slovstvo*, 52/2. 95–110.

BEAVER, Allan, 2005: *A Dictionary of Travel and Tourism Terminology*. Oxon: CABI Publishing.

BOKAL, Ljudmila, 1998: Tipologija novih besed (ob primeru avtomobilskega izrazja). *Slovensko naravoslovno-tehniško izrazje: Zbornik referatov s posvetovanja o slovenskem naravoslovno-tehniškem izrazju* (ur. Marjeta Humar). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 147–166.

BOKAL, Ljudmila idr., 2003: O načrtovanem slovarju novejšega besedja slovenskega knjižnega jezika. *Jezikoslovni zapiski* 9/1. 7–47.

CABRÉ, Maria Teresa, 1998. *Terminology: theory, methods and applications*. Amsterdam: John Benjamins.

CRYSTAL, David, 2000: *Language Death*. Cambridge: Cambridge University Press.

CRYSTAL, David, 2003: *English as a Global Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

FIŠER, Darja, 2009: *Izdelava slovenskega semantičnega leksikona z uporabo eno- in večjezičnih jezikovnih virov*. Doktorska disertacija. Filozofska fakulteta UL.

GANTAR, Polona, 2004: Jezikovni viri in terminološki slovarji. V: HUMAR, Marjeta (ur.): *Terminologija v času globalizacije*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC.

GJURIN, Velemir, 1986: Načela sodobnega izrazijskega slovarja. V: VIDOVIČ MUHA, Ada (ur.): *Slovenski jezik v znanosti 1: Zbornik prispevkov*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 151–187.

GLOŽANČEV, Alenka, JAKOPIN, Primož, MICHELIZZA, Mija, URŠIČ, Lučka, ŽELE, Andreja (ur.), 2009: *Novejša slovenska leksika: (v povezavi s spletnimi jezikovnimi viri)*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

GORJANC, Vojko, 1996: Terminologija novejših naravoslovno-tehničnih strok (ob primeru računalništva in jedrske fizike). V: VIDOVIČ MUHA, Ada (ur.): *Jezik in čas*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 251–260.

GORJANC, Vojko, 2005: V mavrici jezikovnih podatkov. V: GORJANC, Vojko, KREK, Simon (ur.): *Študije o korpusnem jezikoslovju*. Ljubljana: Krtina. 173–190.

GORJANC, Vojko, 2009: Slovenski terminološki portal. V: LEDINEK, Nina (ur.), ŽAGAR KARER (ur.), Mojca, HUMAR, Marjeta (ur.): *Terminologija in sodobna terminografija*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU. 303–310.

HUMAR, Marjeta, 2004: *Terminologija v času globalizacije*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC.

HUMAR, Marjeta, 2009: Terminologija v novem slovarju slovenskega jezika. V: Andrej Perdih (ur.) *Strokovni posvet o novem slovarju slovenskega jezika*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU. 61–69.

JAKOPIN, Franc, 1991: Sklepna beseda. *SSKJ* 5. 1053–1055.

KALIN GOLOB, Monika, 2000: Limonadnica, odbiratelj in drugo slovensko terminološko izrazje. *Jezik in slovstvo* 45/5. 187–194.

KALIN GOLOB, Monika, 2008: *Jezikovnokulturni pristop h knjižni slovenščini*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

KOROŠEC, Tomo, 1998: *Slovenski vojaški jezik*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

KOŠMRLJ-LEVAČIČ, Borislava, 2006: O terminološkem slovarju in njegovi izdelavi z vidika terminografske ravnine. *Jezikoslovni zapiski* 12/1. 71–87.

KOŠMRLJ-LEVAČIČ, Borislava, 2007: O terminih z vidika terminografske prakse. V: OREL, Irena (ur.): *Razvoj slovenskega strokovnega jezika: Obdobja 24*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. 583–598.

LOGAR, Nataša, 2001: Računalniško izrazje v Slovenskem pravopisu 2001. *Slavistična revija*. 135–138.

LOGAR, Nataša, 2006: Stilno zaznamovane nove tvorjenke: tipologija. *Slovensko jezikoslovje danes*. 87–101, 451–465.

LOGAR, Nataša in VINTAR, Špela, 2008: Korpusni pristop k izdelavi terminoloških slovarjev: od besednih seznamov in konkordanc do samodejnega luščenja izrazov. *Jezik in slovstvo* 53/5. 3–17.

LOGAR BERGINČ, Nataša, GRČAR, Miha, BRAKUS, Marko, ERJAVEC, Tomaž, ARHAR HOLDT, Špela, KREK, Simon, 2012: *Korpusi slovenskega jezika Gigafida, KRES, ccGigafida in ccKRES: gradnja, vsebina, uporaba*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko; Fakulteta za družbene vede.

LOGAR, Nataša, 2014: Verodostojnost korpusov kor gradivnega vira za slovar. *Posvet o novem slovarju slovenskega knjižnega jezika*. 1–13.

MIKOLIČ, Vesna, 2009: Specializirani jezikovni korpusi in funkcijska zvrstnost. V: STABEJ, Marko (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*, Obdobja 28. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, 2009, str. 257–263.

MIKOLIČ, Vesna in BEGUŠ, Ana, 2010: Identifikacija terminov za turistični terminološki slovar. *Ann, Ser. hist. sociol.* 20/1. 233–240.

MIKOLIČ, Vesna in BEGUŠ, Ana, 2011: Meddisciplinarne pomenotvorne zmožnosti v procesih (de)terminologizacije turistične terminologije. V: KRANJC, Simona (ur.):

Meddisciplinarnost v slovenistiki. Obdobja 30. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 313–319.

MIKOLIČ, Vesna, 2013: *Turistični terminološki slovar – predstavitev izhodišč in učinkov projekta ter opis slovarja TURS kot glavnega rezultata projekta. Elaborat.* Koper:

Znanstveno-raziskovalno središče Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem.

SUHADOLNIK, Stane, 1974: Dvoje novih leksikografskih del. *Slavistična revija* 22/3. 340–352.

ŠTUMBERGER, Saška, 2013: Besedotvorje novejšje slovenske leksike: medponskoobrazilne zloženke. V: BIZJAZ KONČAR, Aleksandra (ur.): *Zbornik povzetkov simpozija 2013 / Škrabčevi dnevi 8.* Nova Gorica: Univerza v Novi Gorici, Fakulteta za humanistiko.

ŠVERKO, Elena, 2011: Prvi slovenski razlagalni terminološki slovar turizma. *Jezikoslovni zapiski: zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša.* 2/17. 131–142.

VIDOVIČ, MUHA, Ada, 2000: *Slovensko leksikalno pomenoslovje. Govorica slovarja.* Ljubljana: Filozofska fakulteta.

VIDOVIČ, MUHA, Ada, 2001: Sodobni položaj nacionalnih jezikov v luči jezikovne politike. V: VIDOVIČ, MUHA, Ada (ur.): *Slovenski knjižni jezik – aktualna vprašanja in zgodovinske izkušnje*, Obdobja 20. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, 2001, str. 5–25.

VIDOVIČ MUHA, Ada, 2003: Kaj je novega v knjižnem jeziku? – Ob izidu Slovenskega pravopisa. *Slavistična revija.* 117–122.

VIDOVIČ, MUHA, Ada, 2004: Vprašanje globalizmov ali meje naših svetov. V: KRŽIŠNIK, Erika (ur.): *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem: členitev jezikovne resničnosti*, Obdobja 22. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, 2004, str. 73–81.

VIDOVIČ MUHA, Ada, 2011: *Slovensko skladenjsko besedotvorje.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

VIDOVIČ MUHA, Ada, 2013: *Slovensko leksikalno pomenoslovje.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

VINTAR, Špela, 2008: *Terminologija: Terminološka veda in računalniško podprta terminografija.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete v Ljubljani, Oddelek za prevajalstvo.

ŽAGAR, Mojca, 2005: Determinologizacija (na primeru terminologije fizike). *Jezik in slovstvo*, 50/2. 35–48.

ŽAGAR, Mojca, 2007: Determinologizacija v splošnih in terminoloških slovarjih. V: OREL, Irena (ur.). *Razvoj slovenskega strokovnega jezika*, Obdobja 24. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, 2007, str. 599–609.

ŽAGAR KARER, Mojca, 2011. *Terminologija med slovarjem in besedilom: analiza elektrotehniške terminologije*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.

ŽELE, Andreja, 2004: Stopnje terminologizacije v leksiki (na primerih glagolov). Humar, M. (ur.): *Terminologija v času globalizacije*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU. 77–91.

ŽELE, Andreja, 2009a: Enojezični slovarji - sledenje pomenskosti besed oz. kaj in kako pravi raba. V: STABEJ, Marko (ur.). *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*, (Obdobja, Simpozij, = Symposium, 28). 1. natis. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 457–461.

ŽELE, Andreja, 2009b: Pomenotvorne zmožnosti z vidika /de/terminologizacije (v slovenščini). V: LEDINEK, Nina (ur.), ŽAGAR KARER, Mojca (ur.). HUMAR, Marjeta (ur.): *Terminologija in sodobna terminografija*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 125–139.

12.2 Viri

Delo: <http://www.delo.si/>.

Fran: Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU: <http://www.fran.si/>.

Korpus slovenskega jezika FidaPLUS (2007): <http://www.fidaplus.net>.

Korpus slovenskega jezika Gigafida: <http://www.gigafida.net/>.

Korpus slovenskega jezika Kres: <http://www.korpus-kres.net/>.

Leksikon turizma, 2012. Ur. Sonja Sibila Lebe. Maribor: Multidisciplinarni raziskovalni institut Maribor.

Multimedijski center RTV: <http://www.rtv slo.si/>.

Revija Horizont: <http://www.revijahorizont.com>.

Siol: <http://www.siol.net/>.

Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1991. Ur. Bajec, Anton idr. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Slovar slovenskega pravopisa, 2001. Ur. Jože TOPORIŠIČ. Ljubljana: SAZU in Znanstvenoraziskovalni center SAZU.

Slovar sodobnega slovenskega jezika. Ur.: Simon Krek, Iztok Kosem, Polona Gantar: <http://www.sssj.si/>.

Slovenski pravopis, 2001. Ur. J. TOPORIŠIČ. Ljubljana: SAZU in Znanstvenoraziskovalni center SAZU.

Turistični korpus TURK. Ur. Vesna Mikolič: <http://turk.upr.si/>.

Turistični slovar TURS. Ur. Vesna Mikolič: <http://www.termania.net/slovarji/78/turisticni-terminoloski-slovar>.

13. PRILOGA 1: OBRAVNAVANA TURISTIČNA LEKSIKA⁴⁵

V nadaljevanju sledi prikaz obravnave turistične leksike v slovarjih in korpusih. Turistično (de)terminologizirano leksiko delim v dve skupini – na več- ter enobesedne termine. Pri tem opažam (kot npr. A. Žele 2009a: 460), da z intenzivnim prevzemanjem tujega izrazja postaja oz. ostaja več- ali enobesednost leksema drugotna oz. ne več tako pomembna (npr. pri *ekoturizem* prevladuje pisava skupaj, čeprav se pojavljajo tudi ločeni zapisi *eko turizem*, prav tako npr. pri leksemu *offroad* povečini zasledimo zapis skupaj, v redkejših primerih z vezajem: *off-road*). S. Štumberger (2013: 162) ugotavlja, da je zapis narazen pogost zlasti pri “medponskoobrazilnih zloženkah z izrazno novejšimi besedami v skladenjski podstavi, pri čemer je v takih primerih pomembna poimenovalna možnost tudi stalna besedna zveza z levim ali desnim prilastkom, pomen zloženke pa je lahko zajet tudi v pomenju podstavnih besed”.

1. Večbesedni leksemi

- 1) *adrenalinski park*
- 2) *all inclusive*
- 3) *first minute*
- 4) *igralniški turizem*
- 5) *kongresni turizem*
- 6) *koralni greben*
- 7) *kulturna dediščina*
- 8) *last minute*
- 9) *množični turizem*
- 10) *naravna dediščina*
- 11) *podeželski turizem*
- 12) *podnebne spremembe*
- 13) *potni list*
- 14) *prekmurska gibanica*
- 15) *trajnostni razvoj*
- 16) *turistična destinacija*
- 17) *turistična kmetija*

⁴⁵ Definicije in razlage navajam takšne, kot sem jih našla v slovarju, vključno z vsemi pravopisnimi napakami.

- 18) *turistična taksa*
- 19) *zabavišni park*

2. Enobesedni leksemi

2.1 Prevzeti izrazi

- 1) *aborigin/aboridžin*
- 2) *aranžma*
- 3) *airbus*
- 4) *backpacker*
- 5) *bungalov*
- 6) *casino*
- 7) *cunami/tsunami*
- 8) *cvetenje*
- 9) *fado*
- 10) *favela*
- 11) *flamenko*
- 12) *glamping*
- 13) *hostel*
- 14) *siesta*
- 15) *jacuzzi/džakuzi*
- 16) *kamp*
- 17) *offroad/off-road*
- 18) *paella/paelja*
- 19) *rezident*
- 20) *skener*
- 21) *suita*
- 22) *viza*
- 23) *vizum*

2.2 Tvorjeni izrazi

- 1) *deskanje*
- 2) *ekoturizem (in eko turizem)*
- 3) *kavčanje/couchsurfing*⁴⁶
- 4) *križarjenje*
- 5) *nahrbtnikar*
- 6) *nizkocenovnik*
- 7) *nočitev*

⁴⁶ *Couchsurfing* je seveda izraz, prevzet iz angleščine.

Beseda/SBZ	aborigin in aboridžin
Vir	Foto: Na lovu za krokodili z aborigini, globoko v avstralski divjini (http://www.rtv slo.si/tureaventure/navade-po-svetu/foto-na-lovu-za-krokodili-z-aborigini-globoko-v-avstralski-divjini/353252 , 12. 5. 2015)
Primer	<i>Pravijo, da imajo aborigini sožitje z naravo zapisano v DNK-ju, njihovo izročilo je po mnenju etnologov in kulturnih antropologov najstarejše izmed tistih, kar jih na zemlji še živi.</i>
Pomen	Prvotni prebivalec Avstralije.
FidaPLUS	973 konkordanc (aborigin), 391 konkordanc (aboridžin)
Gigafida	1.320 konkordanc (aborigin), 404 konkordance (aboridžin)
Korpus KRES	115 konkordanc (aborigin), 39 konkordanc (aboridžin)
Korpus TURK	10 konkordanc (aborigin), 2 konkordanci (aboridžin)
SSKJ	/
SP	aborigin -a m, člov. (i) izobr. domorodec, prvotni prebivalec aboríinka -e ž, člov. (i) izobr. domorodka, prvotna prebivalka
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	aborigin -a in aborídžin -a m, člov. (i) prvotni avstralski prebivalec, domorodec: <i>Aborigini verjamejo v svetost gore, zato jo želijo obvarovati pred množico turistov Udeleženci shoda so se zavzeli za spravo med aboridžini in belimi prebivalci</i> E ← agl. aborigine ← lat. aborigines 'prvotni prebivalci (Lacija)' iz <i>ab origine</i> 'od začetka, izvora'
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	aborigin -a [aborídžin] m polit. geogr., demogeogr. gl. aborídžin aborídžin -a tudi aborigin -a [aborídžin] m 1. polit. geogr. , demogeogr. praprebivalec, domačin, pripadnik domače izvirne kulture v Avstraliji, Afriki in Ameriki 2. polit. geogr. , demogeogr. prvotni negroidni naseljenec Avstralije
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	adrenalinski park
Vir	Adrenalinski park Pac Sports (http://www.pac-sports.com/sl/sport/ponudba/poletni-program/adrenalinski-park , 20. 4. 2015)
Primer	<i>Adrenalinski park v Bohinju je poligon na višini od 8 do 14m, sestavljen iz različnih nalog, ki jih je možno premagovati individualno ali skupinsko.</i>
Pomen	Urejen prostor za adrenalinske športne dejavnosti.
FidaPLUS	1.445 konkordanc
Gigafida	720 konkordanc
Korpus KRES	42 konkordanc
Korpus TURK	71 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	Kot podiztočnica: adrenalinski -a -o prid. (î) ki se nanaša na stanje povečane vznemirjenosti, psihofizične aktivnosti, ki ga povzroča povečano izločanje hormona adrenalina: <i>adrenalinska vožnja; adrenalinsko sankališče; Smuk je adrenalinska disciplina, kjer se tekmovalci spustijo do limita, in zato terja tudi dobro mero zbranosti</i> E ↑adrenalín adrenalinski párk -ega -a m (î, â) urejen prostor za adrenalinske športne aktivnosti: <i>urediti adrenalinski park; adrenalinski park za deskarje; Adrenalinski parki so postali pomemben del sodobne turistične ponudbe</i>
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	Kot ponazarjalno gradivo pri iztočnici <i>adrenalinski</i>. adrenalinski pridevnik adrenalinski turizem, pustolovski turizem, športni turizem / medicina Ki zaradi vznemirjenja, napetosti in strahu v človeškem telesu povzroča sproščanje adrenalina, hormona nadledvične žleze, in posledično pospeši cirkulacijo krvi, poveča srčni utrip in mišice pripravi na hud napor. ○ <i>adrenalinski park</i> ○ <i>adrenalinski šport</i> ○ <i>Dejansko pa je iz dneva v dan težje razložiti in definirati, kaj predstavlja adrenalinski park, ker tako posamezniki kot skupine vsak dan znova odkrivajo nove možnosti za uporabo tega tako učinkovitega poligona /.../</i> GL. adrenalinsko srečanje

	Angleški prevod: adrenalin, adrenaline
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	airbus
Vir	Adria želi biti le za petino dražja od nizkocenovnikov (http://www.rtvlo.si/gospodarstvo/adria-zeli-biti-le-za-petino-drazja-od-nizkocenovnikov/341634 , 21. 4. 2015)
Primer	<i>Na podlagi ugotovitve, da so nizkocenovniki pri svojem delovanju pol cenejši predvsem zaradi večje gostote sedežev na letalih, je Adria pred kratkim v svoje airbuse že dodala devet sedežev, tako da jim ima zdaj 144.</i>
Pomen	Veliko potniško letalo.
FidaPLUS	1.936 konkordanc
Gigafida	3.903 konkordanc
Korpus KRES	221 konkordanc
Korpus TURK	11 konkordanc
SSKJ	<u>airbus</u> -a [êrbús] m (ê-û) <i>veliko potniško letalo zahodnoevropskih tovarn, združenih v Airbus Industry: leteti z airbusom</i>
SP	<u>airbus</u> -a [êrbús] m (êû) letalo
Presisov večjezični slovar	airbus (slovensko) samostalnik, m. sp. <i>Oblike:</i> airbusa, airbuse, airbusi, airbusih, airbusom, airbusoma, airbusov, airbusu <i>Pomen:</i> podjetje ⁴⁷ <i>Angleški prevod:</i> Airbus <i>Nemški prevod:</i> Airbus
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

⁴⁷ Tu gre za napačno navajanje pomena: Airbus je res podjetje, a raba z malo začetnico označuje produkt podjetja, tj. letalo.

Beseda/SBZ	all inclusive
Vir	All inclusive namestitve (http://www.uniline.hr/hrvaska/all-inclusive-namestitve.php , 14. 4. 2015).
Primer	All inclusive hoteli na Hrvaškem Vam zagotavljajo oddih in počitnice, v katerih je vse vključeno v ceno.
Pomen	Tak, ki vključuje v ceno še dodatne storitve, dodatno hrano.
FidaPLUS	619 konkordanc
Gigafida	887 konkordanc ⁴⁸
Korpus KRES	89 konkordanc ⁴⁹
Korpus TURK	66 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	all inclusive -- -- cit. [ól inklúziy] v prid. rabi (ô, û) ki vključuje v ceno še dodatne storitve, dodatno hrano, pijačo: all inclusive ponudba in ponudba all inclusive; Turčija in Tunizija sta privlačni zaradi ugodnih all inclusive programov, grški otoki pa zaradi zanimive zgodovine in utripa E ← agl. all-inclusive iz all 'vse' + (↑)inkluzívno
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	all inclusive → vse vključeno vse vključeno (an. <i>all inclusive</i>) Bivanje v klubskih ali hotelskih kompleksih (→ klubski dopust), kjer so ob vseh obrokih (→ polni penzion) v ceno vključene tudi vse pijače in pod določenimi pogoji celo tobačni izdelki. V klubskih kompleksih zajema brezplačna ponudba vrh tega tudi vse športne dejavnosti, kot so tenis, jadranje, lokostrelstvo itd. Gostje imajo v takšnih kompleksih ob visoki stopnji udobnosti tudi to prednost, da vnaprej poznajo celotne stroške svojega bivanja. Prednost za prenočitvene obrate je ob višjem prihodku tudi prihranek pri (transakcijah in) stroških, saj dodatnih storitev ni treba več posamezno obračunavati.

⁴⁸ Tu je potrebno opozoriti na pojav različnih zapisov: *all inclusiva* (656), *all inclusiv* (139), *all inclusive* (zgolj 60), *all inclusivedeti* (60), *all INCLUSIVE* (7). Odstopanja v zapisu gre najbrž pripisati nepoučenosti piscev.

⁴⁹ Ponovno opozarjamo na različen zapis za poimenovanje iste pojmovnosti »tak, ki vključuje v ceno še dodatne storitve, dodatno hrano«: *all inclusiva* (66), *all inclusiv* (16), *all inclusive* (6), *all inclusivedeti* (2), *all inclusive* (1).

Beseda/SBZ	aranžma
Vir	ZPS: Če ste aranžma sklenili pred nemiri, lahko pogodbo razdrete (https://www.rtvlo.si/slovenija/zps-ce-ste-aranzma-sklenili-pred-nemiri-lahko-pogodbo-razdrete/249927 , 7. 8. 2015)
Primer	<i>Na zvezi potrošnikov zato opominjajo, da lahko potrošnik v vsakem trenutku odstopi od pogodbe o turističnem aranžmaju.</i>
Pomen	Vnaprej dogovorjena kombinacija dveh ali več turističnih storitev.
FidaPLUS	5.213 konkordanc (aranžma), 306 (turistični aranžma)
Gigafida	10.909 konkordanc (aranžma), 761 konkordanc (turistični aranžma)
Korpus KRES	967 konkordanc (aranžma), 73 konkordanc (turistični aranžma)
Korpus TURK	2052 konkordanc (aranžma), 280 konkordanc (turistični aranžma)
SSKJ	aranžma -ja m (â) 1. dogovor, sporazum, zlasti v gospodarskem poslovanju ali turizmu: podpisati, skleniti aranžma; kreditni aranžma; aranžma potovalnih agencij; aranžma s Francijo o kreditu 150 milijonov dolarjev 2. estetska, skladna ureditev, okrasitev: arhitekt je z okusnim aranžmajem pričaral toplo razpoloženje; izložbeni aranžma 3. muz. priredba skladbe za drugačno instrumentalno ali vokalno zasedbo: napisati aranžma za skladbo; pesem v aranžmaju našega znanega skladatelja ♦ gled. razporeditev igralcev v prostoru in določitev gibanja
SP	aranžma -ja m z -em (â) skleniti ~ dogovor, sporazum ; izložbeni ~ estetska ureditev ; ~ za skladbo priredba
Presisov večjezični slovar	aranžma (slovensko) samostalnik, m. sp. <i>Oblike:</i> aranžmaja, aranžmaje, aranžmajem, aranžmajema, aranžmajev, aranžmaji, aranžmajih, aranžmaju <i>Slovenska sopomenka:</i> priredba <i>Angleški prevod:</i> arrangement <i>Nemški prevod:</i> Einrichtung
Slovar novejšega besedja SJ	/
Turistični terminološki slovar	aranžma samostalnik turistično posredništvo (1), cvetličarstvo (2), oblikovanje (2), umetnost (3), glasba (3) 1. Vnaprej pripravljen turistični proizvod, ki ga organizator

	potovanja sestavi iz vsaj dveh delnih turističnih proizvodov za neznanega kupca. Najbolj pogosti turistični aranžmaji so počitnice, potovanja in izleti. 2. Na estetski način urejeno cvetje za dekoracijo. 3. Priredba nekega umetniškega dela (skladbe, dramskega dela ipd.) za določeno zasedbo oziroma izvedbo. ○ <i>letalski aranžma (1)</i> ○ <i>potovalni aranžma (1)</i> ○ <i>Če stranka ne more plačati akontacije ob prijavi, se vseeno lahko sprejme rezervacija aranžmaja, vendar mora stranka plačati akontacijo v roku 24 ur. (1)</i> ○ <i>Prinesemo naš pisni idejni načrt ter se dogovorimo o cvetličnih aranžmajih ter ostalem okrasju, kot so povezovalni trakovi in majhni aranžmaji za gumbnice. (2)</i> ○ <i>Besedila pesmi je do sedaj pisala Anja, vendar smo v zadnjem času tudi ostali člani prijeli za svinčnike, aranžmaje delamo skupaj kot dobro utečena ekipa. (3)</i> = (1) paketni aranžma, (1) pavšalni proizvod, (1) turistični aranžma, (1) turistični paket, (3) priredba GL. paket Angleški prevod: tour package (1), flower arrangement (2), arrangement (3)
Leksikon turizma	turistični aranžma Storitev, ki traja nepretrgoma več kot 24 ur, ali vključuje nastanitev preko noči in ga ponujajo po skupni ceni. V Zakonu o spodbujanju razvoja turizma (http://www.uradni-list.si/1/content?id=46633) je opredeljen turistični aranžma oziroma pavšalno potovanje kot vnaprej dogovorjena kombinacija dveh ali več storitev prevoza, nastanitve in morebitnih drugih turističnih storitev, ki predstavljajo pomemben del turističnega aranžmaja (ponudba jedi, obisk prireditev, ogled naravnih in kulturnih znamenitosti in podobno). Aranžma je potovanje, ki traja manj kot 24 ur in vsebuje storitev prenočevanja. Glej tudi → izlet.

Beseda/SBZ	backpacker
Vir	Slovenija in turizem: "Naučiti se bomo morali gostu z nasmehom reči dober dan" (http://www.rtv slo.si/tureaventure/novice/slovenija-in-turizem-nauciti-se-bomo-morali-gostu-z-nasmehom- reci-dober-dan/347843 , 16. 5. 2015)
Primer	<i>Priča smo transformaciji iz t. i. backpackerjev v flashpackerje, za katere je značilno potovanje z enakimi motivi kot pri backpackerjih, le z več denarja in in v iskanju več udobja pri nastanitvi in prevoznih sredstvih.</i>
Pomen	Turist, ki potuje po svetu s skromnim proračunom in nahrbtnikom, prenočuje v hostlih ter uporablja javni prevoz.
FidaPLUS	75 konkordanc
Gigafida	83 konkordanc
Korpus KRES	12 konkordanc
Korpus TURK	13 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	bungalov
Vir	Bungalovi Macesen (http://www.roglja.eu/si/namestitev/bungalovi-macesen , 21. 4. 2015)
Primer	<i>Bungalovi so opremljeni s TV, kopalnico (wc, tuš), kuhinjsko nišo, raztegljivim kavčem in dvema spalnicama s po dvema ležiščema.</i>
Pomen	Nizka hiša, namenjena dopustovanju turistov.
FidaPLUS	1.402 konkordanci
Gigafida	2.107 konkordanc
Korpus KRES	248 konkordanc
Korpus TURK	318 konkordanc
SSKJ	búngalov -a m (û) <i>nizka hiša v tropskih krajih, navadno z verando</i> : stanujejo v bungalovu; bungalov s široko verando <i>// poletna hišica za turiste</i> : ob morju gradijo hotele, bungalove in motele; neskl. pril.: bungalov naselje
SP	búngalov -a m (û) nizka hiša v tropskih krajih; počitniška hišica
Presisov večjezični slovar	bungalov (slovensko) samostalnik, m. sp. <i>Oblike</i> : bungalova, bungalove, bungalovi, bungalovih, bungalovom, bungalovoma, bungalovov, bungalovu <i>Pomen</i> : stavba <i>Angleški prevod</i> : bungalow <i>Nemški prevod</i> : Bungalow
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	casino ⁵⁰
Vir	Casino Rio Central (http://www.casino-rio.si/si/kje-smo/casino-rio-central/ , 14. 4. 2015)
Primer	<i>Casino Rio Central – igralni salon se nahaja v centru mesta in se razprostira na 560 m2, ki so namenjeni zabavi na dveh elektronskih ruletah in 139 atraktivnih igralnih avtomatih.</i>
Pomen	Prostor, namenjen igranju iger na srečo.
FidaPLUS	5.994 konkordanc
Gigafida	12.166 konkordanc
Korpus KRES	400 konkordanc
Korpus TURK	183 konkordanc
SSKJ	/
SP	casinò -ja [kazinó] m s -em (ô) igralnica
Presisov večjezični slovar	casino (angleško) samostalnik Oblike: casinos Angleška sopomenka: gambling house Slovenski prevod: igralnica, kazino, casino Nemški prevod: Spielhaus, Spielhalle, Spielbank, Kasino
Slovar novejšega besedja SJ	/
Turistični terminološki slovar	casino samostalnik igralniški turizem, zabaviščni turizem / igralništvo 1. Kraj, prostor za igre na srečo. 2. Podjetje, ustanova, ki se ukvarja z organizacijo iger na srečo. ○ casino igre (1) ○ casino storitve (2) ○ HIT je v naložbi prispeval casino in igralniško znanje. (1) ○ Besedo »casino« oziroma »igralnica« lahko koncesionar z malo koncesijo uporabi samo v povezavi z besedama »igralni salon« (96. člen). (2) = igralnica, kazino GL. igralni salon, igralniški Angleški prevod: casino
Leksikon turizma	Igralnica → casinó Kazino → casinó casinó (an. casino; ne. Casino) Igralnica za posebne igre na srečo a) Prostor, ki ga stranke obiščejo, da bi v okviru različnih iger (npr. baccarat, blackjack, ruleta) stavile na dobiček. Igre na srečo in stave niso nova iznajdba, temveč že dolgo spremljajo človeško zgodovino; primere tovrstnih iger najdemo že v antiki ali pri starih Rimljanih (Vogel

⁵⁰ Za razliko od *casinoja* slovensko ustreznico *igralnica* najdemo že v SSKJ, pa tudi v SP; *igralniški*, *igralništvo* ter *igralničar* v SP ter SNB, v SP celo žensko obliko *igralničarka* ter svojilni zaimek *igralničarjev*.

	2001, 121). »Igra z denarjem« vsebuje elemente potrošništva in investicije. Odvisno od zornega kota predstavljata zabava in potencialna možnost dobitka pomemben gospodarski dejavnik, privlačen vir davkov ali bolezensko odvisnost, proti kateri se je potrebno boriti (Vogel 2001, 146). /.../ b) Izraz casino (casa [ital.] = hiša) uporabljajo tudi za klubska hiša oziroma jedilnico za vojaške vodilne kadre (oficirski casino) ali za vodilne kadre v gospodarstvu.
--	---

Beseda/SBZ	cunami/tsunami
Vir	Cunami, ki je terjal 250.000 življenj (http://www.24ur.com/novice/svet/cunami-ki-je-terjal-250-000-zivljenj.html , 11. 5. 2015)
Primer	<i>Če bi pred petimi leti že obstajal sistem za zgodnje obveščanje o nevarnosti cunamijev, bi bile posledice verjetno precej manj dramatične.</i>
Pomen	Popotresni morski val; velika količina česa.
FidaPLUS	1.227 konkordanc (cunami), 247 konkordanc (tsunami)
Gigafida	6.495 konkordanc (cunami), 616 konkordanc (tsunami)
Korpus KRES	482 konkordanc (cunami), 57 konkordanc (tsunami)
Korpus TURK	65 konkordanc (cunami), 0 konkordanc (tsunami)
SSKJ	/
SP	cunámi -ja m s -em (â) popotresni morski val
Presisov večjezični slovar	cunami (slovensko) samostalnik, m. sp. <i>Oblike:</i> cunamija, cunamije, cunamijem, cunamijema, cunamijev, cunamiji, cunamijih, cunamiju <i>Angleški prevod:</i> tsunami <i>Nemški prevod:</i> Tsunami, Flutwelle
Slovar novejšega besedja SJ	cunámi -ja in tsunami SSKJ -ja cit. [cunámi] m (â) ekspr. velika množina česa, zlasti slabega, razdiralnega, ki se pojavi naenkrat: <i>kadrovski cunami; Žal se nam dogaja cunami odpuščanja delavcev, zlasti delavk</i> E ← agl. tsunami ← jap. tsunami iz tsu 'zaliv, пристanišče' + nami 'val'
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	cunámi -ja tudi tsunami -ja [cunámi] m hidgeogr. navadno rušilni morski val, ki nastane zaradi močnega podmorskega potresa z magnitudo več kot 7
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	cunami → potresni val potresni val (an. tidal wave, tsunami, ne. Flutwelle) Ekstremni val, ki ga lahko sproži plaz, izbruh vulkana, potres na površju ali na morskem dnu in ki lahko doseže več metrov v višino ter z rušilno močjo poruši cele obalne pasove. Večina ljudi v Evropi se je tega pojava zavedla šele po potresnem valu v Indijskem oceanu za Božič leta 2004, v katerem je umrlo tudi več evropskih turistov. Na odprtem morju takšnega vala skorajda ni moč čutiti: razvije se šele blizu obale, ko narašča v plitvih vodah. Zaradi tega ga ne gre zamenjati s → pošastnim valom.

Beseda/SBZ	cvetenje
Vir	Neškodljiva rdeča plima ob slovenski obali (https://www.rtvsllo.si/lokalne-novice/neskodljiva-rdeca-plima-ob-slovenski-obali/364360 , 12. 8. 2015)
Primer	<i>Prvo masovno cvetenje v severnem Jadranu je bilo leta 1977, nato so sledila bolj ali manj obsežna cvetenja.</i>
Pomen	Cvetenje morja povzroča nagla rast populacije alg.
FidaPLUS	2.074 konkordanc (cvetenje), 30 konkordanc (cvetenje morja)
Gigafida	8.378 konkordanc (cvetenje), 96 konkordanc (cvetenje morja)
Korpus KRES	1.736 konkordanc (cvetenje), 6 konkordanc (cvetenje morja)
Korpus TURK	60 konkordanc (cvetenje), 9 konkordanc (cvetenje morja)
SSKJ	cvetênje -a [tudi vət] s (ê) <i>glagolnik od cvesti ali cveteti</i> : škropiti drevje pred cvetenjem; cvetenje rastlin; čas cvetenja / uživati cvetenje pomladi
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	cvetênje SSKJ -a s (ê) zlasti v zvezi z morje, jezero pojav množične namnožitve planktonskih alg v morski ali sladki vodi, ki se kaže kot rdeče, zeleno, rjavo obarvanje vode: <i>cvetenje morja; Fosfati onesnažujejo vodotoke in povzročajo škodljivo cvetenje alg v jezerih</i> E ↑cvetėti
Turistični terminološki slovar	cvetenje samostalnik naravni turizem (1), vinski turizem (1), morski turizem (2) / botanika, ekologija 1. Proces, pri katerem rastlina razvije cvet. 2. V pomenski zvezi "cvetenje voda": cvetenje vode povzroča hitra rast populacije alg, ki se lahko pojavi tako v slanih kot tudi v sladkih vodah; do hitre rasti mikroskopskih fotosinteznih organizmov (alg) pride zaradi kopičenja soli na vodni površini (slani ali sladki) ter sončne svetlobe, ki omogoča proces fotosinteze. ○ čas cvetenja (1, 2) ○ <i>Meni se v imenu te rastline zdi nezdržljiva krutost gladiatorskih izidov in izpiljene nežnosti, ki jo kaže ta plemenita rastlina v času cvetenja. (1)</i> ○ <i>Razvoj grozdja se začne z oploditvijo med cvetenjem. (1)</i> ○ <i>Zadnji dokaz so odškodnine za lansko cvetenje morja. (2)</i> Angleški prevod: blooming (1), algal bloom (2)
Geografski terminološki leksikon	cvetênje vodá -a -- s var. okolja kratkotrajno čezmerno razmnoževanje vodnih organizmov, zlasti alg, fitoplanktona, značilno za vode, v katerih se navadno zaradi antropogene pregnojenosti začasno sicer zelo izboljšajo življenjske razmere, vendar poznejše množično odmiranje povzroči pomanjkanje kisika, kar ogroža

	višje živali, zlasti ribe PRIM.: evtrofikacija, evtrofizacija
Botanični terminološki leksikon	cvetênje vodá -a -- s algol. , ekol. hiperprodukcija nekaterih vrst ali skupin alg /Algae/, zlasti planktonskih kremenastih alg (Bacillariophyceae), cianobakterij (Cyanobacteriota), ob ugodnih ekoloških razmerah, ki jo omogoča velika količina hranilnih snovi v vodnem telesu, npr. v jezeru, morju S: cvetênje álg GL.: cianobaktêrijsko cvetênje ang.: algal bloom n, water bloom n nem.: Algenblüte f
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	deskanje
Vir	Jasna z jadrnice, ki je zasidrana v tropski Francoski Polineziji (http://www.rtvsl.si/tureavanture/glej-ga-sloven-c/jasna-z-jadrnice-ki-je-zasidrana-v-tropski-francoski-polineziji/358709 , 11. 5. 2015)
Primer	<i>Ko je še živela v Sesljanu pri Trstu, je vodila tečaje jadranja za otroke, poleg jadranja pa se rada ukvarja tudi s tekom, plezanjem, deskanjem na snegu, potapljanjem in pohodništvom.</i>
Pomen	Vodni šport, pri katerem se stoji na jadralni deski in vozi po vodi; zimski šport, pri katerem se stoji na snežni deski; brskanje po spletu.
FidaPLUS	3.945 konkordanc
Gigafida	7.548 konkordanc
Korpus KRES	447 konkordanc
Korpus TURK	253 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	děskanje -a s (ě) 1. šport, pri katerem se stoji na jadralni deski in vozi po vodi s pomočjo vetra; jadranje na deski, surfanje (1), windsurfing: <i>Jezero je dolgo 40 kilometrov, okoli njega pa rastejo turistični bungalovi, ob katerih ponujajo ribarjenje, deskanje in vožnjo s čolni</i> // šport, pri katerem se vozi po valovih z desko brez jadra; surfanje (1//): <i>deskanje na valovih; Pogrešam deskanje, saj je čudovit občutek drseti po valovih s kakšnimi 80 kilometri na uro</i> 2. šport, pri katerem se vozi po snegu stoje na snežni deski; bordanje, snowboard (2), snowboarding: <i>deskanje na snegu; Deskanje postaja vedno bolj priljubljen zimski šport, poln adrenalina, energije in akcije</i> 3. pregledovanje strani na svetovnem spletu; brskanje, surfanje (2): <i>spletno deskanje; Visoka tehnologija deskanja, videoiger in mobiltelefonije večine državljanov na razvitem severu ne osvobaja, temveč jim samo malce hitreje prazni žepe, državi pa omogoča še temeljitejši nadzor nad njimi</i> E (↑)děskati
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	ekoturizem in eko turizem
Vir	Ekoturizem – turizem za prihodnje rodove (http://www.rusevec.com/eko-turizem.html , 14. 4. 2015)
Primer	<i>Ekološki turizem ali ekoturizem je koncept turizma, ki je prijazen do okolja in v povezavi z manjšim obsegom.</i>
Pomen	Oblika turizma, ki odgovorno varuje naravo ter spodbuja blaginjo lokalnega prebivalstva.
FidaPLUS	252 konkordanc (ekoturizem) in 31 konkordanc (eko turizem)
Gigafida	494 konkordanc (ekoturizem) in 44 konkordanc (eko turizem)
Korpus KRES	29 konkordanc (ekoturizem) in 4 konkordanc (eko turizem)
Korpus TURK	134 konkordanc (ekoturizem) in 10 konkordanc (eko turizem)
SSKJ	/
SP	<u>ékoturízem</u> -zma m, poj. (êí)
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	<u>ékoturízem</u> -zma in éko turízem -- -zma m (ê-ī) turizem, za katerega je značilno prizadevanje za varovanje, ohranjanje narave, življenjskega okolja: razvoj ekoturizma; Zagovorniki trajnostnega turizma trdijo, da ekoturizem pripomore k ohranjanju ekosistemov in zaščiti lokalnih skupnosti E ↑éko... + (↑)turízem
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	ékoturízem -zma m geogr. turizma → sònarávni turízem
Turistični terminološki slovar	ekoturizem ⁵¹ samostalnik Vrsta turizma, ki sloni na konceptu omejenega (ne množičnega) potovanja v naravna, občutljiva, pristna, umaknjena in varovana območja; na ta način odgovorno varuje naravo in spodbuja blaginjo lokalnega prebivalstva ter neguje spoštovanje do različnih kultur in človeških pravic. ○ razvoj ekoturizma ○ Mednarodno leto ekoturizma ○ Danes je po svetu ekoturizem nova usmeritev, zdravilo za ogroženo okolje, pomoč revnim in odrešitev slabe vesti bogatih. = ekološki turizem GL. ekoturist, ekoturistični, trajnostni turizem Angleški prevod: ecotourism, ecological tourism
Leksikon turizma	ekoturizem (an. ecotourism; ne. Ökotourismus) 1 Kaj je »ekoturizem«? Poenostavljeno pomeni ekoturizem zvrst turizma, ki daje ljudem možnost spoznavanja naravnega okolja na način, ki je v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Pojem morski ekoturizem (an. marine ecotourism) zajema najpomembnejši del ekoloških turističnih aktivnosti, ki se odvijajo na obali in/ali na morju. /.../

⁵¹ V Turističnem terminološkem slovarju najdemo tudi druge izpeljanke iz besede *ekoturizem*: *ekoturist*, *ekoturistka*, *ekoturistični*.

Beseda/SBZ	fado
Vir	Ko vsaka pesem postane fado – Ana Moura (http://www.rtvsl.si/kultura/glasba/ko-vsaka-pesem-postane-fado-ana-moura/359991 , 21. 4. 2015)
Primer	<i>Leta 2007 je na odru nastopila s kultno skupino The Rolling Stones, v Parizu dve leti pozneje pa ji je na lastno pobudo družbo na odru delal Prince, velik navdušenec nad fadom.</i>
Pomen	Tradicionalna portugalska pesem melanholičnega značaja.
FidaPLUS	231 konkordanc
Gigafida	685 konkordanc
Korpus KRES	48 konkordanc
Korpus TURK	8 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	fádo -a m (â) portugalska ljudska pesem otožnega značaja, ki se poje navadno ob kitarški spremljavi: <i>pevka fada; Med mladimi narašča zanimanje za fado, saj ga radi pojejo</i> E ← port. <i>fado</i> < lat. <i>fātum</i> 'usoda'
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	favela
Vir	Policisti v Rio de Janeiru zahtevajo večjo varnost in pravno zaščito (http://www.rtvlo.si/svet/policisti-v-rio-de-janeiru-zahtevajo-vecjo-varnost-in-pravno-zascito/353634 , 21. 4. 2015)
Primer	<i>Protestniki so oblasti pozvali, naj sprejmejo dodatne varnostne ukrepe za policiste v največjih favelah med olimpijskimi igrami, ki jih bo Rio gostil leta 2016.</i>
Pomen	Revno barakarsko naselje, značilno zlasti za brazilska predmestja.
FidaPLUS	230 konkordanc
Gigafida	803 konkordanc
Korpus KRES	40 konkordance
Korpus TURK	3 konkordance
SSKJ	/
SP	<u>favéla</u> -e ž (ê) brazilska revna četrt
Presisov večjezični slovar	favela (<i>angleško</i>) samostalnik Oblike: favelas Slovenski prevod: favela Nemški prevod: Favela
Slovar novejšega besedja SJ	<u>favéla</u> -e ž (ê) revno barakarsko naselje, značilno zlasti za predmestja v Latinski Ameriki: <i>Nekatere šole sambe, ki je vselej v ospredju karnevala, delujejo tudi v favelah</i> E ← port. <i>favela</i> po hribu Favela blizu Ria de Janeira
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	<u>favéla</u> -e ž geogr. nas. barakarsko naselje v obmestjih velikih mest v Braziliji
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	first minute
Vir	First minute 2015 – splošne informacije (http://www.palma.si/first-minute-2015 , 11. 4. 2015).
Primer	<i>Izkoristite velike ugodnosti ponudbe Palmine first minute ponudbe, ki prinaša prihranke kar do 25 % v primerjavi z redno kataloško ceno za rezervacije do konca februarja.</i>
Pomen	Ponudba potovalne agencije za potovanje po znižani ceni pred začetkom sezone in s tem množičnih prijav.
FidaPLUS	108 konkordanc
Gigafida	181 konkordanc
Korpus KRES	15 konkordanc
Korpus TURK	27 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	flamenko
Vir	Ljubljana se ziba z mojstrico flamenka Estrello Morente (http://www.rtvlo.si/kultura/glasba/ljubljana-se-ziba-z-mojstrico-flamenka-estrello-morente/269965 , 21. 4. 2015)
Primer	<i>Ljubitelji flamenka je osvojila že s prvo ploščo, saj je v svojih zgodnji dvajsetih letih odlično spajala prvine tradicionalnega flamenka s sodobnimi pristopi.</i>
Pomen	Andaluzijska ljudska glasba in ples, pospremljena s kitaro, petjem in ploskanjem.
FidaPLUS	875 konkordanc (flamenko), 282 konkordanc (flamenco)
Gigafida	2.227 konkordanc (flamenko), 441 konkordanc (flamenco)
Korpus KRES	206 konkordanc (flamenko), 49 konkordanc (flamenco)
Korpus TURK	19 konkordanc (flamenko), 8 konkordanc (flamenco)
SSKJ	/
SP	flaménko -a m (ê) ples
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	flaménko -a in flamenco -a cit. [flaménko] m (ê) andaluzijska ljudska glasba in ples, ki ju spremlja kitara, petje in ploskanje: <i>Flamenko je neločljivo povezan s ploskanjem, petjem in kitarsko spremljavo</i> E ← špan. <i>flamenco</i> , prvotno 'romski, ciganski' < 'flamski'
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/
Beseda/SBZ	glamping
Vir	Glamping, kampiranje za sodobne nomade (http://www.rtvlo.si/tureavanture/novice/glamping-kampiranje-za-sodobne-nomade/346200 , 12. 5. 2015)
Primer	<i>Glamping oziroma glamurozno kampiranje je nova oblika zelenih potovanj in dodana vrednost destinacij, predvsem v turizmu na podeželju.</i>
Pomen	Glamurozno kampiranje.
FidaPLUS	0 konkordanc
Gigafida	21 konkordanc
Korpus KRES	1 konkordanca
Korpus TURK	0 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki	/

slovar	
Sprotni slovar slovenskega jezika (SSSJ)	glámping Izgovor glámpink, glêmpink Besedna vrsta <i>samostalni</i> <i>moškega</i> <i>spola</i> Tonemski naglas â; ê 1. taborjenje v razkošno urejenem, opremljenem, vnaprej pripravljenem šotoru, premični hišici ponudba glampinga Glamping je namenjen gostom, ki radi kampirajo, a ne marajo mokrih spalnih vreč in postavljanja šotorov 1.a prostor za tako taborjenje prvi glamping v Sloveniji 1.b kot pridevnik ki je namenjen za tako taborjenje glamping šotor glamping hišica
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	hostel
Vir	Malavi – toplo srce Afrike (http://www.revijahorizont.com/?page=clanek&id_stran=6&id_clanek=151 , 11. 4. 2015).
Primer	<i>Spali sva v hostlu ob jezeru Malavi, katerega lastniki so Nizozemci.</i>
Pomen	Opoldanski počitek.
FidaPLUS	440 konkordanc (hostel), 857 konkordanc (mladinski hotel)
Gigafida	2.596 konkordanc (hostel), 1.780 konkordanc (mladinski hotel)
Korpus KRES	201 konkordanca (hostel), 89 konkordanc (mladinski hotel)
Korpus TURK	298 konkordanc (hostel), 715 konkordanc (mladinski hotel)
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	hostel (<i>angleško</i>) samostalnik <i>Oblike:</i> hostels <i>Slovenski prevod:</i> mladinski hotel, hostel <i>Kvalifikator:</i> britansko <i>Slovenski prevod:</i> samski dom <i>Nemški prevod:</i> Wohnheim
Slovar novejšega besedja SJ	hôteľ -tla m (ó) pog. poceni turistična nastanitvena ustanova, zlasti za mlade; mladinski hotel: <i>prenočevati v hostlu; mladinski hostel; Prenočišče sem dobil v pred kratkim odprtem hostlu, ki je od plaže oddaljen le kakih dvesto metrov</i> E ← agl. <i>hostel</i> ← stfrc. <i>hostel</i> < lat. <i>hospitāle</i> 'soba za goste' iz <i>hospes</i> 'gost'
Turistični terminološki slovar	hostel samostalnik = mladinski hotel
Leksikon turizma	mladinski hotel , tudi mladinsko prenočišče (<i>an. Hostel</i>) <i>hostel</i> (angl.) = prenočišče, študentski dom; <i>hospitium</i> (lat.) = postrežba, gostoljubnost, prenočišče. Tip prenočišča, ki ga označuje skromen obseg storitev in preprosta oprema. Mladinska prenočišča lahko uvrščamo k → parahotelirstvu. Večposteljne sobe oz. skupinske spalnice (pogosto dvonadstropni pogradi), skupne sanitarije na hodniku, skupna kuhinja za samostojno pripravo jedi, pralnice za nego lastnega perila in skupni bivalni prostori so tipične značilnosti prve generacije mladinskih prenočišč.

Beseda/SBZ	siesta
Vir	Na kavo ali mate v Buenos Aires (http://www.revijahorizont.com/?page=clanek&id_stran=6&id_clanek=152 , 11. 4. 2015).
Primer	<i>Lepota, kava, starinarne, povezanost, druženje, strast, temperament, vročernost, brezčasnost in siesta, vse to in še več je Buenos Aires, tako poln nasprotij, pa vendar tako enostaven.</i>
Pomen	Opoldanski počitek.
FidaPLUS	333 konkordanc
Gigafida	654 konkordanc
Korpus KRES	74 konkordanc
Korpus TURK	3 konkordance
SSKJ	siesta -e ž (ê) v španskem in italijanskem okolju <i>opoldanski počitek</i> : po siesti je prišel k njim; ura za siesto
SP	siesta -e [sje] ž (ê) opoldanski počitek
Presisov večjezični slovar	siesta (<i>angleško</i>) samostalnik <i>Oblike</i> : siestas <i>slovenski prevod</i> : opoldanski počitek, siesta <i>nemški prevod</i> : Mittagsruhe, Siesta
Slovar novejšega besedja SJ	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	igralniški turizem
Vir	Začetek izvedbe študijskega modula Igralništvo in igralniški turizem (http://www.fkp.si/?mod=aktualno&action=viewOne&ID=220 , 14. 4. 2015)
Primer	<i>Z naslednjim študijskim letom pričenjamo na FKPV z izvedbo študijskega modula Igralništvo in igralniški turizem.</i>
Pomen	Vrsta turizma, ki se ukvarja predvsem z igranjem iger na srečo v igralnih salonih.
FidaPLUS	39 konkordanc
Gigafida	102 konkordanc
Korpus KRES	3 konkordance
Korpus TURK	47 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	igrálniški turízem -ega -zma m geogr. turizma turizem, ki temelji na igralništvu, čemur je prilagojena tudi druga turistična ponudba
Turistični terminološki slovar	igralniški turizem samostalniška besedna zveza Vrsta turizma, ki zajema dejavnosti turistov, katerih glavni namen je igranje na srečo v igralnih salonih, igralnicah in podobnih obratih, deloma tudi z njimi povezane spremljevalne dejavnosti. Povezuje se z zabaviščnim turizmom. ○ center igralniškega turizma ○ trženje igralniškega turizma ○ To območje je hkrati možno področje razvoja igralniškega turizma. GL. zabavišni turizem Angleški prevod: gambling tourism
Leksikon turizma	⁵²

⁵² Termina *igralniški turizem* v *Leksikonu turizma* ne najdemo kot iztočnice, se pa v tej vlogi pojavljajo: *igralnica*, *igralniški hotel*, *igralništvo*.

Beseda/SBZ	jacuzzi/džakuzi
Vir	Foto: Hotel Bevanda, luksuzni ponos Opatije, ki privablja petične goste (http://www.rtvlo.si/tureavanture/fascinantni-hoteli/foto-hotel-bevanda-luksuzni-ponos-opatije-ki-privablja-peticne-goste/363247 , 12. 5. 2015)
Primer	<i>Sob je samo deset, kar nedvomno pripomore k občutku elitnosti, izkoriščen je vsak centimeter prostora, vse pa je podrejeno funkciji udobnosti – vključno z orjaškimi posteljami (iz štirih sob lahko naravnost iz postelje gledate na morje), orjaškimi kopalnicami z džakuzijem, ki ga od terase loči zgolj steklo, dizajnerskim pohištvom hrvaških oblikovalcev, toplimi lesenimi lestenci podjetja LZF iz Valencie ter kavnim avtomatom Illy in darilnim kozarčkom domače marmelade v sobi.</i>
Pomen	Masažna kad.
FidaPLUS	12 konkordanc (jacuzzi), 99 konkordanc (džakuzi)
Gigafida	323 konkordanc (jacuzzi), 60 konkordanc (džakuzi)
Korpus KRES	33 konkordanc (jacuzzi), 18 konkordanc (džakuzi)
Korpus TURK	3 konkordance (jacuzzi), 19 konkordanc (džakuzi)
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	masažna kad (slovensko) samostalnik, ž. sp. Oblike: masažno kad, masažnih kadeh, masažnim kadem, masažnima kadema, masažni kadi, masažnih kadi, masažne kadi, masažno kadjo, masažnimi kadmi <i>Angleški prevod:</i> whirlpool bath, Jacuzzi <i>Nemški prevod:</i> Jacuzzi
Slovar novejšega besedja SJ	jacuzzi -ja cit. [džakúzi] in džakúzi -ja m (û) manjši bazen z masažnimi šobami, navadno s toplejšo vodo: <i>Dodobra se je mogoče sprostiti predvsem v jacuzziu, ki je v kopalnici v pritličju V dodatno ponudbo so vključili sprostitevni center s savno, džakuzijem in po naročilu tudi masažo</i> E ← agl. jacuzzi po imenu izdelka Jacuzzi ® (od 1968) po ameriških bratih Jacuzzi italijanskega porekla, ki so od 1948 izdelovali črpalke za take bazene
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	kamp
Vir	Kamp POLOVNIK (http://www.kamp-polovnik.com/ponudba/ , 21. 4. 2015)
Primer	Kamp Polovnik leži v lepem parku ob najstarejši cerkvici v dolini Soče in je le pet minut hoda oddaljen od središča Bovca, enega najlepših turističnih krajev na sončni strani Alp.
Pomen	Prostor, namenjen taborjenju.
FidaPLUS	6.747 konkordanc
Gigafida	11.021 konkordanc
Korpus KRES	617 konkordance
Korpus TURK	4.666 konkordanc
SSKJ	kámp tudi camp -a [druga oblika kámp in kêmp] m (â; ê) <i>urejen in opremljen prostor za športno taborjenje</i> : biti, preživeti počitnice v kampu / avtomobilski kamp <i>avtokamp</i> ; neskl. pril.: kamp oprema
SP	kámp -a m (â) (<i>počitniški, turistični</i>) <i>tabor</i> kámp.. tudi kámp prvi del podr. zlož. (â) kámp prikólica tudi kámp prikólica
Presisov večjezični slovar	kamp (slovensko) samostalnik, m. sp. <i>Oblike</i> : kampa, kampe, kampi, kampih, kampom, kampoma, kampov, kampu <i>Slovenska sopomenka</i> : šotorišče <i>Angleški prevod</i> : campsite, camp-site, camp <i>Nemški prevod</i> : Campingplatz, Zeltplatz
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	kamp samostalnik Funkcionalno urejen, ograjen in varovan prostor, kjer lahko gostje sami postavijo avtodome, šotore, počitniške prikolice in osebne avtomobile ali se nastanijo v že postavljene šotore, počitniške prikolice in počitniške hišice; po slovenski področni zakonodaji se uvršča med nastanitvene obrate. ○ <i>slovenski kamp</i> ○ <i>ekološki kamp</i> ○ <i>Življenje v kampu je v osnovi mnogo manj obremenjeno z dnevnimi skrbmi in v bistvu svobodnejše in enostavnejše od tistega »zunaj«; če začnemo že pri enostavnosti v oblačenju, naslavljanju in navadah, lahkotnosti komuniciranja in medsebojnih odnosih.</i> GL. gostinski obrat, kampiranje, nastanitveni obrat, avtokamp, avtodom

	Angleški prevod: camp
Leksikon turizma	kamp (an. <i>camping site, campsite</i>; ne. <i>Campingplatz</i>) Z imenom kamp označujemo večinoma neuporabljeno zemljišče, na katerem je dovoljeno postaviti šotore ali stanovanjske prikolice in avtodome z namenom prenočitve oz. daljšega bivanja. K osnovni opreми spadajo sanitarne naprave, ki so lahko – odvisno od kraja do kraja – bolj ali manj luksuzne. Bolje opremljeni prostori imajo električne priključke na stojščih. Odvisno od kategorije lahko kampi vsebujejo tudi nakupovalne možnosti, kopališča, fitnes naprave, restavracije, igrišča za otroke, športne naprave, pošto ipd. Na nekaterih prostorih je dovoljena izključno uporaba šotorov. Slovenija je razvila klasifikacijo kampov na osnovi sistema zvezdic (→kategorizacija hotelov, →slovenska kategorizacija nastanitvenih zmogljivosti, → nemška kategorizacija hotelov, → Eurostars Union). /.../

Beseda/SBZ	kavčanje/couchsurfing
Vir	Couchsurfing – brezplačni kavči tudi v Sloveniji (http://www.delo.si/novice/slovenija/couchsurfing-minus-brezplacni-kavci-tudi-v-sloveniji.html , 20. 4. 2015)
Primer	<i>Ker je pač tako, da je kljub porastu socialnih omrežij in vedno večji globalni povezanosti prebivalcev našega planeta težko imeti prijatelja v vsakem kraju, je couchsurfing ali kavčanje, v kakršni obliki se je beseda udomačila v slovenskem jeziku, za nekatere popolna rešitev.</i>
Pomen	Mednarodna prostovoljska mreža, ki povezuje popotnike z lokalnimi skupnostmi in njihovimi člani ter jim tako omogoča brezplačno bivanje/nasvete.
FidaPLUS	0 konkordanc (couchsurfing), 1 konkordanca (kavčanje)
Gigafida	91 konkordanc (couchsurfing), 14 konkordanc (kavčanje)
Korpus KRES	12 konkordanc (couchsurfing), 0 konkordanc (kavčanje)
Korpus TURK	2 konkordanci, 3 konkordance (kavčanje)
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	couchsurfing an. couch = kavč; to surf = deskati, brskati po internetu, Etimološko gre za neologizem, ki naj bi odražal bistvo vsebine opisanega pojava: »tavati« od enega (internetnega) znanca do drugega in ob tem prenočevati na kavčih ali kakršnem koli dosegljivem prostoru, tudi na tleh, pri čemer traja postanek običajno nekaj dni. /.../

Beseda/SBZ	kongresni turizem
Vir	Kongresni turizem v Hit Holidays (http://hitholidays.si/sl/kongresni-turizem , 14. 4. 2015)
Primer	<i>V hotelih Hit Holidays ima kongresni turizem dolgo tradicijo.</i>
Pomen	Turizem, ki temelji na organizaciji strokovnih, znanstvenih posvetovanj, njihovih neposrednih udeležencih in spremljevalcih
FidaPLUS	369 konkordanc
Gigafida	784 konkordanc
Korpus KRES	11 konkordanc
Korpus TURK	183 konkordanc
SSKJ	Kot zgled pri iztočnici turizem.
SP	/
Presisov večjezični slovar	kongresni turizem (slovensko) samostalnik, m. sp. Oblike: kongresnega turizma, kongresnim turizmom, kongresnemu turizmu, kongresnem turizmu Angleški prevod: congress tourism
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	kongrésni turízem -ega -zma m geogr. turizma turizem, ki temelji na organizaciji strokovnih, znanstvenih posvetovanj, njihovih neposrednih udeležencih in spremljevalcih
Turistični terminološki slovar	
Leksikon turizma	kongresni turizem O kongresnem turizmu in kongresnih turistih govorimo, kadar oseba nastopi potovanje z namenom, da se udeleži kongresa, konference, seminarja, strokovnega sejma, strokovne razstave ali podobne strokovne prireditve. Kongresni turizem uvrščamo med najpomembnejši del poslovnega turizma. /.../

Beseda/SBZ	koralni greben
Vir	Prvi podvodni hotel v Afriki (http://www.rtv slo.si/tureavanture/fascinantni-hoteli/foto-prvi-podvodni-hotel-v-afriki/352620 , 21. 4. 2015)
Primer	<i>V prvem nadstropju je obedovalnica, v drugem terasa, ki je podnevi idealna za sončenje, ob večerih pa za opazovanje zvezd, medtem ko je spodnje nadstropje z zastekljeno spalnico 4 metre pod vodno gladino, tako da se iz nje razteza 360-stopinjski pogled na morsko življenje in koralni greben, tropske ribe Indijskega oceana pa rade priplavajo ob okno.</i>
Pomen	Daljši niz koralnih tvorb pred obalo celine.
FidaPLUS	1.230 konkordanc
Gigafida	2.361 konkordanc
Korpus KRES	311 konkordanc
Korpus TURK	41 konkordanc
SSKJ	Zgled pod iztočnico koralen in greben: <u>korálen</u> ¹ -lna -o prid. (â) nanašajoč se na korale: koralni apnenec; koralni greben, <i>nadvodni ali podvodni greben, ki so ga zgradile korale</i> ; koralni otok; koralne čeri / knjiž. koralna usta živo rdeča
SP	/
Presisov večjezični slovar	koralni greben (slovensko) samostalnik, m. sp. <i>Oblike:</i> koralna grebena, koralnega grebena, koralne grebene, koralni grebeni, koralnimi grebeni, koralnih grebenih, koralnim grebenom, koralnima grebenoma, koralnih grebenov, koralnemu grebenu, koralnem grebenu <i>Angleški prevod:</i> coral reef <i>Nemški prevod:</i> Korallenriff
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	korálni grebén -ega -a m 1. geomorf. dolg niz kopastih koralnih tvorb, ki v tropskem pasu z morskega dna postopno zraste do višine morskega valovanja in največkrat poteka vzporedno z morsko obalo ali v obliki venca obdaja laguno atola 2. geomorf. dolg greben iz koral pred obalo celine
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	križarjenje
Vir	Križarjenja – splošne informacije (http://www.palma.si/krizarjenja/koristne-informacije/splosne-in-koristne-informacije , 11. 4. 2015).
Primer	<i>Na križarjenju je navadno organiziran vsaj 1 gala večer ("kapitanova večerja"), ko naj bi gospe nosile večerne toalete ali kostim, gospodje pa srajco ter suknjič.</i>
Pomen	Turistično potovanje z ladjo.
FidaPLUS	4.544 konkordanc
Gigafida	7.623 konkordanc
Korpus KRES	484 konkordanc
Korpus TURK	101 konkordanca
SSKJ	križárjenje -a s (á) <i>glagolnik od križariti</i> : dolgotrajno križarjenje po Atlantskem oceanu; vzel ga je s seboj na krajše križarjenje / turistično križarjenje / rušilci so bili opremljeni za križarjenje / križarjenje po mestu ga je utrudilo
SP	/
Presisov večjezični slovar	križarjenje (slovensko) samostalnik, s. sp. <i>Oblike</i> : križarjenj, križarjenja, križarjenjem, križarjenjema, križarjenji, križarjenjih, križarjenju <i>Angleški prevod</i> : cruising, cruise <i>Nemški prevod</i> : Kreuzen, Kreuzfahrt
Slovar novejšega besedja SJ	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	križarjenje (an. cruise, ne. Kreuzfahrt) 1 Definicija Križarjenja so različno dolga potovanja za razvedrilo s prenočitvijo na potniški ladji. V ospredju se ne nahaja prevoz, pač pa doživetje in oddih. Pri tovrstnih potovanjih gre za → pavšalna potovanja, pri katerih je začetno in končno пристanišče običajno isto, vendar to ni nujno. Doživljajski vidik se odraža v obiskovanju zanimivih pristanišč z možnostjo izletov, medtem ko številne ustanove na krovu služijo predvsem oddihu in zabavi. Ob križarjenjih na odprtih morjih (morsko ali maritimno križarjenje, an. ocean cruising) obstajajo še → rečna križarjenja (an. river cruising), ki jih ponujajo na velikih rekah v vseh regijah sveta. /.../

Beseda/SBZ	kulturna dediščina
Vir	Kulturna dediščina – Brda (http://www.brda.si/spoznaj/kulturna_dediscina/ , 21. 4. 2015)
Primer	<i>Posamezne bisere kulturne dediščine srečamo v Brdih na vsakem koraku in predvsem od nas samih je odvisno, kaj bo pritegnilo našo pozornost.</i>
Pomen	Viri in dokazi človeške zgodovine in kulture.
FidaPLUS	16.351 konkordanc
Gigafida	32.969 konkordanc
Korpus KRES	2.130 konkordanc
Korpus TURK	5.160 konkordanc
SSKJ	Kot zgled pri geslih kulturen, dediščina, neovrgljiv.
SP	/
Presisov večjezični slovar	kulturna dediščina (slovensko) samostalnik, ž. sp. <i>Oblike:</i> kulturnih dediščin, kulturnih dediščinah, kulturnim dediščinam, kulturnima dediščinama, kulturnimi dediščinami, kulturne dediščine, kulturni dediščini, kulturno dediščino <i>Angleški prevod:</i> cultural heritage <i>Nemški prevod:</i> Kulturerbe
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	kultúrna dédiščina -e -e ž geogr. turizma, var. okolja po človeku ustvarjeni objekti, deli kulturne pokrajine, ki imajo za državo ali ožje območje posebno estetsko, zgodovinsko, kulturno, znanstveno, izobraževalno vrednost
Turistični terminološki slovar	kulturna dediščina samostalnik kulturni turizem / umetnostna zgodovina, arhitektura, zgodovina, etnologija Zbirka vseh izjemnih umetnostnih (arhitekturnih, leposlovnih, slikarskih, kiparskih) stvaritev naroda ali skupnosti, ki se kot turistične znamenitosti tržijo v turizmu. ○ naravna in kulturna dediščina GL. naravna dediščina Angleški prevod: cultural heritage
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	last minute
Vir	Last minute – splošne informacije (http://www.palma.si/last-minute , 11. 4. 2015).
Primer	Last minute ponudba je tista, ki do zadnjega trenutka ni imela velikega povpraševanja.
Pomen	Ponudba potovalne agencije za potovanje po znižani ceni tik pred njegovim začetkom.
FidaPLUS	418 konkordanc
Gigafida	668 konkordanc
Korpus KRES	42 konkordanc
Korpus TURK	87 konkordanca
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	last minute -- -- cit. [lást mínit] v prid. rabi (â, î) ki se nanaša na ponudbo potovalne agencije za potovanje po znižani ceni tik pred njegovim začetkom: <i>last minute aranžma</i> in <i>aranžma last minute</i> ; <i>last minute ponudba</i> in <i>ponudba last minute</i> ; <i>Zanimanje za last minute počitnice se v zadnjih letih povečuje</i> , <i>gospodarska kriza pa ga samo še dodatno krepi</i> E ← agl. <i>last minute</i> 'v zadnji minuti' iz <i>last</i> 'zadnji' in (↑)minúta
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	last minute ponudba zadnje minute. Glej tudi → prihodkovni management

Beseda/SBZ	množični turizem
Vir	Pridite k nam, ne ponujamo vam ničesar (http://www.delo.si/prosti-cas/potovanja/pridite-k-nam-ne-ponujamo-vam-nicesar.html , 22. 4. 2015)
Primer	<i>Zavestno so se odrekle množičnemu turizmu in za scenografijo ponudbe raje izbrale naravne danosti ter jim dodale nove trajnostne turistične vsebine, ki tudi njihovim prebivalcem omogočajo kakovostno življenje in socialno varnost.</i>
Pomen	Turizem, ki temelji na številnih udeležencih turističnih potovanj.
FidaPLUS	427 konkordanc
Gigafida	776 konkordanc
Korpus KRES	44 konkordanc
Korpus TURK	204 konkordance
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	mnóžični turízem -ega -zma m geogr. turizma turizem, ki temelji na številnih udeležencih turističnih potovanj, kar omogočajo zlasti sodobna prometna in komunikacijska infrastruktura, višja življenjska raven v razvith državah, podaljševanje prostega časa, hiter razvoj uslužnostnih dejavnosti na turističnih območjih S: masôvni turízem PRIM.: individualni turízem, skupínski turízem
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	množični turizem (<i>an. mass tourism; ne. Massentourismus</i>) Poimenovanje za množično potovanje turistov v eno → destinacijo, ki je sledilo »demokratizaciji« potovanj po drugi svetovni vojni. Takšno poimenovanje ima negativen prizvok. Kot sinonim kritiki turizma velikokrat uporabljajo še → pavšalni turizem v nasprotju z → individualnim turizmom.

Beseda/SBZ	nahrbtnikar
Vir	Umetnost, ki umira (https://www.dnevnik.si/233177/vec-vsebin/233177 , 16. 5. 2015)
Primer	<i>S terminom backpacker/nahrbtnikar se srečujemo od 90. let prejšnjega stoletja, ko ga je v akademski literaturi prvi uporabil Pearce (leta 1990).</i>
Pomen	Turist, ki potuje po svetu s skromnim proračunom in nahrbtnikom, prenočuje v hostlih ter uporablja javni prevoz.
FidaPLUS	82 konkordanc
Gigafida	160 konkordanc
Korpus KRES	34 konkordanc
Korpus TURK	32 konkordanc
SSKJ	/
SP	nahrbtnikar -ja m z -em člov. (ř) prilož. popotovanje mladih ~ev nahrbtnikarica -e ž, člov. (ř) prilož. nahrbtnikarjev -a -o (ř) prilož. nahrbtnikaričin -a -o (ř) prilož.
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	nahrbtnikar -ja m, člov. (ř) popotnik, turist z nahrbtnikom; potovati kot nahrbtnikar; Mafijci pustijo nahrbtnikarje, simbol nizkocenovnega potovanja, pri miru, saj jim tistih nekaj dolarjev, ki bi jih ukradli popotniku, ne bi dosti pomagalo E (↑)nahrbtnik
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	nahrbtnikar, nahrbtnikarka samostalnik pustolovski turizem, mladinski turizem Oseba, ponavadi mlajša, ki svoje stvari na potovanju prenaša v nahrbtniku in se odloča za dolga, individualno organizirana in cenovno ugodna potovanja v oddaljene kraje; njegov/njen slog potovanja omogoča svobodo in mobilnost. ○ turizem nahrbtnikarjev ○ tržni profil nahrbtnikarjev ○ razvoj potovanj nahrtnikarjev ○ Delež turizma nahrtnikarjev po svetu narašča, vendar samo potovanje ne zadovoljuje več potreb mladih, ki si želijo v tujini nekaj časa živeti in delati. GL. nahrtnik Angleški prevod: backpacker
Leksikon turizma	nahrtnikar (an. backpacker; ne. Rucksacktourist) Izraz nahrtnikar je v zadnjih dveh desetletjih postal sopomenka za slog potovanja, ki omogoča svobodo in mobilnost. Njegove korenine segajo k izrazu »vagabund« (an. drifter; ne. Gammmler), ki so ga v 1970. letih povezovali z nizkoproračunskim turistom, ki je prišel v kraj za dlje časa.

Beseda/SBZ	naravna dediščina
Vir	Park Škocjanske jame – naravna dediščina (http://www.park-skocjanske-jame.si/slo/park-skocjanske-jame_obmocje_narava_dediscina.shtml , 21. 4. 2015)
Primer	<i>Naravna dediščina</i> je sad kulturnega zorenja (odtujevanja od narave) človeštva, ki na določeni stopnji razvoja spozna svoje zablode in začne ceniti svoje korenine v naravi.
Pomen	Skupek vrednot in dobrin, ki ji človek lahko razume, osvoji in upošteva.
FidaPLUS	1.997 konkordanc
Gigafida	3.427 konkordanc
Korpus KRES	303 konkordance
Korpus TURK	457 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	naravna dediščina (slovensko) samostalnik, ž. sp. Oblike: naravnih dediščin, naravnih dediščinah, naravnim dediščinam, naravnima dediščinama, naravnimi dediščinami, naravne dediščine, naravni dediščini, naravno dediščino Angleški prevod: natural heritage
Slovar novejšega besedja SJ	Podiztočnica pri <i>naravni</i> : narávna dédiščina -e -e ž (á, ē) neokrnjena narava, ki jo narod, človeštvo prevzame od prejšnjih generacij: <i>svetovna naravna dediščina</i> ; <i>varstvo naravne dediščine</i> ; <i>Kulturni turizem je v porastu, številni turisti si počitniško območje izberejo prav zaradi kulturne in naravne dediščine</i>
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	narávna dédiščina -e -e ž var. okolja naravne vrednote, območja ali deli narave s posebnim varstvenim režimom, ki imajo za državo ali ožje območje posebno estetsko, zgodovinsko, kulturno, znanstveno, izobraževalno vrednost
Turistični terminološki slovar	naravna dediščina samostalniška besedna zveza naravni turizem / biodiverziteta Živa in neživa narava, ki se je oblikovala skozi milijone let in jo odlikuje raznolikost, zanimiva tudi kot del turistične ponudbe. ○ <i>Naravna dediščina sestavlja naravno okolje, na katerega turizem vpliva pozitivno in negativno.</i> GL. kulturna dediščina Angleški prevod: natural heritage
Botanični terminološki slovar	botánična narávna dédiščina -e -e -e ž var. nar. naravna dediščina, ki obsega območja narave, habitatne tipe, ekosisteme, združbe in rastlinske vrste, posamezna izjemna drevesa s posebno vrednostjo

	ang.: botanical natural heritage n nem.: botanische Naturerbschaft f
Leksikon turizma	/
Beseda/SBZ	nizkocenovnik
Vir	Adria želi biti le za petino dražja od nizkocenovnikov (http://www.rtvsllo.si/gospodarstvo/adria-zeli-biti-le-za-petino-drazja-od-nizkocenovnikov/341634 , 21. 4. 2015)
Primer	<i>Adria Airways se želi približati nizkocenovnikom in postati hibridni letalski prevoznik.</i>
Pomen	Letalski prevoznik, ki potnikom ponuja cenejši letalski prevoz.
FidaPLUS	2 konkordanci (nizkocenovnik), 143 (nizkocenovni prevoznik)
Gigafida	175 konkordanc (nizkocenovnik), 433 (nizkocenovni prevoznik)
Korpus KRES	10 konkordanc (nizkocenovnik), 32 (nizkocenovni prevoznik)
Korpus TURK	42 konkordanc (nizkocenovnik), 180 konkordanc (nizkocenovni prevoznik)
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	<u>nízkocenôvnik</u> -a m (î-ô) letalski prevoznik, ki potnikom nudi cenejši letalski prevoz: <i>Za določen segment trga nizkocenovnike potrebujemo, tako kot potrebujemo turistične čarterske prevoznike</i> E iz nízkocenóvni iz nízka céna
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	Ni iztočnice nizkocenovnik, pač pa: nizkocenovni letalski prevoznik (an. Low Cost Carrier /LCC/, no frills airline, low budget airline; ne. Billigfluggesellschaft) Letalske družbe, ki pri svojih poletih ne nudijo brezplačnih → storitev na letalu (no frills – brez razvajanja z drobnarijami / bonusov), a za polete zahtevajo občutno nižje cene kot → klasične letalske družbe. /.../

Beseda/SBZ	nočitev
Vir	Lani za dva odstotka več nočitev http://www.rtvsllo.si/tureavanture/novice/lani-za-dva-odstotka-vec-nocitev/200208 , 7. 8. 2015)
Primer	<i>Skupno število nočitev v Sloveniji se je lani v primerjavi z letom 2005 povečalo za dva odstotka.</i>
Pomen	Storitev, v okviru katere gostu omogočimo koriščenje sobe oziroma ležišča preko noči.
FidaPLUS	konkordanci
Gigafida	7.382 konkordanc
Korpus KRES	659 konkordanc
Korpus TURK	3.444 konkordanc
SSKJ	nočitev -tve ž (ī) tur. <i>prenočitev, prenočevanje</i> : število nočitev tujih gostov narašča / hotelske, turistične nočitve / knjiž. dvodnevni pohod z nočitvijo v gozdu // <i>oddaja sobe, ležišča za noč</i> : lani je imel hotel deset tisoč nočitev / znižati cene nočitvam in penzionom
SP	nočitev -tve ž (ī) ~ tujih gostov → <i>prenočitev, prenočevanje</i>
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	nočitev samostalnik nastanitvena dejavnost Storitev, ko gostu nudimo, da preživi noč v nastanitvenem obratu. ○ <i>kongresne nočitve</i> ○ <i>tuje nočitve</i> ○ <i>domače nočitve</i> ○ <i>ustvarjene nočitve</i> ○ <i>nočitve v hotelu</i> ○ <i>število nočitev</i> ○ <i>nočitev z zajtrkom</i> = prenočitev GL. nočitveni Angleški prevod: overnight accomodation, bed and breakfast
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	offroad/off-road
Vir	Prevozila sta 15.675 kilometrov, potem pa avtomobil podarila (http://www.siol.net/trendi/potovanja/potopisi/2014/11/uspesen_kone_c_projekta_gremo_v_mongolijo.aspx , 15. 5. 2015)
Primer	<i>Takoj smo izkusili, kakšna razvada so ruske ceste, saj smo že drugi dan naleteli na 300 kilometrov "offroada" po kozjih stezicah, prelaz za prelazom.</i>
Pomen	Tak, ki se nanaša na neasfaltirane, strme ceste.
FidaPLUS	152 konkordanc (offroad), 0 konkordanc off-road
Gigafida	352 konkordanc (offroad), 257 konkordanc (off-road)
Korpus KRES	17 konkordanc (offroad), 13 konkordanc (off-road)
Korpus TURK	0 konkordanc (offroad), 4 konkordance (off-road)
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/* ⁵³
Slovar novejšega besedja SJ	offroad -- in off-road -- cit. [ôfrôut] v prid. rabi (ô-ô) ki se nanaša na neasfaltirane, strme ceste ali na vozilo za take ceste: offroad avtomobil in avtomobil offroad; Za užitek v offroad vožnji je pomemben tudi dober avtomobil E ← agl. off-road 'namenjen vožnji čez drn in strn' iz off 'stran, proč' + road 'cesta'
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

⁵³ Samo v besedni zvezi *off-road vehicle* (terensko vozilo).

Beseda/SB Z	paella/paelja
Vir	Ole paella, ole sangria (http://www.siol.net/trendi/kulinarika/recepti/2010/08/ole_paella_ole_sangria.aspx , 16. 5. 2015)
Primer	<i>Skoraj v vsaki kuhinji boste srečali česen kot glavno začinbo, sladko in pekočo papriko, mediteranske začimbe, kot so timijan, origano, lovor ter eksotični žafran, s katerim je obarvanih mnogo jedi, vključno s priljubljeno paello.</i>
Pomen	Španska, izvorno katalonska jed iz riža, morskih sadežev, piščančjega, zajčjega mesa in zelenjave.
FidaPLUS	168 konkordanc (pealla), 16 konkordanc (paella)
Gigafida	306 konkordanc (paella), 44 konkordanc (paella)
Korpus KRES	28 konkordanc (paella), 10 konkordanc (paella)
Korpus TURK	10 konkordanc (paella), 1 konkordanca (paella)
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	paélja -e in paella -e cit. [paélja] ž (ê) španska, po izvoru katalonska jed iz riža, morskih sadežev, piščančjega, zajčjega mesa in zelenjave: Če nas flamenko in paelja spominjata na Španijo, kaj je sinonim za Slovenijo, po čem nas Španci prepoznajo? E ← špan., katalon. paella, prvotno 'ponev', ← stfrc. paële < lat. patella 'ponev, pladenj'
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	podeželski turizem
Vir	Podeželski turizem in socialni kapital v Sloveniji (http://zgs.zrc-sazu.si/Portals/8/Geografski_vestnik/gv86-1_mavrietal.pdf , 20. 4. 2015)
Primer	<i>Med razvojne dejavnosti na podeželju poleg kmetijstva in gozdarstva sodijo tudi dopolnilne dejavnosti, na primer podeželski turizem.</i>
Pomen	Vrsta turizma, povezana s potovanjem na podeželje ali kmetijsko območje.
FidaPLUS	127 konkordanc
Gigafida	174 konkordanc
Korpus KRES	5 konkordanc
Korpus TURK	87 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	podeželski turizem samostalniška besedna zveza Vrsta turizma, povezana s potovanjem na podeželje oziroma kmetijsko območje. ○ razvoj <i>podeželskega turizma</i> ○ <i>Razvoj podeželskega turizma ima relativno velik vpliv na razvoj podeželja, tako z ekonomskega kot z okoljskega vidika.</i> = turizem na podeželju GL. agroturizem, kmečki turizem, turizem na kmetiji Angleški prevod: rural tourism
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	podnebne spremembe
Vir	Podnebne spremembe Slovenije ne bodo obšle, boj proti njim priložnost za gospodarstvo (https://www.dnevnik.si/1042682242/slovenija/podnebne-spremembe-slovenije-ne-bodo-obsle-boj-proti-njim-priloznost-za-gospodarstvo , 21. 4. 2015)
Primer	Podnebne spremembe svetu že nekaj časa kažejo zobe, Slovenija pa ni nobena izjema, so poudarili udeleženci današnjega posveta Sporočila znanosti o podnebnih spremembah.
Pomen	Spremembe v podnebjju.
FidaPLUS	1.266 konkordanc
Gigafida	12.024 konkordanc
Korpus KRES	908 konkordanc
Korpus TURK	166 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	podnebna sprememba (<i>slovensko</i>) samostalnik, ž. sp. <i>Oblike:</i> podnebnih sprememb, podnebnih spremembah, podnebnim spremembam, podnebnima spremembama, podnebnimi spremembami, podnebne spremembe, podnebni spremembi, podnebno spremembo <i>Angleški prevod:</i> climate change, climatic change <i>Nemški prevod:</i> Klimawandel, Klimaänderung, Klimawechsel, Klimaveränderung
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	podnebne spremembe Že v kratkem bodo imele negativen vpliv na razvoj turizma v veliko državah – med njimi tudi v Sloveniji – kjer danes predstavlja turizem enega ključnih gospodarskih sektorjev, ki nudi dobre možnosti za regionalni razvoj, za zaposlovanje in ki pomembno prispeva k BDP. /.../

Beseda/SBZ	potni list
Vir	Prvo srečanje s Pakistanom (http://www.revijahorizont.com/?page=clanek&id_stran=6&id_clanek=147 , 11. 4. 2015).
Primer	<i>Dober mesec sem čakala, da so mi iz pakistanskega veleposlaništva v Rimu poslali potni list s pakistansko vizo.</i>
Pomen	Javna listina, ki državljanu služi za prehod državne meje ter dokazovanje njegove istovetnosti in državljanstva v tujini.
FidaPLUS	15.384 konkordanc
Gigafida	24.537 konkordanc
Korpus KRES	1.938 konkordanc
Korpus TURK	122 konkordanc
SSKJ	Kot zgled v ogromno geselskih člankih. npr.: podáljšati -am dov. (â) 2. <i>narediti, da se prvotno določeni datum, do katerega kaj traja, premakne na pozneje</i> : podaljšati rok plačila; podaljšati veljavnost potnega lista, pog. potni list potêči -têčem dov., potêci potecíte; potêkel potêkla (é) 2. <i>prenehati trajati</i> : dopust mi jutri poteče; njegov mandat poteče letos / leto je hitro poteklo <i>minilo</i> // <i>prenehati biti veljaven</i> : dovolilnica bo kmalu potekla; potni list je že potekel
SP	/
Presisov večjezični slovar	potni list (slovensko) samostalnik, m. sp. <i>Oblike</i> : potna lista, potnega lista, potne liste, potni listi, potnimi listi, potnih listih, potnim listom, potnima listoma, potnih listov, potnemu listu, potnem listu <i>Slovenska sopomenka</i> : potna listina <i>Angleški prevod</i> : passport <i>Nemški prevod</i> : Reisepass, Pass, Paß <i>Albanski prevod</i> : pasaportë <i>Francoski prevod</i> : passeport
Slovar novejšega besedja SJ	Kot zgled pri treh geselskih člankih: biométrični -a -o [bijometrični] prid. (î-é) ki je v zvezi z biometrijo: <i>biometrični podatki; biometrični potni list; biometrične značilnosti; Na biometričnem čipu, vdelanem v kartico, sta shranjena še dva prstna odtisa, ki pa sta vidna le s posebnim čitalnikom</i> E ↑biométrika brezkontáktni -a -o prid. (â) ki za svoje delovanje ne potrebuje neposrednega stika: <i>brezkontaktna kartica; V novi slovenski potni list bo vgrajen brezkontaktni čip z biometričnimi in biografskimi podatki o lastniku</i> E iz brez kontákta kílobájt -a in kilobyte -ta cit. [kílobájt] m (î-â) rač. osnovna merska enota za količino pomnilnika v računalništvu, 1024 bajtov, simbol kB: <i>Digitalni potni list ima vgrajen čip, kamor lahko shranimo za 32 kilobajtov biometričnih in besedilnih podatkov</i> E (↑)kilo... + ↑bájt
	/

Leksikon turizma	potni list (an. <i>passport</i>; ne. <i>Reisepaß</i>) Potni list je identifikacijski dokument za potovanje v tujino. Šteje k potovalnim dokumentom, izdaja ga država, katere državljan je imetnik potnega lista. Obstaja več različic potnih listov, med njimi na primer diplomatski potni list ali službene izkaznice (npr. pri policiji). Ko govorimo o potnem listu, gre večinoma za splošni potni list, ki služi turističnim namenom. Izdajanje potnih listov je urejeno v Sloveniji z Zakonom o potnih listinah. /.../
------------------	---

Beseda/SBZ	prekmurska gibanica
Vir	Odločni NE picam in čevapčičem (http://www.rtv slo.si/tureavanture/podobe-slovenije/odlocni-ne-picam-in-cevapcicem/351592 , 12. 5. 2015)
Primer	<i>V Sloveniji je pri Evropski komisiji uradno zaščiteneh 20 izdelkov - od piranske soli, istrskega oljčnega olja, idrijskih žlikrofov, belokranjske pogače, kranjske klobase, prekmurske gibanice in šunke, bučnega olja, prleške tünke, tolminskega, bovškega in nanoškega sira, mohanta, kočevskega medu, kraške pancete, zašinka in pršuta, štajersko-prekmurskega bučnega olja, ptujskega luka do zgornjesavinjskega želodca.</i>
Pomen	Sladica, značilna za Prekmurje, sestavljena iz različnih plasti skute, maka, orehov, jabolk, smetane.
FidaPLUS	430 konkordanc
Gigafida	860 konkordanc
Korpus KRES	63 konkordanc
Korpus TURK	76 konkordanc
SSKJ	Ne kot samostojno geslo ⁵⁴ , najdemo jo v ilustrativnem gradivu pri iztočnici <i>gibanica</i> in v terminološkem geslu pri iztočnici <i>prekmurski</i> . <u>gibánica</u> in gibanica -e ž (ā; ī) gastr. <i>jed iz vlečenega testa v več plasteh z različnimi nadevi, znana v vzhodni in jugovzhodni Sloveniji: peči gibanice; s smetano polnjene gibanice / belokranjska, prekmurska, prleška gibanica</i> SSKJ <u>prekmúrski</u> -a -o prid. (û) <i>nanašajoč se na Prekmurce ali Prekmurje: prekmurska pokrajina / prekmursko narečje</i> ♦ gastr. prekmurska gibanica
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	prekmurska gibanica samostalniška besedna zveza kulinarični turizem / kulinarika Sladica, značilna za Prekmurje; pečena močnata jed, ki jo delajo iz dveh vrst testa, pri čemer na spodnjo plast, t. i. podplat, ki je zgneten iz krhkega testa z maslom, natresejo skuto, orehe, mak in jabolka, nadev pokrijejo s plastjo vlečenega testa in nato plast še polijejo s smetano; na enak način naredijo devet plasti ali gub. ○ <i>Prekmursko gibanico uvrščamo med slovenske nacionalne kulinarične specialitete.</i> ○ <i>Ob nedeljskih kosilih ponudijo lešnikovo, redkeje tudi</i>

⁵⁴ SSKJ vsebuje le enobesedne iztočnice.

	orehovo potico ter prekmursko gibanico. GL. gibanica Angleški prevod: prekmurska gibanica (layered pastry with poppy seeds, walnuts, apples, raisins, and cottage cheese filling from Prekmurje region, Slovenia)
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	rezident
Vir	Urša iz Škotske, kjer vlada ljudem z nizkimi dohodki plača tečaj joge ali računovodstva (http://www.rtv slo.si/tureavanture/glej-ga-sloven-c/ursa-iz-skotske-kjer-vlada-ljudem-z-nizkimi-dohodki-placa-tecaj-joge-ali-racunovodstva/364071 , 12. 5. 2015)
Primer	<i>Če prebivaš na Škotskem več kot pol leta in si iz države članice Evropske unije, si rezident.</i>
Pomen	Oseba s stalnim bivališčem v določeni državi.
FidaPLUS	1.205 konkordanc
Gigafida	3.668 konkordanc
Korpus KRES	710 konkordanc
Korpus TURK	237 konkordanc
SSKJ	rezident ⁵⁵ -énta in -énta m (è é, é) nekdaž <i>diplomatski predstavnik, za stopnjo nižji od poslanika</i> : odpoklicati rezidenta; opravljati posle rezidenta
SP	rezident -énta in rezident -énta m, člov. (è é; è é) diplomatski predstavnik rezidentka -e in rezidentka -e ž, člov. (è; è)
Presisov večjezični slovar	rezident (<i>slovensko</i>) samostalnik, m. sp. <i>Oblike</i> : rezidenta, rezidente, rezidenti, rezidentih, rezidentom, rezidentoma, rezidentov, rezidentu <i>Pomen</i> : oseba <i>Angleški prevod</i> : resident <i>Nemški prevod</i> : Resident, Gebietsansässige
Slovar novejšega besedja SJ	rezident SSKJ -énta in -énta m, člov. (è é; é) oseba s stalnim bivališčem v državi: <i>davčni rezidenti; status rezidenta; Največ slovenskih rezidentov z dohodki iz Avstrije živi v severovzhodni Sloveniji blizu državne meje z Avstrijo</i> E ← nem. Resident ← frc. résident iz résider 'prebivati'
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/

⁵⁵ SSKJ in SP navajata drugačen pomen, kot ga ima leksem v našem primeru.

Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	skener, skeniranje
Vir	Letite v ZDA prek Frankfurta? Pripravite se na telesno skeniranje. (http://www.rtvlo.si/tureaventure/novice/letite-v-zda-prek-frankfurta-pripravite-se-na-telesno-skeniranje/296523 , 12. 5. 2015)
Primer	<i>Nekatere različice skenerjev namreč s pomočjo rentgenskih žarkov ali mikrovalov omogočajo slikanje oseb, kot če bi bile gole.</i>
Pomen	Naprava za ploskovno ali prostorsko pregledovanje česa; npr. ljudi pred vstopom na letalo.
FidaPLUS	2.670 konkordanc (skener), 1.292 (skeniranje)
Gigafida	3.314 konkordanc (skener), 2.251 konkordanc (skeniranje)
Korpus KRES	274 konkordanc (skener), 195 konkordanc (skeniranje)
Korpus TURK	3 konkordance (skener), 5 konkordanc (skeniranje)
SSKJ	/
SP	skenírati -am dvovid., nedov. -ajóč; -an -ana; skeniranje (i) rač. kaj ~ dokumente
Presisov večjezični slovar	skener (slovensko) samostalnik, m. sp. <i>Oblike:</i> skenerja, skenerje, skenerjem, skenerjema, skenerjev, skenerji, skenerjih, skenerju <i>Kvalifikator:</i> pogovorno <i>Povezava spreadj:</i> ločljivost <i>Slovenska sopomenka:</i> pogovorno optični čitalec, optični čitalnik, optični bralnik, slikovni bralnik, snemalnik podobe, zajemalnik podobe <i>Angleški prevod:</i> scanner <i>Nemški prevod:</i> Scanner <i>Francoski prevod:</i> scanner, scanneur skeniranje (slovensko) samostalnik, s. sp. <i>Oblike:</i> skeniranj, skeniranja, skeniranjem, skeniranjema, skeniranji, skeniranjih, skeniranju <i>Slovenska sopomenka:</i> poskeniranje <i>Angleški prevod:</i> scanning
Slovar novejšega besedja SJ	skêner -ja m (ē) pog. 1. naprava za pretvarjanje navadno natisnjenega gradiva v digitalno obliko; optični bralnik, optični čitalnik: <i>Novi skenerji so namenjeni vsem, ki želijo s preprostimi in hitrimi bralnimi orodji zajemati, shranjevati, preoblikovati in pošiljati razne fotografije in podobne izpise</i> 2. naprava za ploskovno ali prostorsko pregledovanje stanja;

	pregledovalnik (3): <i>laserski skener</i>; <i>Skenerji</i>, ki so bili razviti <i>doslej</i>, bi krepko posegali v zasebnost potnikov, saj bi se na monitorjih prikazala njihova telesa E ← agl. scanner iz ↑skenirati skeniranje -a s (î) 1. pretvorba napisanega ali naslikanega na papir v elektronsko obliko z elektronsko napravo: <i>skeniranje knjig</i>; <i>Obdelava podatkov obsega skeniranje in optično prepoznavanje popisnih obrazcev</i> // ekspr. hitro branje, pregled: <i>Preletite razprti strani časnika in če vas nič ne pritegne, obrnite stran in nadaljujte s skeniranjem</i> 2. vnos črtne kode v računalnik: <i>Dosledno skeniranje črtne kode bi zmanjšalo napake pri izdaji zdravil</i> 3. pregled stanja: <i>Po končanem skeniranju datoteke se prikaže pogovorno okno s sporočilom o najdenih napakah</i> // ekspr. pozorno, kritično opazovanje: <i>Po skeniranju okolice sem ugotovila, da je še vse na istem mestu</i> E ↑skenirati
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	suita
Vir	Monaški hotel, magnet za bogate in slavne, razprodaja svojo zgodovino (http://www.rtvlo.si/tureavanture/fascinantni-hoteli/monaski-hotel-magnet-za-bogate-in-slavne-razprodaja-svojo-zgodovino/356247 , 21. 4. 2015)
Primer	<i>Na dražbi bodo tudi predmeti iz apartmaja Winstona Churchilla, kot so pozneje poimenovali suito, v kateri je tudi knjižnica.</i>
Pomen	Hotelski apartma.
FidaPLUS	1.929 konkordanc
Gigafida	2.534 konkordanc
Korpus KRES	245 konkordanc
Korpus TURK	88 konkordanc
SSKJ ⁵⁶	suíta -e ž (î) muz. <i>instrumentalna skladba z več krajšimi stavki, navadno plesnimi</i> : igrati <i>suito</i> ; <i>suita</i> in <i>sonata</i> / <i>baletna suita katere stavki so odlomki baletne glasbe</i> ; <i>baročna suita z najmanj štirimi določenimi plesnimi stavki</i> ; <i>orkestralna suita</i> ; <i>suita za godala / plesna suita</i> ● knjiž., redko kralj s svojo <i>suito s svojim spremstvom</i>
SP ⁵⁷	suíta -e ž, poj. (î) glasb. <i>instrumentalna skladba</i>
Presisov večjezični slovar	suita (slovensko) samostalnik, ž. sp. <i>Oblike</i> : suit, suitah, suitam, suitama, suitami, suite, suiti, suito <i>Pomen</i> : skladba <i>Angleški prevod</i> : suite <i>Nemški prevod</i> : Suite
Slovar novejšega besedja SJ	suíta SSKJ -e ž (î) hotelski apartma: <i>Bivanje v suitah s kaminom, ki pričarajo intimno in domačno vzdušje, je pravi užitek</i> E (← agl. <i>suite</i> , nem. <i>Suite</i>) ← frc. <i>suite</i> , prvotno 'spremstvo' < 'nadaljevanje', iz <i>suivre</i> 'slediti' < vlat. <i>sequere</i>
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	suita → vrste sob vrste sob (an. <i>guestroom types</i> ; ne. <i>Zimmertypen</i>) V hotelirstvu razlikujemo sobe po različnih kriterijih (razgled, število postelj, velikost postelj, lega, kakovost opreme, nadstropje, število in velikost sob). V praksi prevladuje tipologija, ki temelji na številu postelj in velikosti sob. V tem smislu razlikujemo enoposteljne, dvoposteljne z zakonsko posteljo (an. <i>double</i>), sobe z dvema posteljama (an. <i>twin</i>) in

⁵⁶ Iztočnica je bila obdelana že v SSKJ, vendar z drugim pomenom.

⁵⁷ Iztočnica je obdelana tudi v SP, vendar s pomenom iz SSKJ, ne omenja pa novega pomena, ki ga je izraz pridobil.

	večposteljne sobe apartmaje, garsonjere in suite /.../ suita⁵⁸ (an. suite): suite (franc.) = zaporedje, potek, vrsta. Suita nudi dva ali več bivalno-spalnih prostorov, kopalnico, predsobo in deloma kuhinjo. Prostori so – preneseni pomen francoskega izraza – neposredno med seboj povezani in imajo le en izhod, ki vodi na hotelski hodnik. V primerjavi z ostalimi vrstami sob suito odlikuje izbrana oprema in prostornost. Suite se razlikujejo med sabo glede na opremo in velikost: od manjših, ki obsegajo le en sam prostor, a ponujajo prostoren bivalni del, največkrat s kavčem in fotelji, ki omogočajo udobno dnevno bivanje (mini suita, junior suita; an. mini suite, junior suite) do večjih, razkošno opremljenih kapacitet, kot sta predsedniška ali kraljevska suita (an. executive suite, king suite), ki sta sestavljeni vsaj iz dveh razkošnih prostorov, pogosto pa iz treh (dnevna soba, delovna soba, kjer lahko obiskovalec sprejema poslovne obiske ter ena ali več spalnic in kopalnic).
Leksikon turizma	

⁵⁸ Termin *suita* se pojavi kot podiztočnica pri terminu *vrste sob*.

Beseda/SBZ	trajnostni razvoj
Vir	Edina prava pot razvoja je zeleni turizem (http://www.rtv slo.si/tureavanture/novice/edina-prava-pot-razvoja-je-zeleni-turizem/292340 , 12. 5. 2015)
Primer	<i>Turizem je po mnenju Svetovne turistične organizacije namreč ena izmed gospodarskih panog, ki lahko s trajnostnimi oblikami rabe energije in z energetske učinkovitostjo prispeva k trajnostnemu razvoju.</i>
Pomen	Razvojna usmeritev, ki omogoča zadovoljevanje potreb trenutno živečih generacij ljudi na način, ki ne ogroža prihodnosti prihodnjih generacij.
FidaPLUS	1.530 konkordanc
Gigafida	8. 287 konkordanc
Korpus KRES	996 konkordanc
Korpus TURK	692 konkordanc
SSKJ	/ ⁵⁹
SP	/
Presisov večjezični slovar	trajnostni razvoj (slovensko) samostalniki, m. sp. <i>Oblike:</i> trajnostna razvoja, trajnostnega razvoja, trajnostne razvoje, trajnostnim razvojem, trajnostnima razvojem, trajnostnih razvojev, trajnostni razvoji, trajnostnimi razvoji, trajnostnih razvojih, trajnostnemu razvoju, trajnostnem razvoju <i>Angleški prevod:</i> sustainable development
Slovar novejšega besedja SJ	trájnostni razvòj -ega -ôja m (ā, ò ó) razvojna usmeritev, ki omogoča zadovoljevanje potreb sedanjih generacij ljudi na način, ki ne ogroža možnosti zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij; sonaravni razvoj: <i>načela trajnostnega razvoja; spodbujanje trajnostnega razvoja; strategija trajnostnega razvoja; Biotska raznovrstnost (in predvsem njeno ohranjanje) je eden izmed temeljev za doseganje trajnostnega razvoja</i>
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	trájnostni razvòj -ega -ôja m var. okolja razvojna usmeritev človeške družbe, usklajena, uravnotežena z naravnimi razmerami, ki ohranja okolje, naravne vire za prihodnost PRIM.: sònarávni razvòj, trájnostni sònarávni razvòj
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	trajnostni razvoj turizma (an. sustainable tourism; ne. nachhaltiger Tourismus) /.../ Trajnost kot družbeni cilj bodočega razvoja, kot jo dandanes predstavljajo po vsem svetu, je v Srednji Evropi že pred 250 leti sodila med načela gozdnega gospodarstva /.../ Trajnost se ne navezuje zgolj na gozdno gospodarstvo, temveč zajema vse aktivnosti, ki vključujejo neobnovljive in omejene

⁵⁹ V SSKJ je obdelana le iztočnico *trajnostni*.

	vire. Na tem načelu sloni tudi trajnostni razvoj turizma. /.../
--	---

Beseda/SBZ	tretji svet
Vir	Lido Beach, somalijski Miami (http://www.rtvlo.si/tureavanture/afrika/foto-lido-beach-somalijski-miami/339057 , 21. 4. 2015)
Primer	<i>Stereotipiziranje neke države "tretjega sveta" v zahodnih medijih sicer ni nič novega, tudi poročanje o negativnih namesto pozitivnih novicah ne.</i>
Pomen	Manj razvite države.
FidaPLUS	2.289 konkordanc
Gigafida	4.589 konkordanc
Korpus KRES	409 konkordanc
Korpus TURK	45 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	trétji svét -ega svetá m 1. polit. geogr. navadno manj razvite države, ki ne pripadajo nobenemu političnemu bloku PRIM.: četrti svét 2. polit. geogr. → države v razvôju
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	(turistična) destinacija
Vir	Ljubljana je najboljša turistična destinacija leta 2015 (http://www.siol.net/trendi/potovanja/novice/2015/04/ljubljana_je_naiboljsa_turisticna_destinacija_leta_2015.aspx# , 20. 4. 2015)
Primer	"Kot destinacija je Ljubljana že dolgo zavezana trajnostnemu razvoju, kar se odraža tudi v naši trajnostno naravnani strategiji razvoja ljubljanskega turizma do leta 2020," so ob novici o nagradi sporočili iz zavoda Turizem Ljubljana.
Pomen	Kraj, do katerega se pride, pripotuje.
FidaPLUS	2.635 konkordanc (destinacija), 559 konkordanc (turistična destinacija)
Gigafida	8.894 konkordanc (destinacija), 2.068 konkordanc (turistična destinacija)
Korpus KRES	711 konkordance (destinacija), 152 konkordanc (turistična destinacija)
Korpus TURK	1.156 konkordanc (destinacija), 338 konkordanc (turistična destinacija)
SSKJ	/
SP	destinácia -e ž, poj. (á) določitev, usoda, namen
Presisov večjezični slovar	destinacija (slovensko) samostalnik, ž. sp. Oblike: destinacij, destinacijah, destinacijam, destinacijama, destinacijami, destinacije, destinaciji, destinacijo Slovenska sopomenka: cilj Angleški prevod: destination Nemški prevod: Ziel Francoski prevod: destination
Slovar novejšega besedja SJ	destinácia -e ž (á) kraj, do katerega se pride, pripotuje, navadno z določenim namenom: priljubljena destinacija; turistična destinacija; Nekaterim se zdi, da Slovenija ni destinacija za hitro razvijajoča se tuja podjetja in da bi morala celo sama seliti svoje zmogljivosti v države, ki imajo ugodnejše pogoje za proizvodnjo E (← nem. Destination) ← frc. destination 'namen, cilj potovanja' ← lat. <i>dēstinātio</i> 'določitev'
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	* ⁶⁰
Turistični terminološki slovar	destinacija samostalnik GL. turistična destinacija turistična destinacija samostalniška besedna zveza turistično trženje Je ciljno območje, relevantno za določeno ciljno skupino turistov; je geografsko zaokroženo območje, ki ponuja določen splet turističnih storitev oziroma celovit turistični proizvod, zaradi česar turist to območje izbere za

⁶⁰ Zgolj v besednih zvezi *destinacija prometnega toka* in *prometna destinacija*.

	svoj potovalni cilj; je spremenljiva, živa, dinamična entiteta, ki se nenehno spreminja pod vplivom življenjske dobe turističnega proizvoda ali zaradi pritiska povpraševanja (trendi, zunanji vplivi). ○ <i>Iz odgovorov lahko sklepamo, da je obalni del Istre osnovna turistična destinacija anketirancev, medtem ko predstavlja zaledje pretežno le njeno "popestritev".</i> ○ <i>Izhodiščna predpostavka naše teze je, da je država specifična turistična destinacija, saj se trži s svojim nacionalnim imenom.</i> = turistični cilj (1) Angleški prevod: tourist destination, resort area
Leksikon turizma	destinacija (<i>an. destination; ne. Destination</i>) Turistično povpraševanje se vedno ravna po ciljnem območju. Odvisno od oblike turizma je lahko ciljno območje integriran hotelski kompleks s prostori za prosti čas in kongresnimi prostori v smislu »počitniškega kraja« (npr. v okviru kongresnega turizma), ali pa kar cel kontinent (npr. v medcelinskem turizmu s krožnimi potovanji). Z izrazom destinacija označujemo ciljno območje, ki je relevantno za določeno ciljno skupino. /.../

Beseda/SBZ	turistična kmetija
Vir	Turistične kmetije - priljubljene postojanke tujih gostov (http://www.rtv slo.si/tureavanture/podobe-slovenije/turisticne-kmetije-priljubljene-postojanke-tujih-gostov/369452 , 12. 8. 2015)
Primer	<i>Med obiskovalci turističnih kmetij je zelo veliko družin z otroki vseh starosti, veliko pa je tudi starejših posameznikov.</i>
Pomen	
FidaPLUS	5.263 konkordanc
Gigafida	8.880 konkordanc
Korpus KRES	474 konkordanc
Korpus TURK	3.405 konkordanc
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	/
Slovar novejšega besedja SJ	Kot podiztočnica gesla turistični: turistična kmetija -e -e ž (i, i) objekt, kjer se izvaja dejavnost kmečkega turizma; kmečki turizem (2): <i>ekološka turistična kmetija; katalog turističnih kmetij; V ceno so všteti bivanje v hotelu s štirimi zvezdicami, polpenzion z zajtrkom in večerjo, kopanje v termalnih bazenih in izlet z večerjo na turistični kmetiji</i>
Turistični terminološki slovar	turistična kmetija samostalniška besedna zveza turizem na kmetiji, podeželski turizem / kmetijstvo, gostinstvo 1. Kmetija, katere temeljna dopolnilna dejavnost je turistična dejavnost; turistične kmetije so: kmetija z nastanitvijo, izletniška kmetija (kmetija odprtih vrat), vinotoč, osmica in planšarija. 2. Turistična kmetija z nastanitvijo, tj. kmetija, katere temeljna dopolnilna dejavnost je turistična dejavnost, v okviru katere pripravljajo in strežejo doma pripravljene jedi in pijače, nastanijo goste, jim ponudijo možnost rekreacije, ki jo predstavljajo dela na polju, na vrtu, v gozdu ali na travniku, in ogled sadovnjakov, hlevov, kokošjih farm ter podobnih zmogljivosti in opravil na kmetiji. ○ <i>ponudba turističnih kmetij (1, 2)</i> ○ <i>Turistična kmetija mora izpolnjevati tudi pogoje glede predelave živil živalskega izvora in prodaje vina. (1, 2)</i> ○ <i>/.../ je v Sloveniji približno okrog 500 kmetij, ki se uradno ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo: 420 jih je registriranih kot turistična kmetija, osmica, vinotoč ali izletniška kmetija, preostali delež pa odpade na domače obrti in kmetijsko</i>

	<i>predelavo. (2)</i> ○ <i>Dobrote gospodinje Ljubice, po kateri ima turistična kmetija v Vinharjih tudi ime, pozna že mnogo pohodnikov ali počitnikarjev, ki so na kmetiji pod Bukovim vrhom preživljali počitnice ali naravoslovna taborjenja. (2)</i> = (2) kmečki turizem (2), (2) kmetija z nastanitvijo, (2) kmetija z nastanitvijo in prehrano, (2) nastanitvena kmetija, (2) stacionarna kmetija, (2) turistična kmetija s prenočišči, (2) turistična kmetija z nastanitvijo GL. izletniška kmetija (kmetija odprtih vrat), gostinski obrat, nastanitveni obrat, vinotoč, osmica Angleški prevod: (tourist) farm
Leksikon turizma	turistična kmetija (<i>an. agritourism farm; ne. Tourismus-Bauernhof</i>) Kmetija, na kateri se ukvarjajo poleg kmetovanja tudi s turističnimi in gostinskimi storitvami kot z dodatno in dopolnilno dejavnostjo. Delimo jih na kmetije odprtih vrat (obiskovalcem ponujajo ob koncu tedna le hrano in (ali) pijačo in na kmetije z nastanitvijo (ponujajo tudi prenočitvene zmogljivosti za turiste). Sem sodijo še vinotoči, osmice in planšarije, ki ponujajo mleko in mlečne izdelke. /.../

Beseda/SBZ	turistična taksa
Vir	Prvič v Evropi - Airbnb bo v Amsterdamu zaračunaval turistično takso (http://www.rtvsl.si/tureaventure/novice/prvic-v-evropi-airbnb-bo-v-amsterdamu-zaracunaval-turisticno-takso/354152 , 12. 5. 2015)
Primer	<i>Priljubljena spletna posredovalnica zasebnih sob za turiste je z mestom Amsterdam dosegla dogovor o plačilu turistične takse.</i>
Pomen	Znesek, ki ga plača turist, ko prenočuje izven območja svojega stalnega prebivališča.
FidaPLUS	1.370 konkordanc
Gigafida	2.154 konkordanc
Korpus KRES	87 konkordanc
Korpus TURK	558 konkordanc
SSKJ	Kot zgled pri iztočnicah turističen in taksa.
SP	/
Presisov večjezični slovar	turistična taksa (slovensko) samostalnik, ž. sp. <i>Oblike:</i> turističnih taks, turističnih taksah, turističnim taksam, turističnima taksama, turističnimi taksami, turistične takse, turistični taksi, turistično takso <i>Angleški prevod:</i> tourist tax <i>Nemški prevod:</i> Kurtaxe, Ortstaxe
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	turistična taksa samostalniška besedna zveza ekonomija Pavšalni denarni znesek, ki ga plačujejo državljani Republike Slovenije in turisti, ki na turističnem območju izven svojega stalnega prebivališča uporabljajo storitve prenočevanja v registriranem nastanitvenem objektu. ○ <i>Turistično takso morajo vplačati vsi potniki, ki letujejo v katerem koli turističnem kraju oz. tam prenočijo.</i> Angleški prevod: tourist tax
Leksikon turizma	turistična taksa (<i>an. local tourism dues for businesses; ne. Fremdenverkehrsbeitrag</i>) Občine v večini turistično razvitih držav poznajo ureditev, da smejo kraji od gostov zahtevati → turistično takso. Njeno višino določi v večini držav, tudi v Sloveniji, vsaka občina sama, pri čemer je v izrazito turističnih krajih običajno višja kot v krajih, v katerih ni izrazite turistične ponudbe. V skladu s slovensko zakonodajo morajo občine porabiti zbrana sredstva strogo namensko: zgolj za razvoj turizma in za njegovo

	promocijo. /.../
--	------------------

Beseda/SBZ	viza
Vir	Prvo srečanje s Pakistanom (http://www.revijahorizont.com/?page=clanek&id_stran=6&id_clanek=147 , 11. 4. 2015).
Primer	<i>Dober mesec sem čakala, da so mi iz pakistanskega veleposlaništva v Rimu poslali potni list s pakistansko vizo.</i>
Pomen	Javna listina, ki državljanu služi za prehod državne meje ter dokazovanje njegove istovetnosti in državljanstva v tujini.
FidaPLUS	1.301 konkordanca
Gigafida	3.614 konkordanc
Korpus KRES	381 konkordanc
Korpus TURK	10 konkordanc
SSKJ	víza -e ž (ī) pog. vizum: izdati vizo; zaprositi za vizo; veljavnost vize
SP	víza -e ž (ī) knj. pog. vizum
Presisov večjezični slovar	viza (slovensko) samostalnik, ž. sp. <i>Oblike:</i> viz, vizah, vizam, vizama, vizami, vize, vizi, vizo <i>Kvalifikator:</i> pogovorno <i>Povezava spredaj:</i> izdaja, ukinitvev <i>Slovenska sopomenka:</i> vizum <i>Angleški prevod:</i> visa <i>Nemški prevod:</i> Visum <i>Albanski prevod:</i> vizë <i>Francoski prevod:</i> visa
Slovar novejšega besedja SJ	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	vizum
Vir	Sembah java (http://www.revijahorizont.com/?page=clanek&id_stran=6&id_clanek=150 , 11. 4. 2015).
Primer	<i>Državljeni Republike Slovenije lahko vstopni vizum pridobijo ob prihodu v Republiko Indonezijo.</i>
Pomen	Javna listina, ki državljanu služi za prehod državne meje ter dokazovanje njegove istovetnosti in državljanstva v tujini.
FidaPLUS	3.350 konkordanc
Gigafida	11.709 konkordanc
Korpus KRES	913 konkordanc
Korpus TURK	68 konkordanc
SSKJ	vīzum -a m (ī) <i>dovoljenje za prehod čez mejo določene države, vpisano navadno v potnem listu</i> : izdati vizum; čakati na vizum / sporazum med državama o odpravi vizumov / pog. podaljšati vizum <i>rok veljavnosti vizuma</i> ; žigi vizumov ♦ jur. izhodni <i>ki omogoča tujemu državljanu odhod iz države</i> , prihodni <i>ki omogoča tujemu državljanu prihod v državo</i> , tranzitni vizum <i>ki omogoča tujemu državljanu prehod čez ozemlje države</i>
SP	vīzum -a m (ī) izdati ~; prakt.sp. podaljšati ~ <i>rok veljavnosti vizuma</i>
Presisov večjezični slovar	vizum (slovensko) samostalnik, m. sp. <i>Oblike</i> : vizuma, vizume, vizumi, vizumih, vizumom, vizumoma, vizumov, vizumu <i>Povezava spredaj</i> : izdaja, ukinitvev <i>Angleški prevod</i> : visa <i>Nemški prevod</i> : Visum <i>Albanski prevod</i> : vizë <i>Francoski prevod</i> : visa
Slovar novejšega besedja SJ	/
Turistični terminološki slovar	/
Leksikon turizma	vizum (an. visa; ne. Visum) Oznaka za vidni zaznamek, predvsem v potnih listih, za katerega je pri pristojnih konzularnih zastopstvih, praviloma proti plačilu (→ stroški vizuma), potrebno zaprositi, če želimo potovati v določene države. Ločimo med več vrstami vizumov /.../

Beseda/SBZ	wellness in velnes ⁶¹
Vir	Terme Topolšica – Wellness (http://www.terme-topolsica.si/wellness/ , 15. 4. 2015)
Primer	Wellness center Zala je sodoben tempelj miru, zdravja in nepozabnih doživetij.
Pomen	Dejavnost, ki s ponudbo različnih sprostitev tehnik, zdrave prehrane človeku omogoča dobro počutje.
FidaPLUS	1.425 (wellness), 42 konkordanc (velnes)
Gigafida	5.461 konkordanc (wellness), 96 konkordanc (velnes)
Korpus KRES	487 konkordanc (wellness), 7 konkordanc (velnes)
Korpus TURK	2.096 konkordanc (wellness), ni konkordanc za velnes
SSKJ	/
SP	/
Presisov večjezični slovar	wellness samostalnik, pridevnik = dobro počutje, velnes, velneški
Slovar novejšega besedja SJ	<u>vêlnes</u> 1 -a in wellness -a cit. [vêlnes] m (ê) 1. dejavnost, ki s ponudbo različnih sprostitev tehnik, zdrave prehrane človeku omogoča dobro počutje: Zdravilišča že ponujajo najnovejši trend – velnes: kopanje v bazenih s termalno vodo, masaže, povezane s fitnesom, lepotilne kure 2. center, ki s ponudbo različnih sprostitev tehnik, zdrave prehrane človeku omogoča dobro počutje; center dobrega počutja: Za sprostitev je šel v velnes s savnami in z vodno masažo E ← agl. wellness, prvotno 'dobro počutje', iz well 'dobro, ugodno' vêlnes2 -- v prid. rabi velneški: velnes storitev; velnes turizem; Pred kratkim so odprli velnes center z bazenom
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	wellness samostalnik, pridevnik = dobro počutje, velnes, velneški velnes samostalnik turizem dobrega počutja/velneški turizem, zdraviliški turizem / dejavnost dobrega počutja/velneška dejavnost Zdrav celostni življenjski slog, ki zajema dobro počutje in ugodje ter vse dejavnosti za doseganje le-tega, kar se trži kot turistični proizvod. ○ zdraviliški velnes ○ V Sloveniji se pomena velnesa zaveda čedalje več posameznikov in ponudnikov teh storitev in postaja ena glavnih panog na področju turizma ter zdravstvenih storitev. = dobro počutje, wellness

⁶¹ Konkordance vključujejo tako samostalniško kot pridevniško rabo besede *wellness* oz. njene dvojnice *velnes*.

	Angleški prevod: wellness
Leksikon turizma	/

Beseda/SBZ	zabaviščni park
Vir	Kmalu odprtje skrivnostne dežele King Konga (http://www.rtvsl.si/tureavanture/novice/kmalu-odprtje-skrivnostne-dezele-king-konga/364522 , 12. 5. 2015)
Primer	<i>V zabaviščnem parku Universal Orlando pripravljajo nove zanimivosti, ki bodo prihodnje poletje obiskovalce popeljale v deželo King Konga.</i>
Pomen	
FidaPLUS	
Gigafida	2.747 konkordanc
Korpus KRES	215 konkordanc
Korpus TURK	226 konkordanc
SSKJ	Zgled pri geslih zabaviščni in zabaviški.
SP	/
Presisov večjezični slovar	zabaviščni park (slovensko) samostalnik, m. sp. <i>Oblike:</i> zabaviščna parka, zabaviščnega parka, zabaviščne parke, zabaviščni parki, zabaviščnimi parki, zabaviščnih parkih, zabaviščnim parkom, zabaviščnima parkoma, zabaviščnih parkov, zabaviščnemu parku, zabaviščnem parku <i>Slovenska sopomenka:</i> zabavišče <i>Angleški prevod:</i> amusement park, fairground, amusement
Slovar novejšega besedja SJ	/
Geografski terminološki slovar ZRC SAZU	/
Turistični terminološki slovar	zabaviščni park samostalniška besedna zveza zabaviščni turizem / zabava/razvedrilo Zabavišče s tehnično zahtevnejšimi zabaviščnimi napravami in zabavnimi prireditvami, ki lahko predstavlja primarno ponudbo zabaviščnega turizma. ○ <i>otroški zabaviščni park</i> ○ <i>zabaviščni park za deskarje</i> ○ <i>Walt Disney je leta 1955 v Anaheimu v Californiji odprl zabaviščni park Disneyland.</i> GL. zabava, zabavišče, zabaviščni, lunapark Angleški prevod: amusement park
Leksikon turizma	zabaviščni park (an. leisure park; ne. Freizeitpark) Izraz zabaviščni park v literaturi in praksi različno obravnavajo. /.../ Zabaviščni parki in podjetja v tem smislu so vsi gospodarski obrati, ki na enem kraju na odprtem terenu vzdržujejo trajno nameščene komplekse, v katerih so proti plačilu, skupaj ali posamično na voljo za ogled ali za uporabo naprave za igranje in šport, veliki modeli, živali zelene

	površine, tehnične in kulturne ustanove, pri čemer se ustanove lahko nahajajo tudi v zgradbah. /.../
--	--

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je magistrsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu s strokovnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 26. 8. 2015

Petra Kromar

Priloga 1

Izjava kandidatke

Spodaj podpisana Petra Kromar izjavljam, da je besedilo magistrskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno, in dovoljujem objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

26. 8. 2015

Petra Kromar